

**AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİLERİNİN İŞ BULMA VE GELECEK
KAYGI ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Tuba DIŞBUDAK

Yüksek Lisans Tezi

Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı

2024

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SPOR YÖNETİCİLİĞİ ANA BİLİM DALI
SPOR YÖNETİCİLİĞİ BİLİM DALI

**AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN İŞ BULMA
VE GELECEK KAYGISI ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

(A Comparison Of The Perceptions Of Job Finding And Future Anxiety Of Students
Of Ağrı İbrahim Çeçen University)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuba DIŞBUDAK

Danışman: Doç. Dr. Yaşar ÇORUH

AĞRI-2024

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Tuba DIŞBUDAK tarafından hazırlanan “Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Öğrencilerinin İş Bulma Ve Gelecek Kaygısı Algılarının Karşılaştırılması” başlıklı çalışması 13 / 06 / 2024 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Spor Yöneticiliği Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Yaşar ÇORUH

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Mustafa VURAL

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Ahmet YIKILMAZ

Iğdır Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

13 / 06 / 2024

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. İbrahim HAN

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Öğrencilerinin İş Bulma Ve Gelecek Kaygısı Algılarının Karşılaştırılması” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

13 / 06 / 2024

Aslı ıslak imzalıdır

Tuba DIŞBUDAK

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim boyunca değerli bilgi ve katkılarını bana aktaran, desteğini hep yanımda hissettiğim, nezaket ve hoşgörüsüyle emek veren tez danışmanım Doç. Dr. Yaşar ÇORUH’a sonsuz şükranlarımı sunarım.

Yüksek lisans sürecimin başından sonuna kadar bu süreçte her daim yanımda olan Ceyhan ÖZER abime ve çok kıymetli dostum Mukaddes Derya ÖZDAL’a eğitim hayatımın tüm süreçlerinde yanımda olan ve destekleriyle beni hiç yalnız bırakmayan en kıymetlilerim sevgili aileme sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Tuba DIŞBUDAK

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN İŞ BULMA VE GELECEK KAYGISI ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Tuba DIŞBUDAK

Haziran 2024, 111 Sayfa

Küresel bir sorun haline gelen işsizlik ve işsizliğin beraberinde getirmiş olduğu geleceğe dair kaygının genç yetişkinleri olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Özellikle ülkemizde genç nüfus oranının fazlalığı yükseköğretimde eğitime devam eden ve mezun gençlerin sayısını hızla artması genç işsizliğini artırmakta dolayısıyla bu durum üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygılarını ve gelecek kaygısı algılarını etkilemektedir. Ülkelerin sosyo ekonomik kalkınmalarında en önemli göstergelerden biri eğitimli insan gücüdür. Bu gücün doğru ve aktif kullanılmaması gelecek nesillerin sürekli bir kaygı halinde olmasına sebep olmaktadır. Bu doğrultuda Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinin Spor Bilimleri Fakültesi İslami ilimler Fakültesi ve Yabancı Diller Yüksekokulunda öğrenim görmekte olan öğrencilerinin iş bulma kaygısı ve gelecek kaygı algıları incelenmiştir. Bu araştırmada, mevcut durumu ortaya çıkartmayı amaçlayan betimsel taramaya (survey) ve ilişkisel taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinin öğrencileri evren olarak kabul edilmiş, bu evreni temsil etmesi için Spor Bilimleri Fakültesi, İslami ilimler Fakültesi ve Yabancı Diller Yüksekokulundan 408’i kadın, 263’ü erkek öğrenci olmak toplam 671 öğrenci gönüllülük esasına göre örnekleme alınmıştır. Araştırmada öğrencilere “Kişisel Bilgi Formu”, “Gelecek Kaygısı Ölçeği” ve “İş Bulma Kaygısı ölçeği” uygulanmıştır. Veriler SPSS 26 istatistik Paket programında analiz edilmiş, katılımcıların iş bulma kaygısı ile gelecek kaygısı algıları değerlendirilmiştir. Çalışmanın istatistiksel analizlerinde parametrik testler kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistikler (frekans, yüzdelik dağılım); Katılımcıların iş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı düzeyleri ile cinsiyet, yaş, ekonomik durum, fakülte, sınıf, bölüm ve iş beklentisi değişkenleri arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve anlamlı çıkan farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için ise Post-Hoc analizlerinden Gabriel çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaygı, İş Bulma Kaygısı, Gelecek Kaygısı, İşsizlik, Genç İşsizliği

ABSTRACT

MASTER’S THESIS

A COMPARISON OF THE PERCEPTIONS OF JOB FINDING AND FUTURE ANXIETY OF STUDENTS OF AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN UNIVERSITY

Tuba DIŞBUDAK

June 2024, 111 page

It is seen that unemployment, which has become a global problem, and the anxiety about the future brought about by unemployment negatively affect young adults. Especially in our country, the high rate of young population and the rapid increase in the number of young people continuing their education in higher education and graduates increase youth unemployment, thus affecting university students' anxiety about finding a job and their perceptions of future anxiety. One of the most important indicators in the socio-economic development of countries is educated manpower. Failure to use this power correctly and actively causes future generations to be in a state of constant anxiety. In this direction, the job finding anxiety and future anxiety perceptions of the students studying at the Faculty of Sports Sciences, Faculty of Islamic Sciences and School of Foreign Languages of Ağrı İbrahim Çeçen University were examined. In this study, a descriptive survey and a Ağrı İbrahim Çeçen University were accepted as the population, and a total of 671 students (408 female and 263 male students) from the Faculty of Sports Sciences, Faculty of Islamic Sciences and School of Foreign Languages were included in the sample on a voluntary basis. In the study, “Personal Information Form”, “Future Anxiety Scale” and “Job Finding Anxiety Scale” were applied to the students. The data were analyzed in SPSS 26 package program and the participants' perceptions of anxiety about finding a job and future anxiety were evaluated. Parametric tests were used in the statistical analysis of the study. In the analysis of the data obtained, descriptive statistics (frequency, percentage distribution); Independent Sample T Test, One-Way Analysis of Variance (ANOVA) were used to determine the differences between the participants' job finding anxiety and future anxiety levels and gender, age, economic status, faculty, class, department and job expectation variables, and Gabriel multiple comparison test from Post-Hoc analysis was used to determine from which groups the significant difference originated.

Keywords: Anxiety, Job Finding Anxiety, Future Anxiety, Unemployment, Youth Unemployment

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	viii
BİRİNCİ BÖLÜM	11
Giriş.....	11
Araştırmanın Amacı.....	12
Araştırmanın Problemi.....	13
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	13
Varsayımlar.....	13
Araştırma Soruları	13
İKİNCİ BÖLÜM.....	15
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	15
Kaygı.....	15
Kaygı Ve Kaygıya İlişkin Kuramsal Çerçeve	24
Psikoanalitik Yaklaşım	26
Davranışçı Yaklaşım.....	27
Bilişsel Yaklaşım	29
Varoluşçu Yaklaşım.....	30
Kaygı Türleri	31
Durumluk Kaygı	32
Sürekli Kaygı	33
Sosyal Kaygı.....	34
Gelecek Kaygısı.....	36

Kaygıdan Kaçınma Tepkileri	38
İŞSİZLİK	43
İşsizliğin Nedenleri	45
İşsizlik Türleri	48
İş Bulma -İşsizlik Kaygısı İle İlişkili Kavramlar	53
İş Bulma-İşsizlik Kaygısı	53
İş Bulma-İşsizlik Kaygısının Nedenleri.....	54
Türkiye’de Genç İşsizliği	56
Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısı ve Gelecek kaygısı.....	59
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	62
Yöntem.....	62
Araştırma Yöntemi	62
Evren ve Örneklem.....	62
Veri Toplama Araçları.....	62
Verilerin Analizi	63
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	65
Bulgular.....	65
Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular	65
Ölçme Araçlarından Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular.....	68
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	85
Tartışma ve Sonuç.....	85
Öneriler	92
KAYNAKÇA.....	94
EKLER.....	104
EK 1. Etik Kurulu Kararı.....	104
EK 2. Ölçek Kullanım İzinleri.....	105
EK 3. Ölçekler	107
ÖZGEÇMİŞ	109

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırmada kullanılan ölçek puanlarının Skewness ve Kurtosis dağılımları.....	64
Tablo 2. Öğrencilerin “İş Beklentisi” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	65
Tablo 3. Öğrencilerin “İş Beklentisi” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	65
Tablo 4. Öğrencilerin “Yaş” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları	66
Tablo 5. Öğrencilerin “Ekonomik Durum” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	66
Tablo 6. Öğrencilerin “Fakülte” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları .	66
Tablo 7. Öğrencilerin “Bölüm” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları ..	67
Tablo 8. Öğrencilerin “Sınıf” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....	67
Tablo 9. İş Bulma Kaygısı ve Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Cinsiyetine Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	68
Tablo 10. İş Bulma Kaygısı ve Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların İş Beklentisi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	69
Tablo 11. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	70
Tablo 12. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Ekonomik Durum Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	72
Tablo 13. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Fakülte Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	73
Tablo 14. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Bölüm Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	74

Tablo 15. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	76
Tablo 16. Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	77
Tablo 17. Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Ekonomik Durum Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	78
Tablo 18. Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Fakülte Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	79
Tablo 19. Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Bölüm Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	80
Tablo 20. Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	82
Tablo 21. İş Bulma Kaygısı ve Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi İçin Yapılan Pearson Korelasyon Testi Sonuçları	83

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)
SPSS	: (Statistic Packets For Social Seciences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi
ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi
sf	: Sayfa
vd	: Ve Diğerleri
Ss	: Standart Sapma
%	: Yüzdelik Değer
N	: Kişi Sayısı
x	: Ortalama Değer
p	: Anlamlılık Düzeyi
f	: Frekans Değeri
r	: Pearson Korelasy

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Eğitim öğretime başladığımız ilk öğretim çağından itibaren üzerine kat gibi ekleyerek devam ettirilmeye çalışılan öğrenim hayatı lise üniversite yüksek lisans doktora gibi programlarla şekillenmektedir. Öğrenciler bu okul ve programlarda eğitim öğretim görerek ardından aldıkları eğitimler neticesinde hayatlarına yön verecek olan iş ve mesleklere sahip olmayı hedeflemektedirler. Bu zorlu ve koşuşturmalı süreçte bazen gerçeğe dönüşebilen hayaller ve hedefler olurken bazende gerçeklemesi imkansızmış gibi gözüken sonuçların ortaya çıkmasına zemin hazırlayan faktörler olmuştur. Özellikle üniversite öğrencilerinin birinci sınıftan son sınıfa kadar geçirmiş oldukları bu süre içerisinde gelecek kaygısı okul mezuniyetinden sonra iş bulma kaygısı gibi faktörlerin geleceklerini nasıl şekillendirecekleri hususunda düşünceleri oluşmaya başlar. Bu duygu ve düşünce oluşumlarının temelini oluşturan şey, adına kaygı denilen her insanda bulunan ancak durum mekan zaman ve yaşanmışlıklardan etkilenen insanın içinde bulunduğu duygusal tepkimenin vücut bulmuş halidir. Kaygı *“kişinin bir uyararla karşı karşıya kaldığında yaşadığı bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumu”* olarak tanımlanmıştır (Tekindal vd., 2010).

Üniversite Öğrencilerinde oluşan kaygılardan biri olan gelecek kaygısı; öğrencilerin gelecek yaşamlarını şekillendirmedeki belirsizlikler sonucunda kişide oluşan duygu durumudur. Günümüzde yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin iş bulma kaygısı ve gelecek endişesi taşıması bireylerin yaşamlarının merkezinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu duygunun yani gelecek kaygısının başka bir boyutu olan işsizlik yada diğer adıyla iş bulma kaygısı üniversitedeki gençleri zorlamakta içinde bulundukları durumdan birçoğunun olumsuz etkilendiği gözlemlenmektedir. *“Öğrencilerin üniversiteden mezun olmaları ile birlikte gelecekleri ile ilgili verecekleri kararlar gerek iş seçimi, gerçek hayattaki rolünü almasına yönelik planları, yapmış olduğu arkadaşlıklar, iş bulamama korkusu ve çeşitli sorumlulukların*

öğrencide kaygı nedeni olarak görüldüğü” ifade edilmiştir (Tektaş, 2014). Dursun ve Aytaç da çalışmalarında, “okul hayatlarının son yıllarında üniversite öğrencilerinde en büyük kaygı kaynağı olarak, gelecek endişesi ve bununla bağlantılı olarak bir iş sahibi olma ya da olamama kaygısı, diğer bir ifadeyle işsizlik kaygısı” olduğunu ifade etmişlerdir (Dursun ve Aytaç, 2012).

Özellikle spor bilimleri, yabancı diller ve islami ilimler gibi farklı disiplinlerde öğrenim gören öğrenciler, kendi alanlarında başarılı olmanın yanı sıra, mezuniyet sonrası iş bulma ve kariyerlerini şekillendirme tüm bunlarla birlikte gelecekleri konusunda da kaygı duymaktadırlar. Bu bağlamda; Spor bilimleri fakültesi öğrencileri, genellikle spor ve sağlık alanlarında kariyer yapmayı hedeflerken, yabancı diller yüksek okulu öğrencileri dil becerilerini kullanarak çeviri, turizm, eğitim ve uluslararası ilişkiler gibi farklı sektörlerde yer bulmayı amaçlamaktadırlar. Öte yandan, islami ilimler fakültesi öğrencileri, dini bilgi ve becerilerini toplumda yaymak, eğitim vermek veya dini kurumlarda çalışmak gibi çeşitli kariyer yollarını değerlendirmek istemektedirler. Ancak bu farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin karşılaştığı iş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı, alanında öğrenim görülen bölümlerden mezun olmakla ya da sadece mesleki becerileri edinmekle sınırlı değildir. Teknolojik gelişmeler, toplumun gelişen ve değişen ihtiyaçları ve sosyo ekonomik koşullar gibi faktörler, öğrencilerin iş bulma sürecini etkilemekle birlikte geleceklerine dair kaygı duymalarına sebep olmaktadır.

Bu bağlamdan hareketle spor bilimleri, yabancı diller ve islami ilimler fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin iş bulma kaygısı ve gelecek kaygılarının incelenmesi planlanmıştır. Bu çalışma, öğrencilerin iş bulma sürecinde karşılaştıkları zorlukları anlamak ve çözüm önerileri sunmak adına önemli bir adım olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinin Spor Bilimleri Fakültesi İslami ilimler Fakültesi ve Yabancı Diller Yüksekokulunda öğrenim görmekte olan öğrencilerinin iş bulma kaygısı ve gelecek kaygı algılarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Problemi

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, İslami ilimler Fakültesi ve Yabancı Diller Yüksekokulunda öğrenim görmekte olan öğrencilerinin iş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır ?

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Bu çalışma Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinin Spor Bilimleri Fakültesi İslami ilimler Fakültesi ve Yabancı Diller Yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin katılımları ile sınırlıdır.
- Araştırmadan elde edilen veriler, “Kişisel Bilgi Formu”, “İş Bulma Kaygısı Ölçeği”, “ ve “Gelecek Kaygısı Ölçeği’nin ölçtüğü nitelikler, üniversite öğrencilerinin bu sorulara verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

Varsayımlar

- Katılımcıların, araştırma anketini doğru bir şekilde yanıtladığı varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan ölçüm araçlarının geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
- Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin kendi istekleriyle gönüllü olarak katıldıkları varsayılmıştır.

Araştırma Soruları

- Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygı düzeyleri ile öğrenim gördükleri bölüm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygı algısı ve öğrenim gördükleri bölüm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri ve gelecek kaygı algısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri ve iş bulma kaygısı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygı düzeyleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

- Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygı algısı ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygı düzeyleri ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygı algısı ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Kaygı

Kaygı, Latince "anxius" kelimesinden türetilmiştir. Türkçeden İngilizceye tercüme edildiğinde anksiyete (anxiety) olarak literatürde yer bulan bu terim, 17. Yüzyılın sonlarına kadar sorunlarla birlikte baş gösteren sıkıntı, gerginlik ya da depresyon durumu olarak tanımlanmıştır (Lazarus and Averill, 1972). Kaygı, 19.yy'dan itibaren psikoloji ve psikiyatri bilim türlerinin inceleme alanındayken daha sonraları sosyal bilimler ve eğitim bilimleri alanlarında da bir çok araştırmacı tarafından incelenmiştir (Demir, 2016). Psikoloji alanında kaygı kavramını gündeme getiren ayrıca bu alanda çalışmalar yapan ve psikologlara öncülük eden bilim adamının Freud olduğu görülmektedir (Demir , 2016). Kaygı kavramı alanında yapılan literatür çalışmaların kökenin 1950'li yıllara dayandığı görülmüştür. 1950'li yıllardan itibaren ise kavramsal çalışmaların gelişimi, kaygı kavramının teorik yapısının tam olarak anlaşılmasını sağlamıştır. Görgül ve deneysel anlamda kaygıyı tanımlamak gerekirse, çoğunlukla hoşla gitmeyen bir duygusal olguyu ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır (Spielberger et al. 1983). Günümüzde ise *Kaygı*; "üzüntüyü, sıkıntıyı, korkuyu, başarısız hissetmeyi, acizliği, yargılanmayı içerebilmektedir" (Alpertonga, 2014). Bireyin kendisini iyi hissetmesine mani olan kaygı, insan davranış ve tepkilerini olumsuz bir biçimde de etkileyebilmektedir. (Alpertonga vd 2016). Genel bakış açısıyla kaygı insan yapısında yer alan, psikolojik ve çevresel olaylara karşın gösterilen duyuşsal tepki olarak tanımlanırken sınırlı anlamda ise kaynağı, nedeni ve başlangıcı bilinçli olmamasına rağmen bilinçli bir biçimde hissedilen, bunula birlikte kişide farklı reaksiyonlarla kendini gösteren terleme, kızarma, sararma gibi fizyolojik farklılaşmaların da görüldüğü dışardan gözlenebilen bedensel davranış şekli olarakta tanımlanabilir. Kaygı geleceğe dair kişide oluşan endişe ve gerginlik halidir. Bilinmeyen ve muğlak bir tehlikeyi beklemek bireyde huzursuzluk ve gerginlik oluşturmaktadır (Kaya ve Varol, 2004). Bireylerde oluşan bu gerginlik huzursuzluk durumu çoğu kez korku ile kaygı kavramının birbirine karıştırılmasına neden

olmaktadır. Yapılan tanımlamalara göre, mevcut ve bilinçli olarak tanınan bir tehlike belirtisine karşı duygusal bir tepki sonucunda baş gösteren korku duygusunun, aslında gerçekte kaygı olarak ifade edilen duygudan ayrıştırılması gerekmektedir. Kaygı ve korkunun vücuttaki belirtilerinin farklı olduğunu ve her insandan farklı tezahür ettiğini anımsatmak gayet mühimdir (John B. and JR, 1990).

Korku o an mevcut olan somut bir tehdide karşı duygusal bir refleks olarak tarif edilir. Korku ve kaygı dönemler boyunca insanlığın en can alıcı sorunları arasında yerini almıştır. Yapılan tanımlamalardan korkunun “şu an ki” yönüne kaygının ise “beklenen” yönüne yoğunlaştığı görülmektedir. Korku ; hali hazırda var olan somut tehlike ve tehdit ile alakalı iken kaygı, uzun vadede olması ihtimal durumlarla ilişkilidir. Kaygı insanlarda geleceğe yönelik gerginlik ve endişe hali oluşturur. Bu durum insanların tam olarak bilmedikleri ve deneyimlemedikleri bir tehlikeyi beklemesi halinde ruh halinin aşırı endişe ve bunalımlı bir hal almasına neden olmaktadır (Kaya ve Varol, 2004). Günlük hayatımızda karşımıza çıkabilecek yabani bir hayvan saldırısı, büyük bir patlama, doğal afetler veya insanların tehdit ve tacizlerine maruz kalan bir birey korku hisseder (Şahin, 2019). Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisinde korkunun ancak güvenlik ihtiyacının karşılanması yoluyla en aza indirgenebileceğini ifade etmiştir. Maslow’a göre İnsanlar güven duygusu içerisinde yaşamak isterler. Dolayısıyla, kendileri açısından deneyimlemedikleri ve tanıdık olmayan olay ve durumlar karşısında korku hissederler (Şahin, 2019). Kaygının ve korkunun bireylerin iç dünyasında oluşmasında ebeveynlerin yanı sıra çocuğun rol model aldığı sosyal çevresindeki bireylerin ve okul hayatlarındaki yaşantıları büyük önem arz etmektedir. Çocukluktan başlayarak bireyler ödül ve ceza anlayışıyla büyütüldüklerinden dolayı yaşadıkları duyguları tanımlamayı ve anlamlandırmayı öğrenirler. Deneyimledikleri durumlarla ilgili duygu ve düşüncelerini nasıl, nerede ve ne biçimde ifade edebileceklerini veya edemeyeceklerini öğrenir ve pekiştirirler. Bu durum çevrelerinde onların emniyetini sağlamaktan mes’ul olan, ebeveynlerin şüpheli ve fazla kaygılı olması, çocukların hali hazırda mevcut durumlardan daha çok korkmasına, kaygı seviyelerinin daha fazla yükselmesine; bunların yanı sıra çocukta fizyolojik ve psikolojik açıdan farklı tepkimelerin oluşmasına yol açar. Dolayısıyla çocukların, ergenlerin ve yetişkinlerin yaşamış oldukları aşırı stresten, korkudan ve endişeden uzak tutulması gerekmektedir (Şahin, 2019).

Kaygı Belirtileri, Nedenleri ve Sonuçları

Kaygı Belirtileri: Kaygı her bireyin yaşamına farklı şekillerde sirayet eder. Bu kapsamda bakıldığında bireylerde birbirinden farklı olarak fizyolojik tepkiler oluşur. Bu tepkiler hazımsızlık yaşama ,asabiyet, kalp ritminin hızlanması, telaşlı olma hali, terlemek, dikkat dağınıklığı ve odaklanmakta güçlük çekme, yetersizlik duygusu ,güvensiz hissetmek , aşırı gerilmek, aniden sinirlenmek, çabuk yorulma, uyku problemleri yaşaması, mide spazmları, ağlama isteği, zihnin dalgın olması kişilerin kendilerini yorgun ve güçsüz hissetmeleri, gibi kaygı sebebiyle oluşan bir çok reaksiyon gözlenebilmektedir (Güçlücan, 2020). Bu durumlar kişiden kişiye değişkenlik gösterebilir. Bu farklılıkların oluşmasında bireyin kişiliği, sağlık ve eğitim durumu, cinsiyeti, geçmiş deneyimleri, içinde bulunduğu sosyal çevre, sosyo-ekonomik durumu, destek unsurları gibi birden fazla sebepten etkilendiği görülmektedir (Saraç, 2015). Kaygının oluşmasına zemin hazırlayan bir çok faktörün olduğu bilinmektedir. Bu faktörler arasında beden sağlığının bozulması, sakatlıklar, sınav stresi ve başarısız olma ihtimali, çevresel etkiler, bireyin bilişsel bakımdan üzüntü duyacağı bir olay yaşaması, gelecekte işsizlik problemi ya da işsiz kalma olasılığı gibi gerekçelerle bireyler kaygı duyabilmektedirler (Börü, 2000).

Kaygı belirtileri incelendiğinde kaygının; Fiziksel, duygusal, bilişsel, davranışsal olarak dört biçimde sınıflandırıldığı görülmektedir. Kaygının birçok belirtisi, psikolojiktir ve savaş ya da kaç tekniğiyle tehlikeli bir durumda vücudu alarm haline geçirir (Baydağ ve Başoğlu, 2018). Kaygı duyan bireylerin bedenlerinde ve fizyolojik yapılarında yeni reaksiyonlar oluşmakta kaygının meydana getirdiği bu değişimin fiziksel belirtilerle ilişkili olduğu görülmektedir (Başpınar, 2007). Fiziksel semptomlar kişileri oldukça rahatsız eder ve bedenleri ile ilgili endişeler oluşturur. Bedenen herhangi bir rahatsızlık söz konusu değildir, psikolojik olarak rahatsızlığı hissetme hali mevcuttur; terleme ,kalp çarpıntısı, baş ağrısı, titreme, nefes alış-verişinde artış vb. bedensel (somatik) tepkiler olarak adlandırılırken, kaygının duygusal tezahürlerine bakıldığında ise boşlukta hissetme, hissizlik, karamsarlık panik ve utanç, ümitsizlik, sinirlilik hali, şok, öfke, çaresizlik ve son olarakda kişide değersizlik hissi uyandıran yoğun duygusal tepkiler olarak ifade edilir (Beksaçi, 2019). Bilişsel belirtiler; sonuç kötü olacak, yapamayacağım, yetişmeyecek, beğenilmeyecek, eleştirileceğim gibi olumsuz düşünceleri ifade etmektedir. Kaygının

diğer bir boyutu olan bilişsel belirtiler, bireyin kendisi ile ilgili olumsuz değerlendirmelerde bulunması, sonuç kötü olacak hissiyatı, beğenilmeyeceği yönünde kuruntu yapması ve eleştirilme gibi olumsuz duygu ve düşüncelere sahip olması olarak ta adlandırılmaktadır (Yöndem, 2012). Davranışsal belirtiler; kişinin olaylar karşısında geri çekilme veya pasif kalma, yapılacak işleri erteleme, başka etkinliklere uğraşma, çalışmayı yarıda bırakma ya da sık sık çalışmaya ara verme olarak dile getirebilir. Bireyler davranış değişikliklerini kendilerine tehdit oluşturan durum ve olaylardan kaçınmak için kullanırlar. İnsanlar kaygı hissettiklerinde ya da onları tetikleyici yaşam olaylarıyla karşı karşıya kaldığında oluşabilecek zararları büyütebilme eğilimindedirler. Bunun yanı sıra bu sorunlarla başa çıkma yeteneklerini ise küçük görme yatkınlığı göstermektedirler (Karakartal, 2023).

Kaygı Nedenleri: Küreselleşme, değişen teknolojik ilerlemelerle içinde bulunduğumuz çağın gelişimine katkı sağlarken, beraberinde gelişim ve değişimin etkisiyle bir çok probleminde alt yapısına zemin hazırlamaktadır. Meydana gelen bu gelişimlere uyum sağlamaya çalışan birey ya da bireyler aşırı stresle karşı karşıya kalmaktadır. Bireyin tecrübe ettiği yaşadığı bu stres hali, kişide kaygı düzeyinin hızlı bir şekilde yükselmesine sebep olmaktadır (Akdemir ve Çiçek, 2022). Yaşanan değişimler günümüz insanının kaygılı olma halini azaltmamakta tam aksine stres ve maruz kalınan yaşam olayları karşısında kaygının giderek arttığını göstermektedir. Çünkü gelişim ve değişimler baş döndürücü bir hız ile yol almaktadır. Ve bu durum bireylerde değişimlere uyum gösterme süreci, güçlüklerle başa çıkabilme çabası, karşılaşılan sorun ve engellerin aşılma çabası kişilerde kaygının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Çakmak ve Hevedanlı, 2004). Kaygı seviyesinin yükselmesi kişinin geleceğine dair ne yapacağı hakkında kararsız kalmasına olaylar ve durumlar karşısında nerede ve nasıl davranacağını ne yapacağına karar verememesine, ayrıca her an başına kötü bir olay geleceğini zannetmesi yersiz korkulara sahip olmasına yol açmaktadır (Çakmak ve Hevedanlı, 2004).

Kaygı bozukluğu, kişinin nedensiz bir şekilde aşırı endişe ve kaygı duyma eğiliminde olması halidir. Kaygı bozukluklarının nedenleri arasında bedensel, kalıtsal faktörlerin yanı sıra öğrenilmiş davranışlar yer almaktadır. Kaygı bozukluğu olan bireyler sürekli endişelenir ve zihinlerine gelen olumsuz duygu ve düşünceleri kontrol edemezler. Bunun yanı sıra kişilerin kaygı durumlarını aşırı hale getiren etmenlerin en

başında sayılabilecek sebeplerden biri de değişen günümüz dünyasının ortaya çıkardığı yaşantısal farklılıklardır. İlerleyen teknolojiyle beraber artan insan ihtiyaçları doğrultusunda bireyin hayatına giren birçok teknolojik alet insan hayatında önemli bir yer edinmiştir. Bilimin ilerlemesiyle, sağlık sektöründeki gelişmeler bilim alanındaki yeniliklerle beraber nüfustaki yükseliş ve sosyo ekonomik sıkıntılar gibi etmenler kaygıyı arttıran çevresel faktörler arasında yer almaktadır. Kaygının baş göstermesi insanın içinde bulunduğu bu durumlardan kaynaklanır. Kişiyi korkutan her durum, maruz kalınan her olayda kaygı kendini göstermeye başlar. Organizmanın dengesini bozan endişeye yol açan huzurunu tehdit eden faktörlerin oluşumu kişide kaygı yarattığı varsayılır. Bireyin fiziksel bakımdan öz benliğine, kişilik değerlerine ve bedenine gelebilecek tehditlere karşı gösterebileceğinden fazla performans sergilemesi gereken olay ve durumlarla karşılaşması halinde bireyde becerememe korkusu, kötü hissiyat gibi duygu durumu kaygının ortaya çıkmasına sebebiyet vermektedir (Alaosman, 2019).

Kişide kaygı oluşmaması için kendisini güvenli ve huzurlu bir ortam içerisinde hissetmesi gerekir. Böyle ortamda bulunan bireylerde korku ya da kaygı duygusu oluşmaz. Öte yandan aynı ortam içerisindeki başka bir kişi o çevreyi tehlikeli bulabilir farklı algılayabilir. İçinde yaşadığımız kültür hangi sosyal alanın nasıl algılanacağını bize öğretir. Bundan dolayıdır ki hangi ortamın hangi kaygı türlerini yaratacağı bir kültürden diğerine göre farklılık gösterebilir. Ancak, her toplum için geçerli bazı genel geçer yargılarda bulunma ihtimali vardır. Bu yargılar, kaygının ortaya çıkmasına neden olan bir takım ortak yönlerin oluşmasına sebep olur (Kaya ve Varol, 2004).

Bazı bilim insanları kaygının sebepleri ile ilgili bu şekilde görüş belirtmişlerdir; “Freud bireyin, dış dünyadan kaynaklı meydana gelebilecek tehlikelerden fiziksel zarar görebileceğini düşünmesinden, Jung gerçek olmayan düşüncelerin bilince, kolektif bilinç tarafından iletilmesinden, Adler üstünlük çabasının yerini bulamamasından kaygının meydana geldiğini, Beck bireyin algısının yaşam olaylarını nasıl algıladığı ve nasıl içselleştirdiğiyle ilgili olduğunu, Rank doğum anında bebeğin travma yaşamasıyla ilgili olduğunu, Honey, dürtüleri baskılamak için gerekli mekanizmanın azlığından dolayı ortaya çıktığını, Sullivan bireyin kendisini, diğerlerinden daha aşağıda ve yetersiz görmesinden kaynaklandığını savunmuştur” (Karakulak, 2017).

Yukarıda belirtilen fikirler yönünde kaygı bireylerin yaşam evrelerinde dönem dönem ortaya çıkmaktadır. Çocuklar, koşulsuz şartsız saygı ümidi içerisinde. Eğer çocuk beklentisine uygun saygı görürse öz benliği ile varlığı arasında eksiklik hissetmez. Fakat ebeveynler ya da çevresinde bulunan diğer kişiler çocuğun davranışlarının bir kısmını onaylarken bazı davranışlarını ise tasdik etmezler. Çocuk, dışarıdan gelen tepkiler sonucunda benliğine uyabilecek düşünce ve istekleri reddeder. Lakin bu düşünceler yok olmamakla birlikte varlığını sürdürmeye devam eder. Bunun sonucunda ise çocukta kişilik çatışmalarına dolayısıyla kaygının ortaya çıkmasına neden olur. Çatışma, bireyin kendini olduğundan farklı görmesine birbiriyle uyuşmayan duygu ve davranışları sergilemesine sebep olan bilinçli ve bilinçsiz değerler arasında yer almaktadır (Şahin, 2019).

Yetişkinlerin çocuklara yönelik empatik düşünceleride ilişki de kaygıya sebep olabilir; Çocuklar çevrelerinde bulunan bireylerin duygu ve düşüncelerini, davranışlarını, bedensel reaksiyonlarını ve moral ölçütlerini, hangi durumlarda korku ve kaygı tepkileri gösterdiklerini görürler onları rol-model alırlar ve bu durumu içselleştirirler. Çocukların çevresinde bulunan onların güvenliğini sağlamaktan sorumlu olan kişilerin, bakım yapanların güvenilir olmaması ve aşırı kaygı barındırması, çocukların o anda mevcut olan korku verici hallerden daha çok korkmasına, hatta dehşete kapılmasına ve kaygılarının çok üst seviyede artmasına sebep olur. Bunu sözel olarak dile getiremeyen çocuklar için bu yaşantılar iç dünyaları dışında varlığını devam ettirir, acı verici duygularla içsel bağlantı bağı kopartılır ve benzer durumlarda nedeni kestirilemeyen, belli belirsiz kaygı tepkileri ve bedensel stres halleri ortaya çıkar (Şahin, 2019) tercih edilmiştir.

Cüceloğlu kaygı nedenlerini şu şekilde ifade etmiştir (Cüceloğlu, 2006)

“Destegin çekilmesi”; bireyin hayatını devam ettirdiği doğup büyüdüğü ortamından, alıştığı kültürden, anne babasının desteğinin azalması, akraba, arkadaş ve mahallesinden ayrı düşmesi durumunda, kişi kaygı duymaktadır. Örneğin; üniversitede aynı evde kalan arkadaşlardan birinin, ayrı eve çıkması sonucu kişinin yalnız kalması.

“Olumsuz bir sonucu beklemek”; olumsuz sonuçlanacağı düşünülen ,bilinen ya da öngörülen hallerde bireyde kaygı duygusu oluşur, örneğin; Trafığe alkollü çıkıp hız limitini aşp ceza alacağını düşünmesi gibi.

“İç çelişki”; bireyin sergilediği tutum ve davranışların inandığı ve önemseddiği bir fikirle, gerçekleştirdiği davranış biçimi arasında tutarsızlık varsa kişi kaygı duyar. Mesela, silahların savaşta kullanılıp insanlığa zarar vereceğine inanan bir bireyin , bu silahların geliştirildiği bir sanayi de çalışmak mecburiyetinde olması kaygı hissetmesine neden olur.

“Belirsizlik”; ileri ki zamanlarda neler olacağını bilememek ,ön görememek insanların kaygı düzeylerini yükselten nedenlerinden biridir. Üniversite öğrencilerinde oluşan iş bulma ve gelecek kaygısı, öğrencilerin belirsizlik hissine kapılıp, kaygı duymalarına neden olur (Cüceloğlu, 2006).

Kaygının Sonuçları: Kaygı, genel yapısı bakımından bireylerin kendilerini tehdit altında hissettikleri durumlarda görülmektedir. Kişi kendisini tehlikede gördüğü andan itibaren korku duygusunu hissedip bunu yaşamaya başladığında yaşanılanlara tepki olarak sıkıntı, gerginlik ve endişe hali yaşayabilmektedir. Bu durumda kaygı, her birey tarafından yaşanabilecek ve her bireyin karşılaşabileceği bir duygu olarak karşımıza çıkar. Ayrıca kişi günlük yaşamını idame ettirirken sürekli bir telaş korku hali içinde olur.Yaşamına devam ederken hissedilen bu duygu kişinin iç dünyasına o kadar hakim hale gelir ki okulda sosyal hayatta ilişkilerinde ve iş yerinde rutin işleri dahi yapmakta zorlanabilir. Bu durum kişi de kaygının ağırlaşmış hali olarak gözlemlenir. Kaygının ağırlaşmış durumuyla yaşayan bireylerde kaygı, psikolojik bir sorun haline gelmekte ve bu durum bir süre sonra patolojik bir olaya dönüşebilmektedir. Dolayısıyla bu süreç kişileri olumsuz yönde etkileyebilmekte, umutsuzluğa sürüklenmelerine neden olabilmekte, çaresizliğe kapılmalarına kısacası istenmeyen sonuçlar doğurabilmektedir (Erözkan, 2011).

Kaygı, kaynağını bireyin çocukluk yaşantılarından almaktadır. Bu yaşantılar çocuğun ebeveynleri ve öğretmenleri gibi yetişkinlerin yanı sıra akranları ile olan ilişkilerini de kapsar. Kaygı, çocuğun çevresinde kaygılı insanların varlığı ile devamlılık sağlar. Kaygı kolay bir şekilde etkileyen bir duygu olduğundan kaygılı ve endişeli bir annenin ses tonu, bakışları ve genel tavrı çocuğu tesiri altına alır. Anneden

çocuğa geçen kaygı neticesinde çocuk , bilincinde yeni bir şema oluşturarak çevresindeki diğer bireyler ve olaylar karşısında da kaygı hissetmeye başlar ve bunlara karşı mesafeli kalmayı öğrenir (Aygün, 2014).

Kaygı nedeni belli olmayan öyle bir şeydir ki insanda ortaya çıkmasıyla beraber huzursuzluk endişe hali yaratır. Nesnesinin var olmayışı kaygıyı korkudan ayırmaktadır. Çünkü kişi korku hissettiğinde ne ile mücadele edeceğinin bilincindedir, ancak kaygı durumunda kişi belirsizlikten kaynaklı tehditin ne olduğunun farkına varamaz. Bu belirsizlik durumu da bireyi huzursuz bir hale getirir. Her iki tarafta da mevcut olan belirsizlik durumu gelecekle ilişkili olduğu için kaygının ileri dönemlere yönelik olarak şu anda ortaya çıktığı bilinmektedir. Kişiyi geleceğin muamması karşısında tedirgin hale getiren kaygı, bireyi harekete geçmeye hazırlar. Oluşan kaygı durumu kişinin yapacağı tercihlere de yön verir. Lakin bir duruma karar vermek var olan durumdan vazgeçilmesi bir başka ifadeyle olayın o duruma feda edilmesi anlamına geldiğinde verilen kararların bilinmeyen sonuçları insanı kaygı içinde bırakır. Bundan dolayıdır ki kaygı içinde bulunulan duruma göre olumlu ya da olumsuz bir hal almaktadır. Kaygı olumsuzdur çünkü akla yatkın değildir ve rahatsız edicidir, kaygı olumludur çünkü bireyi herhangi bir duruma karşı hazır konumda tutar ve kişilik gelişimine destek olur. Bunun asıl kaynağı ise verilen kararlara ve içinde bulunulan eylem ve davranışlara kaygı duygusunun yön vermesine ilişkin bakış açılarıdır (Manav, 2011).

Kaygı Düzeyleri: Kaygı duygusu her bireyde aynı şekilde var olmamakla birlikte bireylerde farklı seviyelerde görülür. Bunlar; (Abacioğlu, 2019).

Hafif düzeyde kaygı: Farklı yazarlar bu seviye kaygı için çalışmalarında; “*her bir anksiyete düzeyin bireyin, çevresinde olup bitenleri farkına varma durumunun belirtisi olduğunu, uyanıklığın, anksiyetenin hafif düzeyi ile eş değerde olduğunu ve kişinin daha öncesine oranla durumu her yönüyle daha çok anladığını ve farkına vardığını*” belirtmişlerdir (Bilgin, 2017).

Orta düzeyde kaygı: “*bu düzeyde bireyin algılama, kavrama ve iletişim becerilerinin azaldığını, kas gerginliği, kan basıncı, nabız ve solunumda artma, mide şikayetleri, kalp çarpıntısı, terleme gibi hafif somatik belirtilerin*” yer aldığını ifade etmiştir (Karaman, 2008).

Yüksek düzeyde kaygı: Binici çalışmasında, “*bireyin çevresinde olup bitenleri algılamada zorluk çektiğini, bireyin algılama ve kavrama alanının iyice daraldığını*” ifade etmiştir. Birey yaşadığı küçük bir detay ya da detaylar üzerine yoğunlaşmakta, olaylar ve ayrıntılar arasında ilişki kurmakta zorluk çekmektedir. “*Çarpıntı, dispne, dispeptik yakınmalar, baş ağrısı, göğüs ağrısı, istemli kas tonusunda artış ve gerginlik*” yaşamaktadır. Bu düzey birey açısından oldukça güç, bireyin zihinsel ve fiziksel sağlığının olumsuz yönde gidişatını gösteren, müdahale edilmesi gereken bir tablonun olduğunu gösteren kaygı düzeyidir (Binici, 2015).

Panik düzeyde kaygı: “*Terleme, titreme, çarpıntı gibi şikâyetlerin ve delirmekten, ölmekten korkmak gibi düşüncelerin eşlik ettiği yoğun korku ve rahatsızlık*” durumudur. Bunların yineleyeceğiyle ilgili düşünceler yoğundur. Bireyin bu durumu, hayat kalitesini olumsuz yönde etkilemesi açısından çok önemli bir problemdir (Dönder, 2005).

Kaygı duygusunun kişinin kontrolünden çıkması, sıklıkla ve yoğun bir şekilde hissedilmesi ve bireyin yaşam kalitesini olumsuz etkilemesi halinde stres yaratan ve tehdit içeren unsurlara karşı doğal bir tepki olarak verilirken yoğun ve aşırı kaygı bir bozukluk olarak ortaya çıkmaktadır. Kaygı bozukluğunun belirtileri farklı biçimlerde kendini göstermektedir. Baş ağrısı, titreme, mide ağrısı, göğüste sıkışma, kalp çarpıntısı gibi fiziksel belirtiler görülmekle birlikte kötü şeyler olacağını hissetmesi, dengeyi yitirme korkusu, nefes alamama hissiyatı, korkuya kapılma gibi öznel belirtiler kişinin kaygıya değil kaygı bozukluğuna sahip olduğunun göstergesi olabilir (Çoban ve Karaman, 2013). Sınav kaygısı; psikolojik sorunlardan birisi olarak yer almaktadır. Ülkemizde üniversite imtihanları, kamu personeli seçme sınavları gibi geniş bir sınav yelpazesi vardır ve bunların her biri kişi açısından kaygı sebebidir. Yapılan çalışmalarda sınav sürecinde sınava hazırlanan kişilerin kaygı düzeylerinin arttığını ve bu durumun bazı bireylerde başarısızlığa mahal verdiğini, başarısızlığın ise kaygı durumunun yükselmesine sebebiyet verdiğini ifade etmiştir (Abacioğlu, 2019). Gelişimsel bakımdan kaygı kavramı irdelendiğinde etkilerin olumsuz olduğu kadar bireyi olumlu yönde de güdülediği görülmüştür. Birey yaşadığı kaygı nedeniyle tepkilerine ivedilik kazandırmakta ve yine kaygı sayesinde stresle baş edebilmektedirler (Çetinay, 2017). Bununla beraber kaygı, bireylerin kendi öz

benliğini harekete geçirme noktasında herhangi bir iş yapma veya etkinlikte bulunma bakımından da motive edici olabilmektedir (Demirsu, 2018).

Kaygı ve Kaygıya İlişkin Kuramsal Çerçeve

Genel anlamda kaygı kavramının alışlagelmiş kullanımına bakıldığında olumsuz ifadeleri çağrıştırıyor olarak gözüksede yaşamı yalnızca olumsuz manada etkileyen bir terim değildir. Çünkü kaygının insanların yaşamını olumlu yönde etkileyen ve gelişimine katkı sunan özellikleri de bulunmaktadır. Kaygının şiddetinin ve sürekliliğinin artması bireylerin yaşamında bir tehlike ve sorun olarak kendini göstermektedir. Normal düzeydeki kaygı ise tüm bireylerde görülen doğuştan var olan ve belirli bir seviyeye kadar insanın ruhsal ve bedensel yapısı için sağlıklı ve yaşanması gereken bir duygu durumudur (Çakır, 2010).

Kaygıya dair kuramlar incelendiğinde Freud, bireyi ahenk içinde, uyum sağlayıcı becerisi olan bir organizma olarak ifade etmiştir ve bu ifadelendirmenin kaynağını ise Darwin'e dayandırmaktadır. Darwin, bireyi yalnızca kendi mevcudiyetine katkıda bulunan canlıların hayatlarını devam ettirebileceklerini ifade etmiştir. Freud başka bir ifadesinde ise bireylerin tehlikeli durumlar karşısında ve düşmanı tavırlar sergileyen toplumsal ve fiziksel çevresi içinde, kendini varlığını korumak ve hayatını idame ettirmek amacıyla sürekli gayret içinde olan bir varlık olarak gördüğünü ifade etmiştir. İnsanın en büyük yeteklerinden biri olan uyum sağlama yeteneği bireyin tehlikelerle dolu bu çevrede yaşayabilmesine imkan sağlar. Freud aynı zamanda insan davranışlarının bütünü, uyum sağlamaya yönelik bir gaye taşır. Davranışların tesadüfi olmadığı ve organizmanın gerçekleştirdiği tüm davranışların, hayatta kalma amacına hizmet eder. Freud kaygının toplumsal ve fiziksel çevrenin olusturduğu tehlikelere karşı, kişiyi uyarma yeni duruma karşı uyum sağlama ve hayatını devam ettirebilme fonksiyonuna katkı sağlar. Aslında kaygı, nevrotik anksiyete de ki gibi gerçeğe dayanmayan ve mantıkla örtüşmeyen kimliğe bürürünürse, uyum sağlamaya dönük niteliğini yitirir ve anormal davranışların kaynağı haline gelir (Çankıroğlu, 2007).

Kaygı konusunda önemli çalışmalar yapıp literatüre katkıları bulunan yazarlar kaygıyı farklı şekillerde ifade etmişlerdir. İnaç'a göre ; kaygı bireyde iki farklı türde görülür; örneğin, "*Ayşe çok kaygılı birisidir (sürekli kaygılıdır), Ayşe çok kaygılı bir*

kişi değildir ama özel bir durum onu kaygılandırmaktadır (duruma göre kaygılanır). Bu, Spielberger'in ele aldığı durumluk- sürekli kaygı, kavramlarının başka bir biçimde yorumlanmasıdır" (Abacıoğlu, 2019). Rollo May kaygı kavramını; "gerçekte var olmayanların olabileceği endişesi" olarak yorumlamıştır. R. May'e göre kaygı insan organizmasının temelini oluşturan kişilik ve varlık gibi bazı önemli değerlerin tehdit edilmesi olarak tanımlamıştır (Karagüven, 1999).

Rogers'a göre; kaygı, sebebi belli olmayan gerginlik hissi ve huzursuzlukla birlikte bedende değişimlerin gözlemlendiği bir duygu halidir. Çocuk, koşulsuz bir şekilde saygı beklentisi içine girer. Çocuk beklentisine karşılık uygun saygı görürse varoluşu ile kişiliği arasında dengesizlik yaşanmaz. Ancak ebeveynleri veya bakım verenleri çocuğun birtakım hal ve hareketlerini tasdik ederken bazı davranışlarını ise onaylamazlar. Çocuk, dış çevreden gelen etki neticesi altında, kişiliğine uygun düşen düşünce ve arzularını reddeder. Ama bu fikirler tamamen yok olmaz ve varlığını devam ettirir. Bunun neticesinde ise çatışmalar baş gösterir. Çatışma, bireyin öz benliğini olduğundan farklı biçimde algılamasına sebep olan bilinçsiz ve bilinçli değerler arasında cereyan eder (Şahin, 2019).

Kaygı ile ilgili yapılan kuramsal çalışmalardan bir diğeri de, Cattell ve Scheier (1958) tarafından yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda iki farklı kaygı türü olduğunu ileri sürmüşler, kaygıyı durumluk kaygı ve sürekli kaygı olarak boyutlandırmışlardır. Spielberger'in çalışmaları sonucunda bu iki kavramdan oluşan bir kaygı kuramı geliştirilmiştir. Spielberger bahsi geçen bu iki kuramı; durumluk kaygı ve sürekli kaygı olarak ifade etmiştir. Durumluk kaygıyı; bireyin kişisel durumlarına yönelik tehdit olarak algılaması neticesinde meydana gelen ; şiddeti ve zamanı, algılanan tehdidin niceliği ve bireyin tehlike arz eden duruma yönelik yorumunun kalıcılığıyla ilişkilendirilen nadiren karşılaşılan durumlarda organizmanın geçiçi olarak gösterdiği duygusal tepki şeklinde tanımlamaktadır. Durumluk kaygı bireyin içinde yer aldığı durum ya da karşılaştığı istenmeyen bir olaydan ötürü ortaya çıkan öznel korkudur. Durumluk kaygı doğal koşulların haricinde, belirli hallerde kişinin öz varlığını ya da çıkarlarının tehlike altında olduğu şartlarda ortaya çıkar. Örneğin bir sınava hazırlanırken hissedilen kaygı hali veya bir sporcunun spor müsabakasına çıkmadan önce yaşadığı kaygı, durumluk kaygı türüne örnek oluşturur. Bireyde fizyolojik açıdan otonom sinir sisteminde oluşan bir uyarılma sonucu,

kızarma, titreme terleme ve sararma gibi fiziksel değişimler, kişide gerilim oluşturan ve huzursuzluk hissi uyandıran faktörler durumluk kaygının belirtileri arasında yer almaktadır. Stresin derin bir biçimde hissedildiği hallerde durumluk kaygı seviyesi artış gösterir; stres seviyesi azaldığında ya da ortadan yok olduğunda ise durumluk kaygı seviyesinin düştüğü gözlemlenmiştir (Yılmaz vd 2014). Sürekli kaygı; bireyin kaygılanmasını gerektirecek bir neden yokken ya da böyle bir süreç endişe, stres, panik olma gibi nedenler var olduğunda bu durumunun aralıksız bir şekilde devam etmesi sürecidir. Bu kaygı türünde devreye bireysel farklılıklar girmekte bireylerin kişilik özellikleri, dolayısıyla dünyayı algılama şekillerinde değişiklik göstermektedir. İnsanların vermiş olduğu kararlar ya da bir konuda yaşadığı pişmanlıklar, bireylerin sürekli kaygılarının pekişmesine ayrıca kaygı düzeylerinin artmasına neden olabilmektedir (Akmaz ve Ceyhan, 2009). Durumluk kaygıda, bireylerin davranışları gözlemlenebilir ancak sürekli kaygıda davranışlar doğrudan gözlemlenememekte fakat stresin yoğun yaşandığı ve hissedildiği dönemlerde durumluk kaygı olarak da kendini gösterebilmektedir (Reiss, 1997).

Psikoanalitik Yaklaşım

Psikoanalitik kuram yaklaşımı Sigmund Freud tarafından ortaya çıkarılmış daha sonra çeşitli psikoanalistler tarafından bu kuram geliştirilmiştir. Bu yaklaşım insan davranışlarının temelinde ruhsal sorunların olduğunu ve bu sorunların kökenin bilinçdışı ve psikolojik etmenlere dayandığını ifade etmiştir. Psikoanalitik kuram açısından kaygının, insan davranış ve deneyimlerinin bilinçdışı zihinle ilgili olduğunu yani bilinçsiz olduğunu ancak, birey tarafından hissedilirken bilinçli bir şekilde hissedildiğini tedirginlik, korku hissi , endişe ve huzursuzluk gibi duygu durumlarında kaynaklandığı ifade edilmiştir. Kişide fizyolojik değişimlerle görülen sararma, terleme, tedirginlik, kızarma, solunum ve kalp atışlarının hızlanması gibi nesnel bulgular gözlemlenebilir. Psikoanalitik kuram ışığında bakıldığında kaygının “Patalojik”mi yoksa “normal” bir kaygı mı olduğunun ifade edilebilmesi için , kişinin içinde bulunduğu durum yaşam alanı göz önünde bulundurulur. Freud’un kuramında dış çevreden gelen uyarıcılar ve objektif tehlikelerden kaynaklanan kaygı, afaki ve nesnel olarak ifade edilmiş ve “normal kaygı” olarak kabul görmüştür. Burada kaygının çarpıcılığı, dışsal tehlikenin ne kadar fazla olduğu veya şiddetinin

büyükluğu ile orantılıdır. Çevresel koşullarla ilgili olması sebebiyle her bireyde dönem dönem görülebilen duygu biçimidir. Öte yandan bu kuramda, insanın dürtüsel yaşamının istekleriyle, bastırılmış cinsel ve saldırgan uyarılarının oluşturmuş olduğu içinde bu isteklere karşı direnme duygusuyla ortaya çıkan kaygı ise ‘nevrotik kaygı’ biçiminde tanımlanmıştır (Beck, 2002). Freud ayrıca egonun bir fonksiyonu olarak kaygıya psikanalitik görüş içerisinde özel bir ehemmiyet vermektedir. Psikanalitik kurama göre, bilinçdışı zihinsel işlemlerle belirlenen birey davranışı, “libido” olarak ifade edilen yaşam içgüdü enerjisinin nesneye yönlendirilmesiyle oluşan cinsel içgüdüdür. Freud, bireyin hayatını idame ettirebilmesi için uyumsama özelliğini kullanması gerektiğini, bu yeteneğini kullanamaması halinde geleceğe ve hayatına dair endişelerinin ve korkularının oluştuğunu belirtmektedir (Perişan, 2018). Kaygının temelinde korku duygusunun olduğunu belirten Freud, korku kavramını ifade ederken bir nesnenin objenin varlığından söz ederken, kaygının ise ortada hiçbir somut tehlike olmadan nesnesiz ve nedensiz bir duygu olduğunun üzerinde durmaktadır. Freud korku ve kaygıyı bireyin tehditler karşısında tedbir alabilmesi ve hayatını idame ettirebilmesi için elzem bir mekanizma olarak ifade etmekte ve kaygının, insana huzursuzluk hissettiren ve yaşamını güçleştiren bir bozukluk biçimini almasını, bilinçdışı çatışmalardan kaynaklandığını belirtmektedir (Freud, 1997).

Davranışçı Yaklaşım

Davranışçı yaklaşım, insan davranışlarının dış çevredeki bir dizi uyarana karşılık organizmanın tepki verdiği reaksiyonlar olarak açıklar. Davranışçı akımın bir çok öncüsü bulunmakla beraber John Watson tarafından geliştirilen bu kuram zihinsel süreçleri davranışlardan ayırarak yalnızca gözlenebilir ölçülebilir davranışları incelemeyi amaçlamıştır. Bu yaklaşımda yeni bir davranışın edinilmesi ve öğrenme süreçlerini ifade edebilmek amacıyla hayvanlar üzerinde bir takım deneysel çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Buhususta "koşullanma" öğrenme-öğretme aşamasında, öğrenmenin deneyim sonucu gerçekleşmesindeki bir süreç olarak incelenmiştir. Bilişsel kuramı benimseyen bilim insanları ise kişilerin çocukluklarından başlayarak deneyimlemiş oldukları yaşantıları sonucunda davranışlarının geliştiğini ifade etmektedirler (Bengisoy vd 2019). Davranışçı kuramcılara göre kaygı öğrenilmiş yaşantılardan ibarettir. Bu yaklaşım kaygının iç ve dış çevreden etkilendiğini, diğer

bir ifadeyle yaşantılar neticesinde kazanılmış olduğunu kabul eder ve öğrenmeyi sağlayan bağlantıların ortadan kalkmasıyla davranışta sönme görülebileceğini ifade eder.

Bu yaklaşım çerçevesince kaygı, kişilerin duygusal tepkiler göstermesine sebebiyet veren psikolojik ve fizyolojik faktörleri de kapsayan bir süreç olarak ifade edilir. Organizmada kaygı duygusu oluşuktan sonra kaygıya neden olan obje ya da nesne ortadan kalksa dahi bireyin bu durumu ya da objeyi düşünmesi halinde kaygı belirtileri kendini gösterebilmektedir (Eskici, 2022). Bu yaklaşım ayrıca kaygıya sebep olmayan yeni davranışları öğretmeyi ve kaygıyı meydana getiren davranışları değiştirmeyi hedefler (Karaman, 2020).

Davranışçı yaklaşım kuramlarını savunan bilim insanları kaygıyı tehditkar bir unsur olarak görür ve bireyin stresli olduğu durumlarda sempatik sinir sistemi bunu etki tepki örüntüsü olarak algılar. Dolayısıyla kaygının öğrenilmiş bir duygu olduğunu ve kaynağını uyarıcı - tepki bağından aldığını ifade ederler (Duman, 2008). Davranışçı kuram Kaygının ortaya çıkması sürecinde üç farklı kavrama değinmektedir. Bunlar; gözlemsel öğrenme, bilgi aktarımı ve doğrudan koşullanmadır. Doğrudan koşullanmada, kişinin bulunduğu ortamda maruz kaldığı önceden deneyimlemiş olduğu travmatik olay nedeniyle kaygı hissetmesiyle meydana gelmektedir. Gözlemsel öğrenme ki bu öğrenme türü taklit ve model alma olarak ta ifade edilir. Bireyler özellikle çocuklar çevrelerindeki diğer insanların davranışlarını gözlemleyerek o davranışları zihinlerinde kodlar kendileri aynı ya da benzer durumlarla karşılaştınca o durum kendisinde kaygı yaratmaktadır. Bilgi aktarımı ise, bireylerin başkalarının deneyiminden ya da başkalarından edindiği bilgiler doğrultusunda o ortamın tehdit unsuru olduğuna ya da olmasına yönelik bilgi edinmesi durumunda kaygı yaşaması halidir (Göker, 2020).

Davranışçı yaklaşımın öne sürdüğü insan davranışlarının tamamının koşullanmalar ve pekiştirmeler sonucunda ortaya çıkmıştır hipotezi, bilim insanlarının yaptığı diğer çalışmalar ışığında ortaya çıkan farklı sonuçlarla birlikte zayıflamıştır. Bu durumda koşullanma ve pekiştirme olmadan da öğrenmelerin olabileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla insan davranışlarının ve öğrenmenin sadece çevresel uyaranlardan oluşmadığı aynı zamanda bilişsel öğrenminde insan

davranışlarını etkileyen bir rolü olduğu yadsınamaz bir gerçek olarak ortaya çıkmıştır (Tunçer ve Bingöl, 2023).

Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel yaklaşım zihinsel süreçlerle insan davranışlarını açıklamaya çalışan bir kuramdır. Beck'in bilişsel yaklaşımının temelinde “düşünce şekli duyguları etkiler” ilkesi yer almaktadır. Bireylerin nasıl hissettikleri ve olaylar karşısında tepki verme biçimleri yaşanılan durum ile ilgili ne düşündükleriyle alakalıdır. Bilişsel yaklaşım, bireyleri rahatsız eden problemler, olaylar ve bu olayların yaşantıları nasıl etkilediğine yaşamsal olayları nasıl algıladığıyla ve değerlendirdiğiyle ilgili süreçlerle ilgilenmektedir (Perişan, 2018).

Bilişsel yaklaşım bilişsel süreçleri ve insan zihnini anlamaya çalışır. Kişi maruz kaldığı olaylar karşısında içinde bulunduğu durumu değerlendirirken duygu ve düşüncelerini ne yönde etkilediğini ifade eder. Dolayısıyla kişinin yaşadığı vakalara gösterdikleri tepki içinde bulundukları durumlara yönelik olayları zihninde farklı yorumlayıp algılamalarının etkisiyle oluşmaktadır. Bu doğrultudan başlayarak bilişsel kuram kaygıyı açıklarken bir vaka ile değil, kişinin mevcut durum hakkındaki olaya bakış açısı ve olayla ilgili algılarıyla var olan temel inançlarıyla açıklamaya çalışır (Beck, 2011). Bilişsel kuramcılara göre otomatik düşünceler; zihnimizde aniden beliren görseller ve düşüncelere ait şematik öğelerdir. “Otomatik” olarak ifade edilen bu düşüncelerin kavramsallaştırılmasının sebebi zihinde daha önce yer edinmiş olgular olmasıdır. Bilişsel terapi kişinin psikolojik sorunlarını duygusal bunalım anlarına uyumsuz davranış ve düşüncelerine eşlik eden negatif düşüncelerle çalışır. Ara inançlar, temel asıl olan inançlar ile otomatik düşünceler arasında kalmış bireyin hayata dair beklentilerini yansıtır. Ara inançlar adını verdiğimiz hipotezler ve kurallar otomatik düşüncelerin yani insan zihninde kendiliğinden gelişen istem dışı olan düşüncelerden beslenmektedir. Ayrıca ara inançlar, zihnin altta yatan sayıltı ve kurallardan kişilerin olumsuz etkilendiği inançlardan sakınmak amacıyla geliştirdikleri koruyucu bir settir. Bilişsel terapinin amacı; bireyin olumsuz sıkıntı yaratan düşüncelerini, fonksiyonu ve işlevi olmayan düşünceleri yeni bir biçimde şekillendirmek bununla birlikte kişinin zihnindeki duygu ve davranışların değişmesini sağlayarak yerine olumlu ve gerçekçi düşünce biçimleri yerleştirmektir. Temel

inançlar bireylerin kendisi hakkında, başkaları ve dünya hakkındaki varsayımlarını barındıran, katı ve genel fikirlerden geçmiş hayatı ve tecrübelerinden meydana gelen şemalardır (Tunçer ve Bingöl, 2023).

Bilişsel yaklaşımda Kaygı biyolojik yapının, sosyal ve çevresel faktörlerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkmaktadır ve kaygıya sebebiyet veren olay, kişilerin yaşadıkları vakalar değil, yaşadıkları olayları öz benliklerinde nasıl algıladıkları ve yorumladıklarıdır (Çırak, 2021). Bilişsel kaygı, kaygının zihinsel kısmını oluşturmaktadır ve bireyin şahsi olumsuz değerlendirmeleri ya da başarı olgusuyla ilgili olarak negatif beklentileri aracılığıyla ortaya çıkmaktadır (Çapkın, 2011).

Varoluşçu Yaklaşım

Varoluşçu yaklaşım bireyin tek özel oluşu ve başka hiç kimseye ve hiçbir şeye benzemeyen özelliğini göz ardı ederek bireyi bir obje gibi ele alan görüşlere karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Varoluşçu düşünce kişinin geçmişte yaşanan ya da gelecekte yaşanması muhtemel olanı değil, kendini yaşanan an içerisinde var edebileceği ve değiştirilebileceği prensibine dayanmaktadır. Varoluşçuluk akımı Fransada ortaya çıkmıştır. Var oluş felsefesi bireyin doğasında var olan hipotezler ile Fenomenolojik deseni birleştirerek insan sorunlarını ya da herhangi bir kavramla ilgili deneyimlenmiş ,yaşanmış olan sorunları incelemek onlara çözüm üretebilmek amacıyla ortaya çıkan bir yaklaşımdır (Koçak ve Gökler, 2008). Varoluşçu kurama göre, birey dışındaki bütün varlıklar, neyseler o haliyle kalmak zorundadırlar. Örneğin bir kapı kapılığını kendisi yapamaz, çiçek çiçekliğini kendisi yapmaz. Tüm bu canlı ve cansız varlıklar, nasıl var olmuşlar ise öyle kalmak mevcudiyetlerini bu şekilde devam ettirmek zorundadırlar. Kendi çabalarıyla şahsi var oluşlarına katkı sunamazlar. İnsan, kendi tercihleriyle öz benliğini biçimlendirebilir kendisini değiştirme ve geliştirme imkanlarına sahip olabilir. Dolayısıyla birey nasıl yaratılmışsa öyle kalmak zorunda değildir. Bireyin davranışlarını ve yapısını, kalıtsal özellikler veya çevresel koşullar değil, kişinin kendi özgür iradesi seçimleri belirler (İlgar ve İlgar, 2019). Kişinin varoluşu onun “öz” ü hissettiği bir durumdur. Bu durum bireyin kendi farkındalığının bilincinde olduğu bir varoluş halidir, kendisi yoksa çevredeki hiçbir şeyin varlığından söz edilemez. İşte bu algılayış varoluşçuluk kuramında hiçliğin farkına varılması halidir.O halde bireyde şu şekilde bir algı oluşur:

“Madem ki farkına vardığım şey sadece bana aittir, öyleyse onun ne olacağı benim elimdedir”, yani “nasıl istersem öyle yaparım” dolayısıyla yaşamın manasını oluşturma mesuliyeti, gerçek hayatta kişinin kendisine yönelik olan bir oluşumdur. Şöyle ki hayatın anlamı, bizim ona yüklediğimiz anlamdan meydana gelmektedir. Çünkü özgür olma, tüm insani değerlerin en başında gelmektedir ve insanın varoluşu kendine has oluşuyla diğerlerinden ayrışmasına neden olmaktadır. Bu durum ise insana yaşamın anlamına değer katma sorumluluğu getirmektedir. Kaygı varoluşçu felsefenin önemli kavramları içerisinde yer almaktadır. “Kaygının nesnesi, korkudan farklı olarak ‘hiçliktir’ ”. Örneğin bebek anne karnındayken sonsuz bir hoşnutluk duygusu içindedir, çünkü bebek beklemez, algılamaz ve yargılamaz. Varoluşçulara göre hiçlik, bir tür ölüm halidir; çünkü ölüde de, yargılama, algılama, acı çekme, hazalma hisleri mevcut değildir (Aşar ve Heidegger, 2014). Bu akımın temsilcilerinden, Rollo May’ e göre Kaygı insanlar için gelmekte olan bir hiç olma duygusunun hissedilmesidir, bir anda ortaya çıkmayan hissedilen bir duygu değil, o andaki ortaya çıkış biçimidir. Rollo May, katlanılması zor olan bu duygudan sıyrılmak amacıyla kişilerin çoğunlukla özgürlükten kaçınmayı tercih ettiklerini öne sürmüştür. Çünkü özgürlük insanın kendini yeniden var etmesini kapsar ve bununla birlikte özün kaybolma yok olma tehlikesini de taşır, kaygının kişinin kendi zihnini hrap ettiğini ve kaygının bireye en yüksek seviye de psikolojik acı veren his olduğunu ifade etmiştir (Duman, 2008).

Kaygı Türleri

Kaygı İnsan doğasının en temelinde var olan duygulardan biridir. Kaygı, bireyin doğuştan gelen savunma mekanizmalarının oluşmasında rol alan temel faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Her insan doğal tehlikeleri ya da tehditleri algılama yeteneği ile dünyaya gelmektedir. Örneğin, bir kişi ormanda vahşi bir aslan görürse, tehditleri algılamaya başlar. Kişi tehlikeyi hissetmeye başladığı andan itibaren yükselen kalp atışının hızlanması, terleme sararma ve kızarma gibi fizyolojik değişiklikler yaşayacaktır. Günümüz toplumunda geçmişte var olan doğal tehditlere fazla rastlanmamakla beraber fakat aynı yapıda fiziksel ve duygusal gerginlikler yaşanmaktadır. Eski toplumlarda doğal afetler ve tehditler daha fazla yer alırken, modern toplumlar günlük hayatın getirdiği mücadelenin sonucunda ortaya çıkan kaygının daha fazla olduğu görülmektedir. Birey zihninde gerçekleşmesini beklediği

olgularda başarısızlığı tecrübe ederse, kendini tehdit altında hissedebilir. Bunun altında yatan sebep, negatif sonuçların örneğin sınıf tekrarı yapmak ya da işten çıkarılma gibi durumlarla karşı karşıya kalınacağına farkında olunmasıdır (Göker, 2020). Speilberger kaygıyı sürekli ve durumluk kaygı olarak 2 tür olarak yorumlamıştır. “ Korkuya durumluk kaygı, kaygıya da sürekli kaygı demiş ve durumluk kaygıyı kinetik enerjiye, sürekli kaygıyı da potansiyel enerjiye benzetmiştir” (Kaya ve Varol, 2004). Kaygı ile ilgili olarak yapılan ilk kuramsal çalışmalarda Speilberger in görüşüne paralel olarak kaygının, “*farklı özelliklerini barındıran durumluk ve sürekli kaygı olarak iki türü olduğu*” sonucuna varılmıştır (Uzuntarla vd 2015). Akabinde ise sürekli ve durumluk kaygı düzeyini ölçmek maksadıyla, Spielberger vd. tarafından 1964 yılında “ Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği” geliştirilmiştir (Günay vd 2008). İnsanlar kaygıyı iki şekilde deneyimlemektedir: birincisi, Fatma devamlı olarak kaygı hisseden birisidir (sürekli kaygılıdır), Fatma çok kaygılı biri olmamakla birlikte yaşanan özel durumlar fatmanın kaygı düzeyini artırmakta onu kaygılandırmaktadır (duruma göre kaygılanır). Kaygı kavramına genel hatlarıyla bakıldığında 4 farklı türe ayrıldığı görülmektedir. Durumluk kaygı, sürekli kaygı, sosyal kaygı ve gelecek kaygısı olarak karşımıza çıkmaktadır (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2003).

Durumluk Kaygı

Organizma kendini tehdit altında hissettiği yerde, olay, mekan ve zamanda tehditkar gördüğü durumlarda azda olsa kaygı hisseder. Etkilerinin hoş olmadığı tehlikeli durumların neden olduğu endişe, tedirginlik ve korku hissi bireyde oluşan normal ve geçici kaygı türü olarak kabul edilir ve bu kaygı hali Durumluk Kaygı olarak tanımlanır. Birey kendini Stres altında hisseder ve bu duygunun yoğun yaşanıldığı anlarda durumluk kaygı düzeyinde artış, stres etkisini yitirip yok olunca ya da stresin etkisi azalınca ise kaygı düzeyinde düşme meydana gelmektedir. Bazı bireyler ise daimi olarak huzursuz hissederler ve genellikle mutsuz bir ruh hali içerisinde dirler. Çevresel faktörlerden direkt gelen tehlikelere maruz kalmayan bu kaygı kişilik kaynaklı olup içten kaynaklanarak kişiliğin bir parçası haline gelmiştir (Hakan, 2012).

Durumluk kaygı bireyde, öz benliğini varlığını tehdit altında hissettiğinde ve içinde bulunduğu şartlar sebebiyle stres yaşadığında ortaya çıkmaktadır. Bireyin hissettiği endişe duygusu içinde bulunduğu durum devam ettiği sürece ivme kazanırken bulunduğu ortamdaki uzaklaşınca kaygı seviyesinde düşme görülmekte bu durumda endişe panik hissi azalmaktadır. Durumluk kaygı bireyde öznel olarak tecrübe edilen ve fizyolojik açıdan vücutta reaksiyonlara neden olan bir korku türüdür. Bu durumda periferik sinir sisteminin ortaya çıkardığı solunum artması kızarma, tükürük salgılanması titreme, terleme ve gerilim hissi gibi istemsiz organ fonksiyonu ve hareketlere sebebiyet vermektedir (Eryılmaz, 2022).

Durumluk kaygının, süresi ve şiddeti dönem dönem değişkenlik gösterebilir ancak bu değişkenlik bireyin o an içinde bulunduğu yer mekan ve olayları algılayış biçimiyle de ilgilidir. Birey yaşananları kişiselleştirirse yaşamsal olaylardan kaynaklı tehlikeli ve tehdit edici bir durum hissederse durumluk kaygı düzeyinde artış yaşanabilir. Spielberg yaptığı analizlerde, Durumluk Kaygının; kişinin zaman içerisinde andan ana değişkenlik gösteren hal hareket tutum ve davranışlarıyla açık bir biçimde görüldüğü, kaygıdaki kişisel ayrımları anlatır. Durumluk kaygı bireyde süreklilik göstermeden andan ana değişkenlik gösteren sübjektif bir duygu hali olup belli bir durumda, belli bir zamanda kişinin nasıl hissettiğini ifade eder (Ediş, 1994). Ayrıca organizmanın içinde yer aldığı baskılı olaylardan dolayı hissettiği korku olup bireyde huzursuzluk ve gerginlik duygularının belirtisidir durumluk kaygı (Yıldız vd 2019).

Sürekli Kaygı

Günlük hayatımızda ara sırada olsa kaygı yaşamamız olağan bir durumdur. Ancak süreklilik arz eden aşırı kaygı, panik olma, aşırı endişe yaşamsal aktivitelerin süregelmesini engelleyebilir. Sürekli kaygı, kişinin kaygı yaşantısına olan düşkünlüğü olarak ifade edilebilir. Yani kişi yaşadığı her olayı içinde bulunduğu her anı olumsuz olarak düşünüp negatif yorumlar. Sürekli kaygı, belirli bir sürece veya duruma göre meydana çıkmayan, nispeten bireyde daimi olan bir kaygı halini ifade etmektedir. Bu kaygı tipine sahip olan bireyler, nedeni belli belirsiz durumlar karşısında veya herhangi bir zaman diliminde kaygıya kapılabilirler (Yıldız vd 2019).

Yapılan çalışmalarda sürekli kaygı şöyle tanımlanmıştır. Kişide stres oluşturan bir olay ya da durumun tehdit edici olarak algılanması ve bu tehdide yönelik gösterdiği duygusal tepkinin kuvveti ve sürekliliğinin artarak daimi hale dönüşmesidir. Sürekli kaygı kişide karakteristik bir özellik olarak kendini gösterir. Tipik özellik olan kaygının tam anlamıyla yok olması beklenmez fakat bireyde kaygı yönetilebilecek bir seviyeye indirgenebilir. İnsanlardaki kaygı oranının yüksek oluşu toplumsal-sosyal ve kişilik fonksiyonlarında bozulmaya neden olabilir (Eskici, 2022).

Sürekli kaygı; içten duyumsanan ve bireyin öz benliğini tehdit edici his uyandıran bir kaygı çeşididir. Sürekli kaygı için yapılan analizlerde kaygının en az dört yönü olduğu görülmektedir. Bu yönler fiziksel tehlike, sosyal değerlendirme, belirsizlik eğilimi ve günlük rutinler olarak ifade edilebilir. Sürekli kaygı hali, geleceğe dair yaşanılır ve bu durum kaygıya eğilimle ilişkilidir. Sürekli kaygıyı hisseden bireyler kolaylıkla incinir karamsarlık hali fazladır. Dolayısıyla durumluk kaygıyı daha üst düzeyde hissettikleri düşünülmektedir (Yandım, 2022).

Sürekli kaygı, bireyin tavırlarında açıkça gözlenemez. Fakat farklı zaman ve şartlarda saptanan durumluk kaygı tepkilerinin kuvvetine ve yoğunluğuna bakarak yorumlanabilir. Buna göre sürekli kaygıyı daha yoğun yaşayan bireyler bu stres karşısında sürekli kaygı düzeyi alt seviyelerde olan bireylerden daha fazla kırılıp incinebilirler (Başaran vd 2009).

Sosyal Kaygı

Sosyal kaygı kavramı , “bireyin başkaları tarafından olumsuz değerlendirilme korkusu, sosyal yeteneği ve sosyal performansı hakkında endişe ve kendinden şüphe duyması” olarak tanımlanmıştır (Lee, 2012). Yapılan başka bir tanımlamaya göre ise Sosyal kaygı; *“kişilerin izlenebilecekleri ve yargılanabilecekleri sosyal ortamlara karşı duydukları korku olarak”* ifade edilmiştir (Toraman, 2016).

İletişim, bireylerin hayatını kolaylaştıran insanların duygu ve düşüncelerini sahip oldukları bilgiyi paylaşmak için kullanılan en etkili yöntemidir. İnsanın dünyaya gelişle başlayan süreçte birey sosyal bir ortamın içine girip karşılıklı olarak etkileşimde ve iletişimde bulunmaktadır. Bununla beraber hızla değişip gelişen yaşam biçimleri ve teknolojik gelişmeler bireylerin birbiriyle olan karşılıklı ilişkilerini etkileyerek onları anlaşılması güç sosyal bir yapıya yöneltmektedir. Kişiler aynı

zamanda birden fazla değişkeni düşünmek zorundadırlar. Sonucu ve sonrası öngörülemeyen yeni durumlar, tanıdık olmayan kişiler ve çevresel faktörler, bu değişkenlerden yalnızca birkaçına örnek olarak gösterilebilir. Bu karışık sade olmayan yapı içerisinde varlığını sürdüren birey, devamlı başkalaşan ve gelişme gösteren çevresine uyum sağlayabildiği, olumlu düzeyde etkileşim ve iletişim kurabildiği ölçüde yaşamsal rolünde başarılı olmaktadır. Bazı kişiler etkili iletişim kurarak kendilerini daha kolay bir biçimde ifade edebilir ayrıca karşısındaki diğer bireyler ile rahat diyalog içerisine girebilir. Fakat bazende bu durumun tam tersinin olduğu durumlar oluşabilmektedir. Sosyal kaygı yaşayan bireyler, çevresiyle iletişim kurmada zorluk yaşayabilmekte ve bu durum kişilerin yaşamlarını doğrudan doğruya etkisi altına almaktadır. İletişim sağlamakta zorluk yaşayan bir birey yaşamın gayelerinden biri olan mutluluğa ulaşamadığı gibi, hem gündelik işlerini yoluna koymakta güçlük çekebilir hemde iş yaşamında başarılı olamayabilir. İletişim kurmakta zorluk çekmenin bireyin öz benliğinden ve sosyal çevresinden kaynaklanan sayılamayacak kadar fazla sebebi vardır. İletişim güçlüğüne oluşturan faktörler arasında algılama problemleri duyu organlarındaki bozukluk, sosyal beceri eksikliği ve sosyal kaygı gibi değişkenler yer alır. Bu faktörlerin arasında bulunan ve iletişimin önündeki en büyük engellerden biri olan kaygı türü sosyal kaygıdır (Öztürk, 2014). Sosyal kaygı, kişilerin bazı nedenlerden dolayı diğer bireylerin gözünde küçük düşürücü hareketlerde bulunmak başkaları tarafından olumsuz değerlendirilmek hissiyatından oluşur. Bu duyguya sahip bireyler, çevresinde ki diğer kişiler ile iletişimde bulunmalarını gerektiren durumlardan korkarlar ve bu durumlardan mümkün oldukça uzak durmayı yeğlerler. Bu durum bireylerin diğer bireyler ile daha az sıklıkla etkileşime girmesine sebep olurken ve başkaları tarafından izlendiği, incelendiği duygusuyla kişiler arası iletişimde güçlük yaşamaktadırlar. Literatürde Sosyal fobi olarak da adlandırılan bu kaygı bozukluğu, bireylerin günlük yaşamında normal gidişattaki olaylar karşısında şiddetli bir biçimde aşırı endişeye kapılması halidir. Sosyal kaygıda bireyin utanmasına neden olan bir olay yaşaması ya da yargılanma endişesi bu bireylerde bulunan baskın duygular arasında yer almaktadır. Bu nedenle sosyal kaygı kavramı değerlendirme kaygısı olarakta adlandırılmaktadır. Buna bağlı olarak değerlendirme kaygısını sürekli yaşayan insanlarda sosyal kaygı bozukluğu olduğu kanısına varılabilir.

Sosyal kaygı kişinin yaşam kalitesini düşürmekle birlikte bireyde stres oluşumuna, psikolojik aşınmaya, motivasyon kaybına başkaları tarafından olumsuz değerlendirilmekten korkmaya, sosyal ortamların içerisinde bulunamama gibi nedenlerle kişi baş etme çabasıdayken bireyde daha fazla düzeyde ortaya çıkmış olduğu görülmüştür. Bireyin yaşamının sağlıklı bir biçimde devam edebilmesi bakımından yaşamı olumsuz etkileyen ve devamlılığı halinde bir psikolojik problem olarak görülen sosyal kaygı bozukluğunun sebeplerini bilmek kişinin yaşam tarzını pozitif yönde değiştireci düşünülmektedir (Arslan vd 2022).

Gelecek Kaygısı

Kaygı kavramı, Türk Dil Kurumu (2024)' na göre; “Genellikle kötü bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024).

Birçok kaygı türlerinden biri olan gelecek kaygısı bireyin bilinen veya belirsiz bir tehdit algıladığı ya da tehlike beklediği anlamını taşır. Genellikle gelecek kaygısı kavramı uzun zaman dilimini öngörür. Bu nedenle gelecek kaygısı tanımlanırken korku, belirsizlik, endişe, panik ve bireysel olarak gelecekte gerçekleşmesi ihtimal dahilinde olan değişikliklere odaklanma veya kötü bir durum yaşanacakmış gibi hissetme durumu olarak ifade edilmektedir (Güdücü ve Özerk, 2022). İnsanoğlu kendisini gelecekte nelerin beklediğini ön göremediğinden ve geleceğini kontrol altına alamayacağından kaynaklı gelecek zamanla ilgili kaygı hissetmektedir. Gelecek kaygısı bütün canlılar içinde yalnızca insana özgü bir durumdur. Örneğin hayvanlar bir kuş bir at geleceğe dair kaygı yaşamaz. Kuşun genlerine uçmak, atın genlerine koşmak şifrelenmiştir. Bireyde ise diğer organizmalardan ayrı olarak düşüncelerimiz hakkındaki düşüncemizi ifade eden (metakognisyon)geni olarak adlandırılan üst zihinsel gen mevcuttur ve bu gen varlığıyla birey zamanın farkına vararak kendisine dair bir gelecek sürecinin olduğunu ve onun bu süreci kontrol edemediğini görmeye başlar. Akabinde ise gelecek kaygısı duymaya başlar (Good, 1973). Gelecek kaygısı kavramının temeli, şu an ki zamana dayananır ileriye yönelik gelecekte olup bitecek belirsizliklere istinaden kaygının bir parçası olarak değerlendirilir. Gelecek kaygısı, gelecekle ilgili bireyin yaşadığı belirsizlikler yada arzu edilmeyen negatif yönde olabilecek değişiklikler kişide

uyan, korku, endişe ve belirsizlik duygusu olarak da ifade edilir (Almomani and Naeem, 2013). Kaynağını genellikle belirsiz ön görülmeyen durumlardan alan gelecek kaygısı kavramı, bireyin hissettiği stres, bir acı hali ve olması ihtimal dahilinde olan ya da olmayan beklenen kötülüktür (Good, 1973). Dolayısıyla bireyin şahsi sorumlulukları, ailelerin ebeveynlerin bireye dair beklentilerinin fazlalığı ve içerisinde bulunulan mesleki durumlar yetersizlikler gelecek kaygısının kendisini göstermesine zemin hazırlar (Geylani ve Yıldız, 2022). Bu bakımdan gelecek kaygısı ifadesi, zamansal açıdan betimlendiğinde ön görülmesi muhtemel olmayan zamansal bir mesafe olarak da açıklanır. Şöyle ki eğitim, iş hayatı, sosyal aktivite ve gelecek planları yapma, sosyo ekonomik ve kültürel imkânların kısıtlı olması yada ulaşılabilirliğin güç olması bireylerin her yaşta gelecek kaygısı duymasına neden olacaktır. Tüm bunlar orta ve uzun süreli vadede gelecekte oluşabilecek, belirsizlik, bir endişe korku, ve olumsuzlukların yansımaları olarak düşünülmektedir. Bu duygunun aşırı hissedilmesi bireyin başına gerçekten kötü bir şey geleceği ihtimalini oluşturmaktadır (Arsu, 2022). Gelecek kaygısını yoğun yaşayan bireyler gelecek zamanda oluşabilecek ve tehlike yaratabilecek olaylara karşı çok az alternatif sonuçlar ortaya koymaktayken, gelecek kaygısını daha minimum seviyede yaşayan bireyler ise bu duyguyu daha yoğun yaşayanlara nazaran gelecekte olumsuz durumlar yaşamayacaklarına yönelik daha olumlu bakış açısına sahip olabilmektedirler (Mecleod and Williams, 1991). Günümüz insanı hangi sebepten olursa olsun, her dönem ve yaşta farklı seviyelerde çeşitli sebeplerle gelecek kaygısı yaşarlar. Yapılan araştırmalar Türkiye’de genç yaş nüfusunun fazlalığı, üniversite eğitimi almak isteyen gençlerin çok olması, iş bulma arayışının hummalı bir biçimde yaşandığı, öğrenci ebeveynlerinin ekonomik açıdan durumunun iyi olmaması gibi problemler gelecek kaygısına yönelik araştırma neticelerinin ortaya çıkardığı gerçekler olarak ifade edilebilir. Günümüz dünyasında, önemli bir üniversiteden mezunun olmanın ve bir yabancı dil bilmenin gelecek kaygısını alt düzeylere indirgemek için yeterli olmadığı gerçeği aşikardır. Eğitim, sosyal, iş, kültürel ve ekonomik imkanların sınırlı olduğu gerçeğinin bilincine varan gençler, eğitimlerini devam ettirebilme, geleceklerini planlayabilmek için iş bulabilme gibi bir çok farklı kaygı yaşayabilmektedirler (Aydın ve Çiftel, 2013). Dolayısıyla yaşanan bu kaygı durumu bireylerin hayattan yaşamdan

doyum sağlamalarını engellemekte kaygı düzeyinin artması ya da sürekli hale gelmesi bireyin geleceğe dair algısını olumsuz ekilemektedir.

Kaygıdan Kaçınma Tepkileri

Kaygı, geleceğin bilinmemesinden kaynaklı bireylerde geleceğe yönelik bir endişe durumu duygulanım durumu olarak ifade edilebilir. Kaygı (Anksiyete) yoğun yaşanıldığında aşırı rahatsız edici bir his olduğundan, bireyin yaşamında uzun süre etkisini gösterirse katlanılamaz bir hal alır. Yoğun yaşanıldığında bu duygu psikolojik bir rahatsızlık olarak ortaya çıktığından bu hastalığı hafifletmek ya da en aza indirmek için kaygıyı kontrol altında tutan yöntemlere başvurulur. Bireyler yaşamsal olaylar akışında anksiyete hisleriyle ve kaygının oluşmasına neden olan durumlarla baş edebilme hulusunda çeşitli taktikler geliştirir. Yapılan çalışmalarda kaygı ile baş etmenin iki farklı yöntemi olduğu belirtilmiştir. Bu yöntemlerden biri var olan soruna odaklanması; kişiler kaygıya sebep olan olayı değerlendirmeye çalışır ve olayı değiştirmek ya da o olayın olduğu ortamdaki uzaklaşmak için çabalar eder. Yöntemlerden bir diğeri ise bireyin duygular üzerinde yoğunlaşması; kişi kendisinde doğrudan kaygıya sebep olan sorunu çözmeye uğraşmak yerine, çeşitli kanallarla duyduğu kaygı hissini azaltmaya yönelir (Çankıroğlu, 2007).

Birey kaygı duygusundan kaçınmak için iç dünyasından kaynaklanan olumsuzluk hissine istinaden farklı tepkiler gösterir. Bu tepkilerden biri, birey kendisinde kaygı oluşmasına neden olacak olay ve durumlardan uzaklaşmaya çalışır. Örneğin, kişi alanında uzmanlaştığı bir konuda topluluk önünde konuşmaktan kaçınabilir; Topluluk karşısına çıktığı zaman yüzünün kızaracağı ya da sesinin titreyeceği korkusuna kapılabilir. Konuyu bilmesi ya da o alanda uzman olması bireyin kaygı duymasını engellemez. Çünkü bir kişinin aydın olması bir konu olgu veya durum karşısında yeterli ve etkin bilgiye sahip olması demek duygusal açıdan çok iyi bir biçimde olgunlaşmış olduğu anlamına gelmez. Bireyin yeterli donanımla sahip olduğu bilgiler öz benliği ve duygusal benliğiyle bütünleşmemiş olabilir, bu bağlamda birey kendini yetersiz hissedebilir ve bu duygu durumunun topluluklar karşısında fark edileceği hissiyatına kapılabilir. Aslında duyulan bu kaygının arka planında, bireyin sosyal çevresinde oluşturduğu olumlu izlenime karşılık kaygı derecesi arttıkça kişinin kendisini yetersiz hissetmesinden kaynaklı içsel çatışmalar

bulunur. Kaygı hissinden kaçınmaya çalışmak için kullanılan diğer bir yöntem ise bireyin, sosyal çevresinden ve iç dünyasından kaynaklı kaygı yaratan durumların yaşanmasına neden olan olaylardan kaçınmak için zihnini yönlendirdiğinden çevresindeki olayları algılamamaya çalışmayı tercih eder (Aygün, 2014).

Birçok insan kaygı duygusundan kaçınmak için savunma mekanizmalarını kullanır. Belirli durumlar ve olaylar bireyde kaygıya sebep oluyorsa bu tür olaylarla karşılaşan birey bilmeden ve istemeden savunma mekanizmalarını kullanmaya başlar. Hatta kaygının nedeni kişinin benliğiyle ilgiliyse o zaman birey savunma mekanizmasını farklı ortamlarda ve durumlarda sergilemeye başlar. Yapılan araştırmalarda savunma mekanizmaları şöyle yorumlanmıştır.

Kaygının yoğun bir biçimde yaşanması sonucunda kişide rahatsızlık duygusu oluştuğundan birey bu kaygı hissini bastırmak için yoğun çaba harcar bu durum ise deşarj olma ihtiyacını doğurur. Birey kaygı ile başa çıkmada farkında olmadan kaygıyı kontrol altına almaya çalışırken savunma mekanizmasını geliştirir. Savunma mekanizmaları kaygı azaltmada gerçekten etkilidir. Bazı zor durumlarda ortaya çıkar, kendimizi yıpratmadan bu durumu atlatmamızı sağlar. Karşılaşılan her güçlükte savunma mekanizmalarının kullanılması çevreye uyum sağlamamızı engeller ve sağlıksız sonuçlar değişir. Litaretürde Savunma mekanizmaları şu şekilde tanımlanmıştır.

İnkâr etme: İnkâr, en yaygın kullanım alanı olan savunma mekanizmalarındandır. Yaşamsal olaylar karşısında bir şeyin gerçek ya da doğru olduğunu kabul etmekte zorlanıldığında ortaya çıkar. Bireye elem veren, bireyin üzüntü duymasına sebep olan duygusal etkilerin ya da travmatik olayların yaratacağı duygusal etkilerden inkâr etme savunma mekanizmasını kullanarak hayatlarını sürdürürler. Örneğin bir annenin çocuğunu kaybetmesinin ardından evinin kapısının önüne çocuğunun ayakkabılarını bırakması, çocuğunun odasındaki eşyaları ve kıyafetlerini temizlemeye devam etmesi gibi. Kişiyle yaşamış olduğu travmatik olayla ilgili konuşmak istediğimizde kişi olaya dair bir fikir beyan etmediği gibi bu acı kayıp hiç yaşanmamış, olmamış gibi davranabilir veya konuyu başka yöne çekmeye çalışabilir (Selçuk, 2005).

Baskı altına alma(Bastırma): Üstbenliğin topluluk kültürünün ülkülerini ve toplum tarafından hoş görülmeleyen duygu, istek ve düşüncelerin, bilinç altından kaynaklı isteklerin bastırılması ki bu istekler bazen mantıksız bazende ilkel davranışlardan oluşur, birey bu ilkel davranışların bastırılması için çaba sarf etmesi sonucunda ilgili yasaya uyulup uyulmadığının denetleyicisidir. Baskı altına alma yani bastırma bireyde derin kaygıya sebep olacak duygu ve düşünceleri unutmaya çalışır olay ve durumlar hakkında konuşmamayı tercih eder. Böylece negatif düşüncenin etkisiyle ortaya çıkması muhtemel kaygı duygusu önlenmiş olur. Birey hatırlamak istemediği, etik olmayan onu mutsuz eden arzu ve isteklerini bilinçdışında tutmaya çalışarak gerçekte hissettiği yada düşündüğü duygularını maskeler. Ancak baskılanan ya da bastırılmaya çalışılan duygu ve düşünceler ve bireyin geçmişindeki yaşamsal olaylar bir çok kez simgesel olarak da kendini gösterir.Örneğin bu baskılama süreci dil sürçmeleri ya da rüya görme olarak bireyde kendini gösterir. Baskı mekanizması bireyin etik olmayan isteklerini kontrol altına almada yardımcı olur (Yaşar, 2014).

Neden bulma: Hemen her bireyin günlük yaşamda sıkça kullandığı bir savunma mekanizmasıdır.Bu savunma mekanizması bireyin genellikle kendi kişisel yetersizliklerinden kaynaklı başaramadığı amaçları ve karşılanması zor olan talepleri karşısında türlü bahanelerle kendini haklı çıkarma çabasında bulunmasıdır. Neden bulma savunma mekanizmasını en iyi şu atasözüyle örneklendirilir.“Kedi uzanamadığı ciğere pis der.” (Ünver, 2003).

Yansıtma:Bireyin kendinde var olan hata, kusur ve eksiklerini bir başkasında görme davranışı yansıtma savunma mekanizması olarak ifade edilir.Bireyin başkaları hakkında olumsuz düşünceleri hisleri bireyin baş edemeyeceği bir hal alırsa ve kişi artık bu duygudan rahatsız olmaya başlarsa, kişi hissettiği bu duyguları karşı tarafa yansıtmaya başlar. Yansıtma savunma mekanizmasını kullanan birey tüm bu his ve düşüncelerin kendisine ait değil de karşısındaki kişilere aitmiş gibi davranır. Örneğin, bencil ve çıkarıcı birinin herkes kendi çıkarını düşünüyor kimse yoksullara yardım etmiyor diye etrafındaki insanları suçlaması (Oktuğ, 2007).

Özleştirme: Bireyin kendisine örnek aldığı bir başkasının özelliklerini ya da beğenmediği onaylamadığı duygu düşünceleri olduğunda rol model olarak gördüğü kişi gibi davranarak onun gibi düşünerek onun gibi duymaya çalışarak ulaşmak

istediği hedefe ulaştığını sanmasıdır. Etkilendiği birini rol model olarak seçmesi ve kendini onunla özdeşleştirme durumudur. Bu savunma mekanizmasında birey rol modelini taklit eder. Eğer bu savunma mekanizmasının kullanımı fazlalaşırsa birey kendi öz benliğinden uzaklaşabilir. Örneğin : çocukların izledikleri çizgi filmlerde çizgi film karakterlerine özenerek onlar gibi davranmaya çalışması, onları taklit etmesi (Selçuk, 2005).

Yer-Yön değiştirme: Bireyin kendisinde rahatsızlık oluşturan duygu, düşünce kişi ya da nesneden rahatsız olduğunun tepkisini göstermekten çekinip hissettiği bu tepkileri hiç ilişkisi olmayan farklı bir duruma kişiye veya nesneye yöneltmesidir. Örneğin: Patronuna kızan birinin ofisteki çöp kutusunu tekmelesi (Ünver, 2003).

Dışa vurma: Dışsallaştırma olarak ifade edilen bu savunma mekanizmasını S. Freud'un çalışmalarında özellikle erken dönem çalışmalarında, bireyin bazı davranışlarının bilinçsiz olduğunu ve bu dürtü ve eylemlerden doğan çatışmalarını bilinçli bir şekilde yaşamamak için tasarlanmış bir araç olarak ifade etmiştir. Böylece, genellikle yarı bilinçli yada bilinçsizce dürtü duygu ve arzularını kontrol altına almaya çalıştıklarını belirtmiştir. Bu savunma mekanizmasını kullanan birey uyumsuzluk sonucunda hiç düşünmeden veya ortaya çıkabilecek sebep olduğu olumsuz sonuçları göz ardı ederek harekete geçmeye çalışır ve böylece bilinç altındaki uyarılardan ve dürtüden kaynaklı ruhsal gerginlik geçicide olsa rahatlık sağlar. Ruhsal gerginliğini konuşarak ifade edemeyen birey, gerginlik halini eylemsel olarak davranışa dönüştürür (West, 2018).

Düşünselleştirme: Düşünselleştirme savunma mekanizmasını kullanan kişi kötü anılarını ve yaşantılarını, yasak dürtülerini mantıkla açıklamaya çalışarak sorunun kaynağının üzerinin örtmek ya da altında yatan duygu ve hisleri görmezden gelmektedir. Düşünselleştirme bireylerin fazlaca kullandığı bir savunma mekanizmasıdır. Birey, sorunlarına yaklaşırken konunun uzmanıymış gibi yaklaşır ve olayları bilimsel ve sosyal boyutlara taşır ve bu durum bireyin rahatsızlık uyandıran duygulardan kaçmasını sağlar. Birey iç dünyasındaki sorunlarını ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik problemlerini, küresel sorunları, kültürel problemleri kendi ile bağdaştırır ve bireysel olarak özel problemlere değinmek yerine genel

tartışmalara girerek eleştirel davranmayı tercih eder. Bu durumda birey kendi sorunlarıyla bağlantı kuramaz ve sorunun kökenine hiç inilmemiş olur (Ünver, 2003).

Tepki oluşturma: Yasak dürtüler, suçluluk duygusu hissettiren tehlikeli arzu ve istekler düşüncemizde yoğunlaştığında bu düşünceleri kontrol altında tutmakta güçleşmektedir. Kişi gerçek duygularını göstermenin uygun olmadığı durumlarda gerçek duygularımızın tam tersi tutumlar ve davranışlarla o davranışı kabul edilen bir davranış gibi göstermeye çalışır. Baskılanan nefret duyguları sevgi ve şefkat gösterisiyle, saldırgan tutumlar sevecenlikle, cinsel arzular bireyin ahlak savunucusuymuş gibi davranmasıyla maskelenebilir. Böylece bireyin gerçekte hissettiği duygular bilinçten uzaklaştırılmış olur (Tuzcuoğlu, 1995).

Saplanma: Birey gelişen ve değişen bir varlıktır. Bu gelişim ve değişime rağmen gelişimin her hangi bir döneminde birey o dönemde edindiği davranışlara takılır, saplantı haline getirir ve bu durumda saplanma takılma olur. Örneğin bebek ve çocukluk döneminde emzik emen birinin daha sonra sigara bağımlısı olması (Yaşar, 2014).

Gerileme: Gerileme mekanizması, bireyin ulaşmış olduğu gelişim seviyesine göre daha ilkel bir olgunluk düzeyinde davranması durumudur. Kendisine ilgi gösterilmeyen bir çocuğun altını ıslatması, parmağını emmesi (Tuzcuoğlu, 1995).

Organlaştırma: Kişinin yaşadığı psikolojik sıkıntıların, kaygıların davranış bozukluluğu bedensel organlarda işlev bozukluğuna yol açması organların işlevini kaybetmesi durumudur. Bu savunma mekanizması belirtileri yok eden fakat iyileştirmeyen avutucu tedbirler olarak ifade edilebilir. Örneğin, ayrılık acısı çeken birinin gözlerinin kör olması veya psikosomatik rahatsızlıklar görülmesi (Yeşilyaprak, 2011).

Yüceltme: Bu savunma mekanizmasını kullanan birey ilkel nitelikli isteklerini cinsellik, saldırganlık gibi doğal içgüdüsünü cinsel ve saldırgan olmayan bir davranışa çevirerek toplum tarafından beğenilen bir amaca dönüştürülürler. Bu mekanizmanın ortak yönü içsel dürtü ve güdülerin boşalımı engellenmeksizin, ulaşmak istediği nesne ya da amacın değiştirilmesidir (Tuzcuoğlu, 1995).

İŞSİZLİK

Kavram Olarak İşsizlik

Sözlüklerde, kaynaklarda işsizlikle ilgili pek çok kavram bulunmaktadır. Bu tanımlarda genel hatlarıyla benzerlikler olsa bile bazı ufak farklılıklar bulunmaktadır. Literatürdeki anlamlarına bakıldığında, işsiz belli bir zaman ya da dönem aralığında belirli bir ücretle çalışacak gelir getirici işi olmayan kişilere denir. Kimi yazarlara ise bir kimsenin işsiz sayılabilmesi için devamlı olarak iş arayışında olması gerekmektedir. Bazı görüşlere göre ise bireyin işsiz sayılabilmesi için sadece iş araması yeterli olmayıp aktif olarak da o işi yapabilecek beceri, güç ve ehliyetle de olması gerekir. Fransız yazar J. J. Dupeyroux işsizi, “bir iş bulma zorunda kalmış, işinden uzaklaştırılmış ve isteği dışında işine ara vermiş durumda olan kimsedir” şeklinde tanımlamaktadır. Tanımdan yola çıkarsak, işsiz kişi çalışma isteği gücü olmasına rağmen çalışmayan ve aynı zamanda çalışmasa bile bir işe eğilimi becerisi olan kişidir (Limoncuoğlu, 2006).

İşsizlik; kişinin mesleki gelişimi için aldığı eğitim yatırımının karşılığında işe başlayamama almış olduğu eğitimin karşılığını alamama, iş beklentisinin dışında oluşan görevsizlik tanımıyla karşı karşıya kalması durumudur. Çalışma hevesi ve becerisine sahip olmasına rağmen sürekli ve düzenli gelir getirici bir işte çalışmayan kimseler işsiz olarak tanımlanır (Korkmazer, 2020). Ülkemizde işsizliğe dair verilerin derlenip toplanmasını sağlayan kamu kurum ve kuruluşlarının işsizlikle ilgili bir çok tanımlamaları bulunur. “Referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan tüm kişiler işsiz nüfusa dâhildirler” diye ifade edilirler. İşsizlik oranı ise “iş bulamayan nüfusun toplam işgücüne bölünmesiyle” elde edilmektedir (TUİK, 2021). Kısaca cari ücret düzeyi ve mevcut çalışma koşullarında çalışmak isteği olmasına rağmen iş bulamayan iş başı yapamayan kişilere işsiz denir. Gelişen ve değişen günümüz ekonomisinin en önemli problemlerinin başında istihdam sorunu gelmektedir. İstihdam sağlamak çalışmak azminde yeterliliğinde olan herkese iş bulunması anlamına gelmektedir (Dinler, 2015). Yalnızca ekonomik bir olgu olarak

değerlendirilmeyen aynı zamanda sosyal bir olgu olarak değerlendirilen işsizlik günümüzde önemli sosyal sorunlardan birisinin kaynağı haline gelmiştir. Son dönemlerde yaşanan ekonomik sıkıntılar ve bu krizlerin toplumsal etkileri ekonomistlerin yanı sıra psikoloji, sosyoloji gibi diğer sosyal bilimler alanında çalışma yapan bilim insanlarının da konuya olan ilgilerini artırmıştır. Bireyler yalnızca para kazanmak gelir elde etmek için çalışmazlar. Çalışmak bireye ekonomik özgürlüğünü sağlamak bireyin bir gruba ait olma, tanınma güvence gibi gereksinimleri karşılama olanağı sağlar ve Birey böylece kendini gerçekleştirir. İşsizlik, bireyin hayat kalitesini düşüren, yoksulluk fakirlik çekmesine sebep olan ve bundan ötürüde topluma ve kendine öfke ve kızgınlık duymasına, toplum içinde kendini yalnız ve dışlanmış olarak hissetmesine, diğer bireylerle olan ilişkilerinin yozlaşmasına bozulmasına sebep olan bir durum olarak ortaya çıkar (Nurşen, 2010).

İşsizlik tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de karşılaşılan en temel sorunlardan biri halini almıştır. Öyle ki hem nedenleri hem de sonuçları bakımından işsizlik kavramı incelendiğinde işsizliğin sosyo ekonomik bir olguya dönüştüğü görülmektedir. İşsizlik gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlardan birisi haline gelmiştir. Dolayısıyla sebep ve sonuç ilişkisi bakımından işsizlik irdelendiğinde psikolojik, ekonomik, ahlaki ve sosyolojik açıdan sebep olduğu birçok olumsuz faktör bulunmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2012).

Kişilerin yaşamlarını idame ettirebilmeleri için bir işe sahip olması gerekir. Bu anlamda iş mesleki bilgi ve becerilerin uygulamaya konulmasıdır. İş sahibi olmak yalnızca maddi olarak kazanç elde etmek anlamına gelmez. İş, bireyin hayatında ekonomik anlamda para kazanma, yuva kurma sosyal statü, kendini gerçekleştirme ve sosyal destek sağlama gibi birçok rol oynar. Öyle ki yapılan tanımlamalar ve yorumlar doğrultusunda işin, insan hayatında çok önemli bir faktör olduğu belirtilmiştir (Abacioğlu, 2019).

İş, bireyde yaratıcı düşünceyi destekleyen aynı zamanda öz benliğin gelişmesi açısından başarmak gibi olumlu duygu durumlarının oluşumunda da rol oynayan önemli bir etkidir. İşsizlik ise, tüm dünyada ve ülkemizde sosyo ekonomik yapıda, siyasal ve toplumsal konularda önemli bir sorun haline gelmektedir. Öyleki İşsizlikle karşı karşıya kalındığında ya da birey çok uzun zaman işsiz kaldığında işsizlik

kaygısının oluşması ve bireyde buhran ve krizlerin artması, öz-saygının kaybı gibi olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Lin et al. 1985).

İşsizliğin Nedenleri

İktisadi anlamda temel üretim unsuru olan “emek” faktörünün noksan kullanılması durumuna karşıt gelen işsizlik kavramı; iktisattaki az olan bir üretim unsurunun kullanılmaması hasebiyle hem ekonomide üretim azalmasına hem de birey ve toplum açısından gelir kaybına sebep olması bakımından bireye, ailesine ve topluma ciddi maliyetler yükleyen dünyadaki bir çok ülkenin yaşadığı önemli bir problemdir (Sungur, 2016).

Ekonomistler, ekonomik açıdan olduğu kadar sosyal bakımdan da ciddi önem taşıyan istihdam edilebilirliğin artırılması amacıyla işsizliğin nedenlerine dair yapılan çalışmalara son derece önem vermektedirler. Neo-liberal politikaların hakim olduğu görüşe göre işsizliğin nedeni olarak, işgücü maliyetlerinin vergi ve ücretlerin çok fazla olması, yasalar ve güçlü sendikaların varlığı, maliyeti yüksek olan işten çıkarmalar, ve emek piyasasındaki katılıklar olarak görülebilir. Neo-liberal yaklaşıma istinaden, ekonomilerde işsizliğin sebepleriyle ilgili olarak, işsizliğin neden olduğu üç farklı açıklamadan bahsedilebilir. Bu alternatiflerden biri, Keynes’çi ekonominin tezlerine dayanmaktadır. Bu anlayışa göre, milli gelirde yaşanan kayıplar ücretlerin düşmesine bu durum ise tüketim talebinin azalmasına neden olurken ekonomide yatırım ve büyümeyi etkileyen durgunluk aslında işsizliğin yüksek ücretlerden kaynaklanmadığını tam aksine nedenini düşük ücretlerin oluşturduğu ifade edilmektedir. İkinci bir açıklama olan Marksist ekonomi yaklaşımına göre kapitalizm içerisinde tam istihdam edilebilirlik durumu yoktur. Nitekim tam istihdam demek ekonomi içerisinde var olan güçlü işçiler anlamına gelir ve işçinin güçlenmesi, büyümenin önüne geçerek kar oranlarının düşmesine sebep olacak nispeten bu durum işsizlik oranlarının yükselmesine neden olacaktır. Yapılan üçüncü alternatif açıklamada ise işsizliğe sebep olan faktörleri globalleşmenin dünya üzerindeki etkilerine bağlanmaktadır. Küreselleşmeden kaynaklı rekabet firmalar üzerinde baskıyı artırmakta ve bu baskılanmayla birlikte istihdam yaratıcı etkisi olduğu bilinen ekonomik büyümenin düştüğü gözlemlenmektedir (Sema, 2012).

Ülkemizde işsizliğin en önemli unsurlarından biri yapısal bir mahiyet taşımasıdır. 1950’den itibaren kırsaldan kente doğru oluşan göç süreci, tarım dışındaki sektörlerde de istihdam oluşturma ihtiyacını beraberinde getirmiş fakat kırsaldan kente doğru göç eden işgücünün nitelik olarak düşük seviyede olması ve ülkemizde sanayi sektörünün yeterince gelişmemesi mevcut iş gücünü olumsuz yönde etkilemiştir (İslamoğlu, 2014).

1960' lı yıllardan bu tarafa işsizlik gibi bir sorunla mücadele etmeye çalışan Türkiye' de,en temel ve süregelen problemlerin başında gelen işsizlik sorunu, yalnızca evrendeki dalgalanmalar ya da küreselleşmeye bağlı oluşan ekonomik krizlerin olduğu dönemde değil devamlı olarak gündemde mevcut olan bir sorundur. Dolayısıyla, teknolojik ilerlemeler ve küreselleşme gelişmiş ülkelerde görülen işsizliğin nedeni kabul edilirken Türkiye' de ki işsizliğin gerekçesi ise sermaye kıtlığı ve yapısal bir sorun haline gelen yetersiz büyümeye bağlanmaktadır. Ayrıca Türkiye' de var olan işsizliğin yapısal özellik taşımasının sebebi sanayi sektöründe istenilen ivmenin yakalanamaması toplumumuzda tarım toplumu olma özelliğinin süregelmesi ve en önemli mihenk taşlarından biri olan nüfus içerisinde genç nüfusun hızlı bir şekilde artması ve bu genç nüfusun istihdam edilebilirliğini sağlayabilecek yeterlilikte yatırımın olmaması gösterilebilir (Akdemir ve Çiçek, 2022).

1980’li yıllarda globalleşmenin etkisiyle sektörel özelleştirme politikaları ve rekabet anlayışı olgusunun acımasızca sergilenmesi işsizlik oranlarının yükselmesine sebep olmuştur. Tüm bu süreç ekonomik olarak güçsüz firmaların kapanmasına neden olurken büyük firmalar mevduatlarını işgücü arzının daha ucuz olduğu ülkelere yönlendirmesiyle birlikte işsizlik oranını arttırmıştır. Öyleki işsizliğin yapısal bir vaziyet alması özellikle genç bireyler arasındaki işsizlik seviyesinin giderek artmasına vesile olmuştur.Ayrıca küreselleşmenin etkisiyle dünya üzerinde yaşanan ekonomik krizler de işsizlik oranlarının artmasına negatif yönde katkıda bulunmuştur (İslamoğlu, 2014).

İşsizlik ülkemizde hemen her dönem bireylerin maruz kaldığı ve ne yazık ki son yıllarda ülke gündeminden düşmeyen en önemli problemlerden biri haline gelmiştir. Var olan işsizlik problemi çözülmeden işgücü piyasasına günden güne yeni işsiz bireylerin katılması işsizlik sorunsalının gelecek dönemlerde de devam

edeceğinin göstergesidir. Ülkemiz ekonomisinin yeterince gelişmemesine bağlı olarak işsizlik sorunu ve istihdam sorununun ehemmiyetini ve özelliklerini gösteren başlıca etkenler arasında, ülkemizdeki nüfusun hızlı artışı, teknolojik gelişmeler, bölgelerarası gelişmişlik farklılıklarının fazla olması, iç ve dış göçlerin önlenemezliği, yetersiz veya eksik gelir elde etmek, yatırım stratejilerindeki negatiflikler ve eğitim stratejilerindeki eksiklikleri problem olarak sıralayabiliriz (Eser ve Terzi, 2008). Ayrıca ülkemizde genç nüfus oranının fazla olmasına istinaden açılan üniversite sayısı ve bölüm kontenjanlarındaki artış, açık öğretim ve uzaktan eğitim imkanlarının artmasıyla birlikte yüksek öğrenimden mezun olan gençlerin sayısının artmasına neden olmakta böylece çalışma çağına gelmiş işgücünde de artış yaşanmaktadır (Bıçerli, 2011).

Yükseköğretim mezunlarının istihdamının önünde engel teşkil eden iş gücü piyasası ve yükseköğretim münasebetinin ülkemizde farklı iki yönü vardır. Birinci yönü bazı bölümlerden işgücü piyasalarının hiç ihtiyacı olmadığı halde mezun vermesidir. Araştırma yapılmadan açılan üniversiteler - fakülteler diplomalı işsiz sayısını artırmaktadır. Bu yönüyle Yükseköğretim mezunlarının işgücü piyasalarının isteklerine uygun bölümlerden mezun olmalarına karşılık bu alan mezunlarının yeterlik ve nitelik olarak piyasanın taleplerini karşılayamadığı görülmektedir. Her üniversite mezununun iş sahibi olacağı algısı yanıltıcı olmakla birlikte kaldı ki günümüzde yükseköğretimden mezun olmak iş gücü piyasasının içerisinde olunacağının da garantisi olmamaktadır. Çünkü bir çok firma, yükseköğretim mezunlarının yeterli mesleki ve teknik bilgiye sahip olmadıklarını, iletişim ve ikna kabiliyetlerinin yetersiz olduğunu, sosyal açıdan beklentilerini karşılayamadıklarını dil bilgisi ve analitik düşünme kavramlarından yetersiz olduklarından şikâyetlenmektedirler (Bıçerli, 2011). Tüm bu sebeplerden ötürü işsizliğin sebeplerini genel hatlarıyla ifade ettiğimizde işsizliğe dair sorun özelliği taşıyan iki yapı karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunsal yapı İşgücü Arzı Kaynaklı Nedenler ve İşgücü Talebi Kaynaklı Nedenler olarak iki başlık altında incelenmiştir.

İş gücü Arzı Kaynaklı Nedenler

İş gücü; bir ülkedeki mevcut nüfusun ekonomik anlamda faaliyete katılması üretici konumunda bulunmasıdır. İş gücü piyasasının temel taşlarını oluşturan unsurlardan biri arz tarafını temsil eden çalışanlar grubudur. Arz kaynaklı nedenleri

Ülkemizde nüfus artış hızının çok fazla olması, yüksek şehirleşme hızı, eēitim ve g gibi diēer faktörlerin etkilediēi bilinmektedir. Ülkelerin ve hatta bölgelerin gelişmişlik seviyeleride göz nnnde bulundurulduēunda ekonomik nedenler sosyopolitik ve sosyokültürel gibi etkenlerle iřēc arzındaki artış ve azalışların bölgesel düzeyde mi yoksa genel düzeydeki gerekleřtiēi görülmektedir (Aydin ve Gökçen, 2012).

İş ēc Talebi Kaynaklı Nedenler

İş ēc piyasasının temel taşlarını oluşturan unsurlardan bir diēeri ise talep tarafını oluşturan işverenler yani firmalardır. İřēc talebini etkileyen belli başlı faktörler vardır. Bu temel unsurlar incelendiēinde Ekonominin Yapısının deēiřen ve gelişen günümüz şartlarına uyum saēlayamaması, Globalleşme, İstihdam etmeden büyümeye çalışma, gelişmişlik seviyesi, teknolojik ilerlemeler, iřēc maliyetlerinin fazlalıēı , verimlilik seviyesi gibi maddelerin yer aldıēı görülmektedir. Dönem dönem yaşanan ekonomik krizler, mevsimsel işsizlik sorununa çözüm üretilmemesi, üretim yetersizliēi kaynaklı darboēazlar ve iřēc talebinini yani işverenlerin içerisinde buundukları ekonomik sıkıntıların geicilikten kalıcılıēa doēru bir hal alması firmaların kapatılması ya da sayılarının düşmesi, tarımda makineleşme, aēır ekonomik buhranlar ve bunların doēurduēu yükümlülükler sebebiyle kayıt dışı istihdamın artması ,uygulanan faiz politikalarının ykseklēiēi sebebiyle yatırımların finansal bazda olması gibi ülke ekonomisinin konjonktürel ve yapısal faktörler sebebiyle iřēc talebinin azalması işsizlik oranının artmasına neden olabilmektedir (Akkaya, 2017).

İşsizlik Türleri

İradi (Gönüllü) İşsizlik

Kişilerin kendi rızalarıyla iş ēcne katılmamayı tercih etmeleri durumudur. Başka bir ifadeyle iradi işsizlik; bireyin istediēi ücret seviyesinin daha altındaki bir ücret tarifesinde çalışmak istememesi veya creti beēenmemeleri, ücretin tatmin edici seviyede olmaması hasebiyle bireyin gönüllü olarak çalışma istek ve arzusundan vazgeçmesi durumudur. Bu işsizlik türü işsizlik oranının en alt seviyelerde olduēu gelişmiş ülkelerde görülür. Öyleki bu işsizlik türündeki süreç tamamen iş arayan kişinin keyfi kontrolündedir (alış, 2022).

Kişilerin iş gücü piyasasındaki yerini belirleyen temel kavramlardan biri ücret düzeyidir. İrade işsizlik ise, bireyin cari ücret düzeyi altında çalışma ortam ve koşullarının beğenmeyerek yetersiz bulması, çalışmak istenmemesi, daha iyi şartlarda bir iş buluncaya kadar çalışmayı tercih etmeyerek iş gücü piyasasının dışında kalmasıyla oluşmaktadır. Bireyin bu tercih doğrultusunda, bolca boş zamanının olması daha verimli yeni bir iş imkanı oluşturma ve alternatifler arasından daha fayda yaratan bir iş seçme özgürlüğü gibi avantajlar sağlarken diğer yandan da ekonomik açıdan üretim ve vergi gelirlerinin düşmesine sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda her ne sebeple olursa olsun ülkenin ekonomik açıdan kayba uğramaması için nitelikli iş gücünün önemli ölçüde iş gücü piyasasından uzak kalmaması gerekir (Aydın ve Gökçen, 2012).

İrade Dışı (Gayri İradi-Gönülsüz) İşsizlik

Literatürde Gayri iradi işsizliğin genel kabul görmüş bir tanımı şu şekilde yapılmıştır: “çalışma isteğinde olan kişilerin rahatlıkla yapabilecekleri işlerde mevcut ücret seviyesinin de altında çalışmaya razı olmalarına rağmen herhangi bir iş bulamamaları durumunda ortaya çıkar.” Genel görüşe göre gayri iradi işsizlik sosyal adaletsizliğin yansıması durumuyla birleştirilir (Tiryaki , 2013).

İşsiz bireylerin istihdam edilebilirliklerinin veya istihdamda olamamalarının nedeni olarak Gayri İradi-Gönülsüz işsizliği gösterebiliriz. İrade dışı-gönülsüz işsizlik, iş gücü piyasasına hakim olan cari ücret seviyesinde çalışma yeteneği istek ve arzusuna sahip olup, emeğini iş gücü piyasasına arz etmek istemesine rağmen talep eksikliği ya da talep yetersizliğinden kaynaklı bireyin iş gücü piyasasının dışında kalması durumudur (Aydın ve Gökçen, 2012). Gayri iradi işsizlik ile İradi işsizlik arasındaki fark birey mevcutta var olan ücreti kabul etmiş ve mevcut şartlarda çalışmaya hazır olmasına rağmen bireyin iş bulamaması işsiz kalmasıdır. Bu durumda bireyin işsiz kalma süresi iş arayan kişinin kontrolü dışına çıkmıştır. Oysaki birey cari ücret düzeyinde veya altında çalışma istek arzusuna sahipken iş gücü piyasasında kendine bir yer bulamamaktadır. Gayri İradi-Gönülsüz işsizlikte en önemli faktör ülke ekonomisindeki daralma ve bunun sebep olduğu sermaye ve talep eksikliğidir (Çalış, 2022). Dolayısıyla bu işsizlik varyasyonu çözüm bulunması gereken temel işsizlik türü haline gelmiştir.

Teknolojik İşsizlik

Günümüzde değişen ve gelişen teknolojinin de işsizliğe sebep olduğu görülmektedir. Bu bağlamda teknolojik işsizlik, teknolojik gelişmelerle kendini gösteren insan gücünün yerini makinelerin almasıyla insan gücüne olan ihtiyacın azalması sonucunda ortaya çıkan bir işsizlik türüdür. Üretimlerini yeni makinelerle yapan firmalar insan gücüne daha az ihtiyaç duymaktadır. Böylece işçinin yerini teknolojik aletler almakta bu durum ise üretimin daha fazla olmasını sağlarken yapılan işlerde daha az sayıda insan gücü kullanılmasına sebep olmaktadır (Özbek, 2020).

Friksiyonel (Arızı – Geçici) İşsizlik

Eğitim-öğretim hayatını tamamlamış iş yaşamına yeni katılacak kimselerle, çalışma şartlarının daha iyi olduğu ve ücret düzeyinin daha yüksek olması ümidiyle var olan işinden ayrılıp başka bir işe giren kişilerin iş aradıkları zaman zarfında, kısa vadede bireyin iş ve yer değişikliğine maruz kaldığı işsizlik türüdür. Friksiyonel (Arızı – Geçici) İşsizlik oranını iş gücü piyasasında bilgi akışı anlamındaki yetersizlikler, emek ve talep aynı olsa bile bireyin başka mekan ve ortamda çalışmayı istemesi gibi organizasyon sorunları belirler. İş gücü Piyasasında emek arz edenlerin yani çalışanların yeni iş fırsatlarına nerede ve nasıl ulaşacağını bilmesi ücret miktarının azlığı çokluğu ve hangi şartlarda daha iyi iş imkanlarının var olduğu hakkında bilgilere sahip olması bu türdeki işsizlik oranının azalmasını sağlayacaktır. Friksiyonel işsizlik oranının düşmesi demek işsizliğin tamamen ortadan kalkacağı anlamına gelmemektedir. Çünkü friksiyonel işsizlik, daha çok ekonomik dalgalanmalar sürecinde işe alımlar ve işten çıkarmalar sonucu tesadüfi olarak ortaya çıkmaktadır (Bayrakdar, 2014).

Friksiyonel geçici işsizlik, etkin bir ekonomik yapı içerisinde olan işgücü piyasasında devamlı meydana gelen geçici kısa vadeli iş ve yer değişiminden oluşan bir işsizlik türüdür. Geçici işsizlik olarak ifade edilesinin sebebi, ya bireyin yeni bir iş için arayışa geçme sürecidir ya da iş gücü piyasasındaki açık iş ilanları hakkında yeterince bilgili olmamasıdır. Geçici arızı işsizlik, üretimin temel taşı olan emek mobilitesinin yani iş gücü piyasasına girişin ve çıkışın serbest olmasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomilerde bu işsizlik türünün sıfır olması, iş gücü

hareketliliğinin de sıfıra inmesi anlamını taşır ki bu durum iş gücü etkenlerinin üretim basamakları arasında uygun bir şekilde dağılımına engel olması bakımından ekonomistler tarafından çok ta tercih edilen bir durum değildir. Bu bakımdan friksiyonel işsizlik, diğer işsizlik varyanslarının tersine ekonomiye yalnızca maliyet yüklemekle kalmayıp oransal olarak ekonomiye ciddi manada kar- fayda da sağlamaktadır (Gündoğan ve Biçerli, 2003).

Yapısal İşsizlik

Yapısal işsizlik friksiyonel işsizlikten daha uzun süreli ve çözümü daha zor olan bir işsizlik türüdür. Yapısal işsizlik, belirli bir alanda arz edilen beceriler ile talep edilen beceriler arasındaki uyumsuzluk veya arzın ve talep edilen işçilerin farklı yerlerde olması dolayısıyla ortaya çıkan dengesizlik sonucu oluşur . Başka bir ifadeyle işgücü piyasalarında açık işler ile iş arayanların aynı anda mevcut olmamaları ve bir araya gelememeleri ile oluşan işsizliğe yapısal işsizlik denmektedir (Biçerli, 2009).

Konjonktürel (Devrevi – Eksik Talep) İşsizlik

Konjonktürel işsizlik, her ülkede dönem dönem yaşanan ekonomik dalgalar neticesinde talep yetersizliğine bağlı olarak ortaya çıkan işsizlik türüdür. Yani devrevi işsizlikte asıl neden, iş gücü piyasasında yeter miktarda iş olmamasıdır. Bu işsizlik, ekonominin büyüme süreçlerinde toplam üretimin ve talebin artmasına bağlı olarak azalmaktadır. Ekonomi politikaları daralma (resesyonist) boyuta girdiyse bu süreç satış ve üretimi olumsuz yönde etkileyecek dolayısıyla maliyet azaltımına gitmek isteyen firma, işveren istihdam azaltım yoluna yani işçi çıkarmaya gidecektir. Dolayısıyla istihdam azlığı konjonktürel işsizliğin artmasına neden olacaktır (İslamoğlu, 2014). Konjonktürel işsizlik oysa ki işsizlik türleri arasındaki en önemli türdür. Ekonomilerde görülen kriz ve buhranlar sonucu oluşan dalgalanmalar bu işsizliğin ortaya çıkışına sebep olmaktadır. Ekonomik daralmayla birlikte oluşan durgunluktan dolayı müşteriler mal ve hizmet ya erteliyor ya da bunlara olan talebini azaltıyor. Durum böyle olunca üretici, yavaşlayan talep doğrultusunda üretim miktarını en aza indirgeyip ve personel çıkarma yoluna gitmektedir. Ancak üretimin durması ya da azalması noktasında tedbirlerin önceden alınması halinde konjonktürel işsizliğin önüne geçilmesi mümkün olabilir (Çalış, 2022).

Mevsimsel İşsizlik

İşe alım yöntemi belirli süreli geçici ve belirsiz süreli kalıcı olmak üzere iki türlü yapılır. Bu durumda yılın belli dönem ve aylarında çalıştırılmak üzere yapılan personel alımı şekli mevsimlik ya da geçici iş olarak literatürde yerini almıştır. Mevsimsel işsizlik adı verilen bu işsizlik türü mevsimsel faktörlere bağlıdır. Örneğin kış mevsiminde İnşaat sektörünün azalması, yaz mevsiminde pamuk işçisinin yoğun bir şekilde çalışması ancak kış mevsiminde hiç çalışmaması mevsimsel işsizliğe dair örnek gösterilebilir. Mevsimsel işlerde çalışan işçilerin bir çoğu işten kalan zamanlarını alternatif işlerde çalışarak doldurabilmektedir. Ayrıca mevsimlik işlerde çalışan bazı bireyler ise kalan zamanlarında adaptasyon sorunu yaşayacaklarını düşündüklerinden başka bir işte çalışmayı tercih etmezler (Yıldız, 2014). Mevsimsel İşsizlik daha çok inşaat ,turizm, tarım gibi sektörlerde üretim hacmine bağlı olduğundan dalgalanmalar görülür. Bu tarz sektörlerde, üretimin ve iş potansiyelinin dönemsel olarak arttığı zamanlarda çalışan bireylerin büyük çoğunluğu, bir sonraki dönemde işin sona ermesinden kaynaklı işlerini kaybederler ve nihayetinde işsiz kalırlar. İşte dönem dönem oluşan bu tür işsizlik “mevsimsel işsizlik” olarak adlandırılır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde özellikle sanayi üretiminde bu türdeki işsizlik genelde mala olan talebin değişmesinden ileri gelmektedir. Ancak hem az gelişmiş hemde ekonomisi tarıma dayalı ülkelerde işsizlik nispeti gelişmekte olan ülkelerin tam aksine mala olan talep ile ilgili değil arza olan taleple ilgilidir (Güney, 2010).

Gizli İşsizlik: Üretim tekniği ve kullanılan teknoloji aynı kalması şartıyla , gerçekte işsiz görünmeyen ve üretimden emek gücünün bir kısmı çekildiğinde üretimin toplam miktarında önemli bir farklılaşmanın olmadığı işsizlik türüdür. Bu işsizlik türüne tabi bireyler çalıştıkları iş yerlerinden ayrıldıklarında onların dışında kalan iş gücü full kapasite ile çalışmaya devam edeceğinden toplam üretim hacminde herhangi bir azalış olmayacak, hatta ve hatta işten ayrılan gizli işsizlerin maliyetinin yok olmasıyla birlikte toplam çıktılarda azalma görülecek toplam gelirden ise ciddi bir artış söz konusu olacaktır (Aydın, 2012).

Açık İşsizlik : Birey ya da bireylerin hayatlarını idame ettirecek veya geçimini sağlayacak gelir getirici bir işinin olmamasıdır. İşsizliğin bu türü rakamlarla ifade

edilen ve istatistiklere sayısal değer olarak yansıyan işsizlik türüdür. Burada birey cari ücret düzeyinde veya asgari ücret düzeyinde çalışmayı arzu etmektedir ancak tüm çabalarına rağmen iş bulamamaktadır. Dolayısıyla bir kişinin açık işsiz olarak nitelendirilebilmesi için çalışma istek gücü ve arzusuna sahip olması gerekir. Bu durumda tembellik yada başka sıfatlarla çalışmak istemeyen bir bireyin işsiz kalması ile çalışmak istemesine rağmen beden ve ruhen çalışacak gücü olmayıp işsiz olarak tanımlanan bu bireyler açık işsiz statüsünde değerlendirilmezler (Yanbaşı, 2014).

İş Bulma -İşsizlik Kaygısı İle İlişkili Kavramlar

İş Bulma-İşsizlik Kaygısı

İşsizlik sorunu ya da diğer bir ifadeyle iş bulma kaygısı, günümüzün ekonomik şartlarında temel problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin mezun oldukları okullarla görmüş oldukları eğitimlerle bağlantılı olsun ya da olmasın, kişinin onur ve haysiyetine yakışır bir işte çalışmak istemesi bu işten kazanç sağlaması her insanın temel ihtiyaçlarından biridir. Geçmiş yıllarda Yükseköğretim seviyesinde eğitim almış olmak iş bulabilmek için yeterliken, günümüz şartlarında açılan üniversite sayısının çokluğu eğitim almaya devam eden bireylerin fazlalığı mezun sayısının ciddi bir şekilde artmasına yol açmıştır. Dolayısıyla yükseköğretimden mezun gençlerin iş bulabilme ve işe yerleşme konusunda rekabet anlamında daha fazla kişiyle mücadele etme gerekliliği bireylerin mesleki anlamda iyi bir donanıma sahip olmalarının önemi artmıştır (Çetinceli ve Tüzün, 2022).

İşsizlik oranlarının gün geçtikçe artması, ülkenin ekonomik hayatındaki inişli çıkışlı dalgalanmalar, finansal dijitalleşme, üniversite sayısının sürekli artması, uzaktan eğitimin varlığını sürdürmesi gibi sebeplerden kaynaklı günümüz işgücü piyasasına dahil olmamış kişiler iş bulma ve işsizlik kaygısını yoğun olarak yaşamaktadırlar. Bundan ötürü, özellikle yükseköğretimden mezun ve öğrenimine devam eden öğrencilerin istihdam edilme ve iş bulma noktasında endişe duymaları işsizlik kaygısı yaşamalarına sebep olurken dönem dönem bu duygu karmaşası psikolojik olarak bireyleri etkilemekte ve hatta fiziksel olarak bir dizi problemlere yol açabilmektedir. İş bulamama kaygısı ya da işsiz kalmak, toplumumuzun her

kesimindeki bireyler için güçlü bir kaygı duygusu uyandırsada maalesef yükseköğretimden mezun ya da öğrenimine devam eden bireyler için geleceğe yönelik iş bulamama endişesi gelecekte iş yaşamına atılmayı hedefleyen gençler için çok daha zorlayıcı bir hal almaktadır. Öyle ki üniversite öğrencilerinin daha iyi koşullarda yaşamalarını sağlamak amacıyla ebeveynleri tarafından yükseköğretime devam etmeleri sağlanan gençlerin, aldıkları eğitim sonrasında eğitimlerine uygun iş bulmanın hiçte kolay olmadığıнын farkında olmaları ve kendi bilgi, beceri ve değerlerine yönelik bir iş bulamama endişesiyle hayal kırıklıklarıyla karşı karşıya kalabilmektedir. Üniversite eğitim sürecinin başlangıcında hissedilen kaygının içeriği, bireylerin üniversiteden mezun olma ya da mezuniyet yaklaştıkça, işsizlik kaygısına ve iş bulma kaygısına dönüşmektedir (Çetinceli ve Tüzün, 2022).

Üniversite eğitiminin temel amacı, çeşitli meslek gruplarında ve sektörlerde iş yapabilecek kişilere temel eğitim vererek iş dünyasına yönelik kalifiye eleman işgücü yetiştirmektir. Ancak yeni açılan üniversitelerin sayıca fazla olması bu üniversitelerden mezun olan birey sayısındaki artış, işe yerleşme kapsamında uygulanan sınavlar yeterlilik yarışmaları bireylerin diğer kişilerle rekabet edebilecek seviyede donanımlı olmamaları mesleki yeterliliğin öneminin giderek artması tüm dünyada görüldüğü gibi ülkemizde de görülen işsizlik probleminin varlığı gençler arasında işsizlik kaygısının daha yoğun bir şekilde hissedilmesine yol açmıştır (Dursun ve Aytaç, 2012).

Gençlerin özellikle eğitimli gençlerin yaşadığı işsizlik kaygısı bireylerde ümitsizlik duygusunun oluşmasına neden olmakta bu durum ise bireyin hayalinden vazgeçmesine hatalı tercihlerde bulunmasına sebep olmaktadır (Koçak ve Çepni, 2017).

İş Bulma-İşsizlik Kaygısının Nedenleri

Genelde tüm toplumların ortak problemi olan iş bulma kaygısı ve işsizlik, özele indirgediğimizde genç işsizliği olarak karşımıza çıkmaktadır. İşsizliğin özellikle genç işsizliğininin artması bu problemin daha önemli bir gündem maddesi olarak kabul edilmesine sebep olmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de işsizlik ve genç işsizlik problemi her yıl katlanarak artış göstermektedir. Ülkemizde genç nüfusun hızla artması ve sayıca fazla olması, gün geçtikçe artan genç işsiz sayısı

akademik çalışma yapan araştırmacılarında gündem konusu haline gelmiştir (Çavuşoğlu, 2021).

Ülkemizde üniversiteye girmeye hazırlanan öğrencilerin kaygıları eğitim öğretim aldıkları lise dönemlerinde baş göstermektedir. Üniversiteye giriş sınavından önce hissedilen bu kaygı Üniversite kazanılıncada bitmemektedir. Eğitim süresince bireyler üzerinde kaygıya neden olan birçok faktör yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda iş bulma kaygısının özellikle son sınıfta okuyan öğrencilerde daha yoğun yaşandığı gözlemlenmektedir. Yükseköğretim bireylerin meslek hayatında ve işgücü piyasasının içinde yer almalarını sağlayan araç olarak görülmektedir. Yurdumuzda üniversite sayılarının hızla artmasıyla birlikte mezun sayılarında giderek artmıştır. Mezun sayısının artması bireylerin iş bulma aşamasında birbirleriyle rekabet halinde olmasına bu durum ise kişisel ve mesleki yeterliliklerinin artırılması hususunu önemli hale getirmiştir (Kıllı ve Yumuşaker, 2021).

İşsizlik kaygısının temel sebebi kişinin her an işsizlikle karşı karşıya kalabileceği korkusudur. Çünkü işsizlik bireyin yalnızca iş sahibi olamama durumu veya işini kaybetme gibi sınırlı bir tesire sahip değildir. İşsizlik faktörünün bireyler üzerindeki etkileri şöyle ifade edilmiştir. Birey, hayatını idame ettirmek için gereken gelirini, aile eşrafı veya bakmakla yükümlü olduğu bireylere karşı izzeti itibarını, öncelikle bireyin kendisine olan özgüvenini ve saygısını, yaşamının merkezine oturtmuş olduğu işini, dolayısıyla iş arkadaşlarını ve sosyo ekonomik çevresini, bir iş sahibi olmasına istinaden topluma karşı hissettiği sorumluluk duygusunu ve en önemli unsurlarından biri olan hayat standardı yaşam tarzı ve kalitesinin kaybetmiş olmaktadır (Korkmazer, 2020).

Üniversite süreci, öğrencilerin yaşamlarındaki en önemli dönemlerden biridir. Yükseköğretimden mezun olmak, iş hayatının veya işsizlik hayatının başlangıcı olarak görülmektedir. Meslek seçimi yapmak, gerçek hayat içerisindeki rolün üstlenilmesi , üniversite yıllarında kurulan arkadaşlıklar dostluklar, iş bulamama endişesi ve yaşamın kişiye yüklediği sorumluluklar bireylerin geleceğe dair olumsuz düşüncelere kapılmasına kaygı duymasına sebep olur (Korkmazer, 2020).

Ülkemizde görülen genç işsizlik oranının yüksek olması işsizlik açısından gençlerin en riskli grupta olduğunu göstermektedir. Özellikle illerde açılan üniversite

sayısının artması bu okullardan ve bölümlerden mezun olan öğrenci sayısını da artırmış ayrıca iş olanaklarının az mezun sayısının fazla olması arz ve talebi karşılayacak mahiyette olmaması genç işsizliği hususunda dikkat çekici noktalara gelmiştir. Yükseköğretimden ya da herhangi bir eğitim kurumundan mezun birey işgücü piyasasına girişte yeterli mesleki bilgiye sahip olmaması veya deneyim eksikliği gibi sebeplerle sosyal, ekonomik ve psikolojik problemlere maruz kalmaktadır. Bu problemlerin temelinde ise iş bulma, işsizlik kaygısı yer almaktadır. İş bulma ve işsizlik kaygısı özellikle gençlerin hayatlarının her alanını olumsuz etkilemektedir. Gençlerin en verimli çağları olan okul döneminde yaşamlarına yön vermek istemeleri aynı zamanda işsizlik kaygısıyla karşı karşıya kalmaları bireylerin umutsuzluk hissine kapılmasına neden olacak bu durum ise gençlerin okula ve hayata karşı tutumlarını olumsuz etkileyecektir (Demirci, 2020).

Türkiye’de Genç İşsizliği

Genç işsizliği kavramı, işgücü piyasasında arz ve talebe bağlı olarak değişen dalgalanmalardan meydana gelir. Başka bir ifadeyle genç nüfusun fazlalığı sebebiyle emek arzının çok talebin yetersiz olmasıdır (Aslan, 2014). İşsizlik ve gençlik kavramları bir araya geldiğinde ülkelerin ve toplumların önemli sosyo ekonomik problemlerinden biri olan genç işsizliği büyük bir sorun olarak karşımıza çıkar. İşsizlik, kişilerin çalışma istek ve gücüne sahip olmasına ve iş arama kanalları vasıtasıyla iş aramasına rağmen işsizlik kalması durumdur. Genç işsizliği tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de 15-24 yaş aralığında çalışma çağındaki bireyleri ifade eder. Gençlerin çalışma isteğine ve gücüne sahip olmasına rağmen iş arayışlarının işsizlikle sonuçlanması arzlarının karşılıksız kalmasıdır (Çavuşoğlu, 2021).

15-24 yaş grubunun genç nüfus olarak ifade edildiği ülkemizde artan rekabet ortamı işgücü piyasasındaki arz ve talep dengesizliği gibi bazı olumsuz faktörlerden dolayı etkilenen en önemli grubu oluşturduğu görülmektedir. Ülkemizdeki genç nüfusun işsizlik oranına bakıldığında ülke genelindeki toplam işsizlikte en büyük paya sahip olması durumun ehemmiyetini daha da ortaya çıkarmaktadır (Altunöz, 2020).

Bir ülkede Genç nüfus oranının fazlalığı bazen avantaj bazende dezavantaj olarak görülmektedir. Ülkemizde genç nüfus oranının fazla olması ülke için ve işgücü

piyasası için önemli bir fırsat iken genç nüfusa gereken önem verilmediğinde yeteri kadar destek sağlanmadığında veya istihdam edilmediğinde bu süreç fırsat olmaktan çıkarak ülke ekonomisine yük ve maliyet oluşturur (Çavuşoğlu, 2021).

Türkiye’de iş gücü piyasasının temel sorunlarından biri olan 15-24 yaş arası genç işsizlerin oluşturduğu gruplarda hızla artan işsizliğe etki eden faktörler arasında 15-24 yaş aralığında eğitime katılım ve devam oranının artması, teknoloji ve kültürel anlamda beklentilerin değişmesi, tecrübesizlik, yeni iş alanlarının yaratılamaması, gençlerin niteliklerine uygun işlere yerleştirilmemesi, işgücü piyasasının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayamaması gibi nedenler yer alır. Dolayısıyla bahsi geçen nedenlerden ötürü genç bireylerin eğitime katılımlarının haricinde, uygulanacak ekonomik politikalarla bu sorunların çözülmesi mümkün olmasına karşın küresel çapta işsizlikten dolayı ya da dolaysız olarak en fazla gençlerin etkilendiği görülmektedir. İstihdam edilme yada edilebilirlik, bireylerin ve özellikle de gençlerin sosyal açıdan kimliğinin şekillenmesine olanak sağlayan, yaşam tarzlarını hayat kalitelerini belirli bir seviyeye taşıyan ,ekonomik bağımsızlıklarını, gelir ve giderlerini, kendilerine duydukları saygılarını, sosyo–ekonomik ve siyasal vatandaşlık haklarını düzenlemek açısından genç işsizliği kavramı önemli tartışma konuları arasına girmiştir (Demir ve Taşkıran, 2018).

Türkiye’de ekonomik problemlerinin temelinde yer alan ve özellikle üniversiteli gençler arasında artış gösteren işsizlik sorunsalı büyük bir hızla artmaya devam etmektedir. Hızla artış gösteren bu işsizlik oranlarına bakıldığında genç nüfus oranının çoğunlukta olmasıyla beraber eğitim sürecine hali hazırda devam eden gençlerin mezun olma ve sonrası döneme dair kaygılarının olduğu görülmektedir. Özellikle alanında kalifiye yetişmiş işgücü mezun sayısının çok olması sektörel bazda iş bulma olanakları aynı doğrultuda artmayan bölüm ve okullarda okuyan öğrenciler, işsizlik ve iş bulma kaygısını daha fazla yaşamaktadırlar (Korkmazer, 2020).

İşsizlik yalnızca ulusal değil uluslar arası bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. İşsizliğin oluşturduğu sorunların temelinde ekonomik problemler büyük bir yer kaplasada işsizliğin sosyal ve toplumsal açıdan beraberinde getirdiği bir çok problemlerde sorununun daha ciddi seviyelere ulaşmasına neden olmaktadır. Bir ekonomide işsizliğin azaltılması yalnızca üretim, gelir dengesini iyileştirmeyecek aynı

zamanda istihdamın artmasına bireylerin sosyal dışlanmışlık duygusundan sıyrılmasına ve yoksulluğun azalmasında vesile olacaktır (Bayrakdar ve İncekara, 2013).

Genç bireyler işsizlik tehdidine daha çok maruz kalmaktadırlar ve iş bulma kaygısı ve işsizlik kaygısını en yoğun yaşayan grubu oluşturmaktadırlar. Ülke çapındaki işsizlik oranları incelendiğinde genç bireylere ait işsizlik oranlarının tüm yaş kategorilerindeki işsizlik oranlarının iki üç katı daha fazla olduğu görülmektedir. TÜİK işgücü istatistikleri 15-24 yaş arasında hali hazırda gelir getirici bir işi olmayan tüm bireyleri genç işsiz olarak tanımlamaktadır. Genç nüfus işsizlik oranı ise 15-24 yaş aralığındaki işsiz nüfusun işgücü içerisindeki toplam oranını ifade eder.

Dünyada ve ülkemizde genç işsizliği önemli bir sorun halini almıştır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde nüfusun hızlı bir şekilde çoğalması, nüfusun çoğunluğunun gençlerden oluşması işsizlik açısından bu ülkelerin çok daha yoğun olarak etkilenmesine neden olmaktadır. Genç nüfusun hızla artış göstermesine karşın istihdam olanaklarının yeterli olmaması yeni iş imkanlarının yaratılamaması bu ülkelerde sosyo ekonomik problemlere zemin hazırlamaktadır. Her bireye aynı derecede tanınmayan fırsat eşitliği, sosyal ve siyasal yaşamdan ötelenme dışlanma bireyleri farklı yollara şiddete ve suça yönelme bakımından genç işsizler, risk içeren bir grup olarak görülmektedirler (Kıçır, 2017).

Ülkemiz genç nüfus bakımından dünya ülkelerinde az görülen, demografik fırsat penceresinde yer almaktadır. Demografik fırsat penceresi, çalışma çağını kapsayan 15-24 yaş grubunda nüfus artışının zirve yaptığı ve dolayısıyla bu yaş grubundaki nüfusun arzı belirlemede temel faktör olduğu süreçtir. Ülkemiz genç nüfus potansiyeli bakımından olağan üstü bir güce sahip olduğundan bu gücü avantaja dönüştürmeli ülkedeki gençlerin iyi bir eğitim sonrası istihdam edilebilirliklerini sağlayarak gençleri üretime kanalize etmeli ekonomik açıdan büyümeyi sağlayıp ülkedeki işsizlik oranlarının düşürülmesiyle işsizlik problemi çözülecektir (Akdemir ve Çiçek, 2022).

Araştırmacılar yaptıkları çalışmalarda genç işsizliği etkileyen genç işsizliğe neden olan faktörleri farklı açılardan incelemişlerdir. Bireyin görmüş olduğu eğitim ile işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu talebin farklılaşması, emek arz edenin niteliği

ile işgücü piyasasında oluşan ücretler arasındaki dalgalanma, işgücü piyasasının arz ve talep doğrultusunda işgücünü bir araya toplayamaması, işgücü piyasasına yönelik asgari ücretin yetersizliği düşük maaş emeklilik gibi yapılan düzenlemeler istihdam oranlarının yetersizliği buna istinaden genç nüfusun hızla artmasından kaynaklı yaşanan uyuşmazlık, ülkede görülen krizler ekonomik dalgalanmalar, teknoloji ve verimlilik odaklı büyümelerin olması istihdam edilebilirliğin en aza indirgenmesi, ekonomide kayıt dışılık ve istihdam, engelli, göçmen olmak, eğitim olanaklarından yeterince yararlanma imkanına erişememek gibi dezavantajlara sahip olmak (Çavuşoğlu, 2021). Tüm bunlardan dolayı genç işsizlik kavramı daha çok istihdam kapasitesinin yetersizliğinden kaynaklanmakta, istihdamın düşük olmasının temelinde ise ekonomik problemlerin yattığı görülmektedir. Ekonomilerin istihdam yaratmada yetersiz olması başka bir ifadeyle istihdam olmadan büyümeye çalışma en çok işgücü piyasasına yeni girecek olan deneyimsiz bireyleri etkilemekte, bu durum ise gençlerin daha iş yaşamına girmeden işsizlik kaygısıyla karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır (Demir ve Taşkiran, 2018).

Üniversite Öğrencilerinin İş Bulma Kaygısı ve Gelecek kaygısı

Kaygı, kişide aşırı endişe ya da tedirginlik hissi uyandıran, bireyin iç ve dış dünyasında gerçekleşmesi muhtemel olan ya da olmayan bir tehlike bir tehdit sebebiyle içinde yaşadığı duygusal durum uyarılmışlık halidir (Dursun ve Aytaç, 2012). Birey sosyal yaşam içerisinde yer alan bir varlık olduğu için, ait olduğu sosyo kültürel çevrenin birey üzerindeki etkisi çok önemlidir. Bu çevre içerisinde birinci sırada aile yani ebeveynler yer alır. Çünkü aile gençlerin sağlıklı ve düzenli bir ilişki içinde bulunabilmesi için diğer çevresel faktörlerden daha güçlü bir yapıya sahiptir. Ebeveynlerin beklentileri, yaşam tarzı, gençlere yönelik tutumları, ailedeki kardeş sayısının fazlalığı ya da yokluğu üniversite öğrencisinde kaygının kaynağını oluşturan etkenler olarak sıralanabilir. Öğrenim gören gençlerde görülen kaygının sebebi ebeveynlerin çocuklarından yüksek düzeylerde başarı beklemesi ve bireyin ailesinin talep beklentilerini karşılayamayacağı korkusundan oluşur. Çoğu onların okul başarılarında annebabanın yüksek beklentilerine ulaşamama kaygısından oluşur (Kula ve Saraç, 2016). Yükseköğretimin amacı, iş yaşamında yer alacak bireylerin temel eğitimden geçirilerek almış oldukları eğitime istinaden bilgi ve yeterlilikleri

kapsamında iş dünyasına hazırlamaktır. Ancak ülkemizde hızla çoğalan üniversiteler, bu üniversitelerin mezunlarının hızla artması, işe giriş için yapılan merkezi sınavlar, gençlerin işe yerleşmek için kendi düzeylerinde binlerce gençle rekabet halinde olup donanımlı bir birey olmanın öneminin kavranması, ayrıca ülkede genç eğitimli nüfus oranının fazla olması ama arzı karşılayacak yeterli talebin olması yani iş bulamama, işsiz kalma gibi durumların varlığı genç bireylerin işsizlik kaygılarının daha da artmasına sebep olmaktadır.

Yükseköğretime hazırlanan öğrencilerin kaygıları erken dönemlerden başlayarak sınav öncesi ve sonrası yani üniversite öğrencisi olmalarıyla bitmemekte, eğitim hayatı süresince birey üzerindeki tesirini sürdürmektedir. Yükseköğretim süresince eğitim için gidilen şehirden, sosyo-kültürel ve ekonomik seviyeye, okul ortamındaki ilişkilerden, yeme-içme barınma problemlerine kadar birçok etken üniversiteli gençlerin sonraki süreçte gelecek ve iş bulma kaygıları üzerinde önemli rol oynamaktadır. Öyleki üniversitenin son sınıflarında okuyan yada mezun durumda olan olan üniversite öğrencilerinde oluşan kaygı kaynağını gelecek kaygısı ve bununla beraberinde getirdiği işsizlik kaygısı diğer bir deyişle iş sahibi olma iş bulabilme endişesi kendini göstermeye başlamaktadır. Özellikle ülkemizde artan genç nüfusun fazlalığı ve yükseköğretimden mezun olanların çokluğu bu kategorideki gençler arasında işsizliğin yoğun yaşanması bireylerin kaygı ve endişe düzeyinin daha da yükselmesine sebep olabilmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009). Üniversite yılları süresince öğrenciler, mezun olduktan sonraki hayatlarını ve toplumda nasıl yer edineceklerini ve artık bir işin sahibi olmayı ve yapacakları işlerle ilgili gelişen belirsizlikler sebebiyle endişe, kaygı duymaktadır (Taşgın vd 2017). Ayrıca öğrenimini devam ettirdiği şehirden, sosyo-kültürel ve ekonomik yapıya, üniversitede kurulan ilişkilerden, barınma ihtiyacına kadar birçok faktör öğrencilerin kaygılarını pekiştirmektedir. Maddi açıdan ekonomik özgürlüğe sahip olamayan genç, ailesine bağımlı olarak yaşamakta bu durum ise bireyde geleceği konusunda endişe duygusuna kapılmaktadır. İşsizlik problemi yaşayan genç, kaygı ve karamsarlık duygularına kapılmakla birlikte kendine olan özgüvenini ve öz saygısını kaybedebilmektedir. Bundan ötürü işsizlik bireylerin hem hayat kalitesini hem toplumsal ilişkilerini hem de sosyo ekonomik durumlarını olumsuz bir şekilde etkilemekte ayrıca bireyde kaygı,

endişe, öfke ve umutsuzluk gibi duyguların da baş göstermesine neden olabilmektedir (Demirci, 2020).

Öğrencinin yaşamında Üniversite eğitimi önemli bir yere sahipken, mezun olduktan sonra baş gösteren gelecek kaygısı ve bunun beraberinde getirdiği işsizlik kaygısı gençleri olumsuz yönde etkilemektedir. Bu dönemde gençler ve yükseköğretimden mezun olanlar arasında hızla yayılan işsizlik algısı bireyi iş bulamama düşüncesine sürükleyebilir. İşgücü piyasasındaki tecrübe, deneyim bireyin kendini ne düzeyde yetiştirdiği gibi etmenler iş bulma ve işsizliğe yönelik kaygı seviyesinin çoğalmasına neden olmakta, işsiz kalmak gençler için beceriksizlik hatta utanç duyulan bir kusur olarak algılanmaktadır (Abdülhamit ve Durak, 2018).

Yapılan çalışmalar bireylerde oluşan kaygının temelinde “okul hayatlarının son yıllarında üniversite öğrencilerinde en büyük kaygı kaynağı olarak, gelecek endişesi ve bununla bağlantılı olarak bir iş sahibi olma ya da olamama kaygısı, diğer bir ifadeyle işsizlik kaygısının” olduğunu belirtmişlerdir (Dursun ve Aytaç, 2012). Üniversite öğrencilerinin ve gençlerin iş bulamayacaklarına dair endişeleri, umutsuzluk hissine kapılmaları bireyin kendisini çaresiz hissetmesine sebep olacak bu durum ise bireyde ilerleyen dönemlerde bunalıma girme gibi problemlerin oluşmasına yol açacaktır (Tekin, 2015).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, mevcut durumu ortaya çıkartmayı amaçlayan betimsel taramaya (survey) ve ilişkisel taramaya yönelik bir yöntem kullanılmıştır. Betimsel tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. (Karasar, 2004).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Ancak zaman ve maliyet açısından tüm öğrencilere ulaşmak mümkün olmadığından kolayda örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Örneklem grubunu ise Spor Bilimleri Fakültesi İslami İlimler fakültesi ve Yabancı Diller Yüksekokullarında öğrenim görmekte olan 671 öğrenciden gönüllülük esasına göre katılım sağlayan öğrenciler oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada uzman görüşü alınarak yazar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” (Geylani ve Yıldız, 2022), tarafından geliştirilen “Gelecek Kaygısı Ölçeği” ve (Demir, 2016) tarafından geliştirilen “İş Bulma Kaygısı ölçeği” kullanılmıştır.

Gelecek Kaygısı Ölçeği, Bu araştırmada kullanılacak ölçek formu Merve Geylani tarafından üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısını ölçmek için geliştirdikleri gelecek kaygısı ölçeğidir. Uygulama ve analizler sonrasında Gelecek

Kaygısı Ölçeği 19 maddeden oluşmaktadır. Beşli Likert tipinde olan ölçek “Hiçbir zaman (1)”, “Nadiren (2)”, “Bazen (3)”, “Sıklıkla (4)” ve “Her Zaman (5)” şeklinde yanıtlanmaktadır (Geylani ve Yıldız, 2022).

İş Bulma Kaygısı ölçeği; Öğrencilerin iş kaygılarının tespiti için geliştirilen bu ölçek, beş dereceli Likert tipi bir ölçektir. Ölçekte yer alan maddelerin cevap seçenekleri “1= Kesinlikle Katılmıyorum”, “2= Katılmıyorum”, “3= Kararsızım”, “4= Katılıyorum” ve “5= Tamamen Katılıyorum” şeklindedir. Dolayısıyla ölçekteki maddelerin cevap puanları 1,00 ile 5,00 arasında değişmektedir. Cevap puanı 5,00’a yaklaştıkça öğrencinin ilgili maddeye katılma düzeyinin yüksek olduğu, aksine cevap puanı 1,00’a yaklaştıkça öğrencinin ilgili maddeye katılma düzeyinin düşük olduğunu gösterir (Demir, 2016).

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında katılımcılar tarafından doldurulan geçerli anket formları SPSS 26 istatistik paket programına aktarılmıştır. Verilerin normallik varsayım analizi sonrasında alt boyutlarda elde edilen çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri -1.5~+1.5 (Tabachnick and Fidell, 2013) aralığında olduğundan veri setinin normal bir dağılıma sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple, çalışmanın istatistiksel analizlerinde parametrik testler kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistikler (frekans, yüzdelik dağılım); Katılımcıların iş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı düzeyleri ile cinsiyet, yaş, ekonomik durum, fakülte, sınıf, bölüm ve iş beklentisi değişkenleri arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve anlamlı çıkan farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için ise Post-Hoc analizlerinden Gabriel çoklu karşılaştırma testi yapıldı. Gabriel testi varyanların ve örneklem gruplarının eşit olmadığı durumlarda tercih edilmektedir (Fidell, 2013). Elde edilen sonuçlar, $p < .05$ önem düzeyine göre değerlendirildi (Büyüköztürk vd. 2012). İş kaygısı ölçeği ve gelecek kaygısı ölçeği toplam puan ve alt boyutlar güvenirliliği için Cronbach's α ile test edilmiştir. Buna göre İş kaygısı ölçeği Cronbach's $\alpha = .748$, İstihdam yetersizliği boyutu Cronbach's $\alpha = .750$, Çaresizlik boyutu Cronbach's $\alpha = .780$, Ayrımcılık boyutu

Cronbach's α =,798, Deneyimsizlik boyutu Cronbach's α =,806, Kişisel yeterlilik boyutu Cronbach's α =,831 bulunmuştur. Gelecek kaygısı ölçeği Cronbach's α =,751, Gelecek korkusu boyutu Cronbach's α =,751, Gelecekte umutsuzluk boyutu Cronbach's α =,811 olarak bulunmuştur. Ölçeğin örneklem grubu için geçerli olduğu kabul edilmiştir.

Katılımcılarda iş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak için de Pearson Korelasyon (r) katsayısı tekniğinden yararlanılmıştır. Korelasyon katsayısını yorumlamada, bulunan sonucun 0.70-1.00 arasında olması yüksek; 0.70-0.30 arasında olması orta; 0.30-0.00 arasında olması ise düşük düzeyde bir ilişki olarak kabul edilmiştir (Büyüköztürk vd. 2012). Araştırmada uygulanan araştırmada kullanılan elde edilen puanların aritmetik ortalama, standart sapma, minimum, maksimum, çarpıklık ve basıklık değerleri Tablo 1'de sunulmuştur. Ölçekten alınan puanların çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde verilerin normal bir dağılım gösterdiği görülmektedir.

Tablo 1. Araştırmada kullanılan ölçek puanlarının Skewness ve Kurtosis dağılımları

Ölçme Araçları	Min	Max	Mean	Std. d.	Skewness	Std. error	Kurtosis	Std. error
İş Kaygısı Ölçeği	28,00	91,00	65,8137	14,37451	-,510	,094	-,455	,188
İstihdam Yetersizliği	8,00	40,00	28,2593	8,67961	-,593	,094	-,490	,188
Çaresizlik	4,00	20,00	13,6855	4,39651	-,442	,094	-,657	,188
Ayrımcılık	3,00	15,00	9,4978	3,12805	-,249	,094	-,509	,188
Deneyimsizlik	3,00	15,00	8,0462	3,14751	,414	,094	-,538	,188
Kişisel Yeterlilik	3,00	15,00	9,3711	3,10094	-,188	,094	-,542	,188
Gelecek Kaygısı Ölçeği	19,00	95,00	53,3398	14,09618	,157	,094	-,028	,188
Gelecek Korkusu	13,00	65,00	37,7139	12,17589	,198	,094	-,552	,188
Gelecekte Umutsuzluk	6,00	30,00	15,6259	5,72832	,411	,094	-,410	,188

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Öğrencilerin “İş Beklentisi” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

“Cinsiyet” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Cinsiyet	n	Yüzde (%)
Kadın	408	60,8
Erkek	263	39,2
Toplam	671	100,0

Tablo 2’deki bulgulara göre, araştırmaya katılan toplam 671 öğrencinin, 408’i kadın (%60,8), 263’ü erkeklerden (%39,2) oluşmaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin “İş Beklentisi” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

İş beklentisi	n	Yüzde (%)
Kamu sektörü	502	74,8
Özel sektör	169	25,2
Toplam	671	100,0

Tablo 3’deki bulgulara göre, araştırmaya katılan toplam 671 öğrencinin iş beklentilerine bakıldığında, kamu sektörü isteyenlerin sayısı 502 (%74,8), özel sektör ise 169 (%25,2) katılımcıdan oluşmaktadır.

Tablo 4. Öğrencilerin “Yaş” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Yaş	n	Yüzde (%)
18-21	206	30,7
22-25	374	55,7
26-29	41	6,1
30 ve üzeri yaş	50	7,5
Toplam	671	100,0

Tablo 4’teki bulgulara göre, araştırmaya katılan toplam 671 öğrencinin yaş gruplarına bakıldığında, 18-21 yaş grubunda 206 (%30,7), 22-25 yaş grubunda 374 (%55,7), 26-29 yaş grubunda 41 (%6,1), 30 ve üzeri yaş grubunda ise 50 (%7,5) öğrenci yaş gruplarını oluşturmaktadır.

Tablo 5. Öğrencilerin “Ekonomik Durum” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Ekonomik durum	n	Yüzde (%)
5000 ve altı	201	30,0
5001-10000	167	24,9
10001-20000	156	23,2
20001-30000	102	15,2
30001 ve üzeri	45	6,7
Toplam	671	100,0

Tablo 5’deki bulgulara göre, araştırmaya katılan toplam 671 öğrencinin Ekonomik durumlarına bakıldığında, 5000 ve altı 201 (%30,0), 5001-10000 arası 167 (%24,9), 10001-20000 arası 156 (%23,2), 20001-30000 (%15,2), 30001 ve üzeri gelire sahip 45 (%6,7) kişi olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin “Fakülte” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Fakülte	n	Yüzde (%)
Spor Bilimleri	174	25,9
Yabancı Diller	190	28,3
İslami İlimler	307	45,8
Toplam	671	100,0

Tablo 6'daki bulgulara göre, araştırmaya katılan toplam 671 öğrencinin okudukları fakültelere bakıldığında, Spor bilimleri fakültesinde 174 (%25,9), Yabancı dillerde 190 (%28,3), İslami ilimlerde 307 (%45,8) kişinin okuduğu görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin “Bölüm” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Bölüm	n	Yüzde (%)
Spor		
Beden Eğitimi ve	47	7,0
Antrenörlük Eğitimi	67	10,0
Spor Yöneticiliği	60	8,9
Yabancı Diller	190	28,3
Temel İslam Bilimleri	307	45,8
Toplam	671	100,0

Tablo 7'deki bulgulara göre, araştırmaya katılan toplam 671 öğrencinin okudukları bölümlere bakıldığında, Beden eğitimi ve spor 47 (%7,0), Antrenörlük eğitimi 67 (%10,0), Spor yöneticiliği 60 (%8,9), Yabancı diller 19 (%28,3), Temel islam bilimlerinde 307 (45,8) kişinin okuduğu görülmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin “Sınıf” Değişkenine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Sınıf	n	Yüzde (%)
1. sınıf	140	20,9
2. sınıf	144	21,5
3. sınıf	174	25,9
4. sınıf	213	31,7
Toplam	671	100,0

Tablo 8'deki bulgulara göre, araştırmaya katılan toplam 671 öğrencinin sınıf değişkenine bakıldığında 1. Sınıf 140 (%20,9), 2. Sınıf 144 (%21,5), 3. Sınıf 174 (%25,9), 4. Sınıf 213 (%31,7) katılımcıdan olduğu görülmektedir.

Ölçme Araçlarından Elde Edilen Verilere İlişkin Bulgular

Tablo 9. İş Bulma Kaygısı ve Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Cinsiyetine Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçme araçları	Cinsiyet	n	x	s.s	sh _x	t testi		
						t	df	P
İş Bulma Kaygısı Ölçeği	Kız	408	67,781	13,386	,662	4,480	669	,000*
	Erkek	263	62,760	15,318	,944			
İstihdam Yetersizliği	Kız	408	29,203	8,149	,403	3,540	669	,000*
	Erkek	263	26,794	9,270	,571			
Çaresizlik	Kız	408	14,181	4,160	,205	3,672	669	,000*
	Erkek	263	12,916	4,643	,286			
Ayrımcılık	Kız	408	9,926	2,910	,144	4,484	669	,000*
	Erkek	263	8,832	3,336	,205			
Deneyimsizlik	Kız	408	8,291	3,156	,156	2,526	669	,011*
	Erkek	263	7,665	3,100	,191			
Kişisel Yeterlilik	Kız	408	9,274	3,036	,150	-1,005	669	,321
	Erkek	263	9,520	3,198	,197			
Gelecek Kaygısı Ölçeği	Kız	408	54,936	13,703	,678	3,688	669	,000*
	Erkek	263	50,863	14,362	,885			
Gelecek Korkusu	Kız	408	39,247	11,982	,593	4,112	669	,000*
	Erkek	263	35,334	12,113	,746			
Gelecekte Umutsuzluk	Kız	408	15,688	5,416	,268	,353	669	,724
	Erkek	263	15,528	6,190	,381			

* $P < 0.05$ seviyesinde anlamlı

Tablo 9’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin iş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı ölçeği alt boyutu puanlarının cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından istihdam yetersizliği, çaresizlik, ayrımcılık, deneyimsizlik boyutlarında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılık kız öğrencilerin lehine gerçekleştiği ortalama puanlardan görülmektedir. Gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından gelecek korkusu boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu farkın kızlar

lehine anlamlı olduğu yine ortalama puanlardan anlaşılmaktadır. Bu durum kızların erkeklere göre daha garantici olmalarından işlerini ve geleceklerini güvence altına almak istemelerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Tablo 10. İş Bulma Kaygısı ve Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların İş Beklentisi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçme araçları	İş beklentisi	n	x	s.s	sh _x	t testi		
						t	df	P
İş Bulma Kaygısı Ölçeği	Kamu	502	67,149	13,525	,603	4,200	669	,000*
	Özel	169	61,846	16,041	1,234			
İstihdam Yetersizliği	Kamu	502	29,017	8,186	,365	3,944	669	,000*
	Özel	169	26,005	9,683	,744			
Çaresizlik	Kamu	502	13,946	4,209	,187	2,659	669	,008*
	Özel	169	12,911	4,840	,372			
Ayrımcılık	Kamu	502	9,655	3,020	,134	2,256	669	,024*
	Özel	169	9,029	3,395	,261			
Deneyimsizlik	Kamu	502	8,195	3,059	,136	2,119	669	,044*
	Özel	169	7,603	3,366	,258			
Kişisel Yeterlilik	Kamu	502	9,410	2,991	,133	,565	669	,597
	Özel	169	9,254	3,412	,262			
Gelecek Kaygısı Ölçeği	Kamu	502	53,792	13,953	,622	1,436	669	,151
	Özel	169	51,994	14,470	1,113			
Gelecek Korkusu	Kamu	502	38,249	11,889	,530	1,966	669	,060
	Özel	169	36,124	12,895	,991			
Gelecekte Umutsuzluk	Kamu	502	15,543	5,488	,244	-,640	669	,554
	Özel	169	15,869	6,398	,492			

* $P < 0.05$ seviyesinde anlamlı

Tablo 10’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin iş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı ölçeği alt boyutu puanlarının iş beklentisi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından istihdam yetersizliği, çaresizlik, ayrımcılık, deneyimsizlik boyutlarında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılık kamu sektöründe özel sektöre göre iş beklentisi

fazla olanlar lehine olduğu ortalama puanların yüksek olmasından anlaşılmaktadır. Kamu sektörünü düşünen katılımcıların özel sektörü düşünen katılımcılara göre iş ile ilgili kaygılarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 11. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçme araçları	Yaş	<i>n, x ve s.s. Değerleri</i>			<i>Anova Sonuçları</i>	
		n	x	s.s	F	p
İş Bulma Kaygısı Ölçeği	18-21 yaş	206	65,592	14,408	3,454	,016*
	22-25 yaş	374	66,852	14,503		
	26-29 yaş	41	64,390	13,731		
	30 ve üzeri yaş	50	60,120	12,580		
	Toplam	671	65,813	14,374		
İstihdam Yetersizliği	18-21 yaş	206	28,063	8,859	3,394	,018*
	22-25 yaş	374	28,917	8,680		
	26-29 yaş	41	27,292	7,985		
	30 ve üzeri yaş	50	24,940	7,783		
	Toplam	671	28,259	8,679		
Çaresizlik	18-21 yaş	206	13,854	4,458	2,631	,049*
	22-25 yaş	374	13,882	4,412		
	26-29 yaş	41	12,658	3,844		
	30 ve üzeri yaş	50	12,360	4,212		
	Toplam	671	13,685	4,396		
Ayrımcılık	18-21 yaş	206	9,752	3,025	2,446	,069
	22-25 yaş	374	9,529	3,229		
	26-29 yaş	41	9,195	2,993		
	30 ve üzeri yaş	50	8,460	2,704		
	Toplam	671	9,497	3,128		
Deneyimsizlik	18-21 yaş	206	8,009	3,126	1,059	,366
	22-25 yaş	374	8,144	3,248		
	26-29 yaş	41	8,219	2,697		
	30 ve üzeri yaş	50	7,320	2,765		

	Toplam	671	8,046	3,147		
	18-21 yaş	206	9,009	3,020		
	22-25 yaş	374	9,459	3,175		
Kişisel	26-29 yaş	41	9,829	3,024	1,688	,168
Yeterlilik	30 ve üzeri yaş	50	9,820	2,847		
	Toplam	671	9,371	3,100		

**P<0.05 seviyesinde anlamlı*

Tablo 11’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutları puanlarının katılımcıların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. İş bulma Kaygısı Ölçeği (F=3,454; p=,016) ve alt boyutlarından İstihdam yetersizliği (F=3,394; p=,018), Çaresizlik (F=2,631; p=,049) boyutlarında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Diğer alt boyutlarda Ayrımcılık (F=2,446; p=,069), Deneyimsizlik (F=1,059; p=,366) ve Kişisel yeterlilik (F=1,688; p=,168) ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc (gabriel) analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu sonuca göre, iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından istihdam yetersizliği ile çaresizlik boyutunda anlamlı farklılığın 30 ve üzeri yaş ile 22-25 arası yaş gruplarından kaynaklandığı görülmüştür. Ortalama puanlardaki fark 30 ve üzeri yaşta daha fazla olarak tespit edilmiştir. Yaşın ilerlemesinin iş kaygısına sebep olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 12. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Ekonomik Durum Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçme araçları	Ekonomik durum	<i>n, x ve s.s. Değerleri</i>			<i>Anova Sonuçları</i>	
		n	x	s.s	F	p
İş Bulma Kaygısı Ölçeği	5000 ve altı	201	66,631	14,871	1,583	,177
	5001-10000	167	66,515	14,782		
	10001-20000	156	66,461	13,768		
	20001-30000	102	62,931	13,878		
	30001 ve üzeri	45	63,844	13,305		
	Toplam	671	65,813	14,374		
İstihdam Yetersizliği	5000 ve altı	201	28,661	8,916	1,079	,369
	5001-10000	167	28,622	8,581		
	10001-20000	156	28,576	8,483		
	20001-30000	102	26,843	8,819		
	30001 ve üzeri	45	27,222	8,278		
	Toplam	671	28,259	8,679		
Çaresizlik	5000 ve altı	201	13,860	4,539	1,015	,399
	5001-10000	167	13,778	4,498		
	10001-20000	156	13,859	4,273		
	20001-30000	102	12,882	4,305		
	30001 ve üzeri	45	13,777	3,953		
	Toplam	671	13,685	4,396		
Ayrımcılık	5000 ve altı	201	9,467	3,408	1,235	,395
	5001-10000	167	9,754	3,214		
	10001-20000	156	9,666	3,078		
	20001-30000	102	9,196	2,525		
	30001 ve üzeri	45	8,777	2,843		
	Toplam	671	9,497	3,128		
Deneyimsizlik	5000 ve altı	201	8,373	3,393	2,006	,052
	5001-10000	167	8,299	3,303		
	10001-20000	156	7,935	3,011		
	20001-30000	102	7,578	2,675		
	30001 ve üzeri	45	7,088	2,600		
	Toplam	671	8,046	3,147		
Kişisel Yeterlilik	5000 ve altı	201	9,462	3,494	,643	,632
	5001-10000	167	9,101	2,874		
	10001-20000	156	9,435	3,018		
	20001-30000	102	9,323	2,655		
	30001 ve üzeri	45	9,844	3,302		
	Toplam	671	9,371	3,100		

Tablo 12’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutları puanlarının katılımcıların Ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. İş bulma Kaygısı Ölçeği ($F=1,583$; $p=,177$) ve alt boyutlarının İstihdam yetersizliği ($F=1,079$; $p=,369$), Çaresizlik ($F=1,015$; $p=,399$), Ayrımcılık ($F=1,235$; $p=,395$), Deneyimsizlik ($F=2,006$; $p=,052$) ve Kişisel yeterlilik ($F=,643$; $p=,632$) istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 13. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Fakülte Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		<i>n, x ve s.s. Değerleri</i>		<i>Anova Sonuçları</i>		
Ölçme araçları	Fakülte	n	x	s.s	F	p
İş Bulma Kaygısı Ölçeği	Spor Bilimleri	172	65,598	15,597	,954	,386
	Yabancı Diller	189	67,010	12,428		
	İslami İlimler	310	65,203	14,769		
	Toplam	671	65,813	14,374		
İstihdam Yetersizliği	Spor Bilimleri	172	28,040	9,256	,843	,431
	Yabancı Diller	189	28,952	7,664		
	İslami İlimler	310	27,958	8,932		
	Toplam	671	28,259	8,679		
Çaresizlik	Spor Bilimleri	172	13,604	4,702	4,800	,009 *
	Yabancı Diller	189	14,486	3,679		
	İslami İlimler	310	13,241	4,565		
	Toplam	671	13,685	4,396		
Ayrımcılık	Spor Bilimleri	172	9,500	3,456	3,246	,040 *
	Yabancı Diller	189	9,952	2,748		
	İslami İlimler	310	9,219	3,130		
	Toplam	671	9,497	3,128		
Deneyimsizlik	Spor Bilimleri	172	8,343	3,279	4,128	,017 *
	Yabancı Diller	189	7,497	3,103		
	İslami İlimler	310	8,216	3,066		
	Toplam	671	8,046	3,147		
Kişisel Yeterlilik	Spor Bilimleri	172	9,279	3,377	,452	,637
	Yabancı Diller	189	9,254	3,052		
	İslami İlimler	310	9,493	2,973		
	Toplam	671	9,371	3,100		

** $P<0.05$ seviyesinde anlamlı*

Tablo 13’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutları puanlarının katılımcıların fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ($F=,954$; $p=,386$) ve alt boyutlarından İstihdam yetersizliği ($F=,843$; $p=,431$), Kişisel yeterlilik ($F=,452$; $p=,637$) için istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Diğer alt boyutlardan olan Çaresizlik ($F=4,800$; $p=,009$), Ayrımcılık ($F=2,446$; $p=,069$), Deneyimsizlik ($F=1,059$; $p=,366$) için ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc (gabriel) analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu sonuca göre, iş kaygısı ölçeği alt boyutlarından çaresizlik ve ayrımcılık boyutunda ortalama puanlardaki farklılıkların yabancı dillerde islami ilimlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre iş kaygıları yaşarken yabancı diller islami ilimlere göre bu boyutları daha fazla hissetmektedir diyebiliriz. Deneyimsizlik alt boyutunda ise ortalama puanlardaki farklılıkların spor bilimlerinde yabancı dillere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 14. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Bölüm Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçme araçları	Bölüm	<i>n, x ve s.s. Değerleri</i>			<i>Anova</i>	
		<i>Sonuçları</i>				
		n	x	s.s	F	p
İş Bulma Kaygısı Ölçeği	Beden Eğitimi ve Spor	47	68,638	13,582	1,453	,215
	Antrenörlük Eğitimi	67	63,432	15,470		
	Spor Yöneticiliği	60	65,783	16,900		
	Yabancı Diller	190	67,068	12,421		
	Temel İslam Bilimleri	307	65,130	14,791		
	Toplam	671	65,813	14,374		
İstihdam Yetersizliği	Beden Eğitimi ve Spor	47	30,531	7,832	2,133	,075
	Antrenörlük Eğitimi	67	26,313	8,871		
	Spor Yöneticiliği	60	28,000	10,254		
	Yabancı Diller	190	29,000	7,671		
	Temel İslam Bilimleri	307	27,928	8,946		
	Toplam	671	28,259	8,679		
Çaresizlik	Beden Eğitimi ve Spor	47	14,340	4,335	3,211	,013*
	Antrenörlük Eğitimi	67	13,014	4,636		
	Spor Yöneticiliği	60	13,716	4,998		

	Yabancı Diller	190	14,505	3,678		
	Temel İslam Bilimleri	307	13,218	4,569		
	Toplam	671	13,685	4,396		
	Beden Eğitimi ve Spor	47	9,340	3,643		
	Antrenörlük Eğitimi	67	9,343	3,259		
	Spor Yöneticiliği	60	9,750	3,520		
Ayrımcılık	Yabancı Diller	190	9,947	2,742	1,728	,142
	Temel İslam Bilimleri	307	9,228	3,143		
	Toplam	671	9,497	3,128		
	Beden Eğitimi ve Spor	47	8,276	3,208		
	Antrenörlük Eğitimi	67	8,358	3,310		
	Spor Yöneticiliği	60	8,433	3,315		
Deneyimsizlik	Yabancı Diller	190	7,515	3,106	1,988	,095
	Temel İslam Bilimleri	307	8,195	3,073		
	Toplam	671	8,046	3,147		
	Beden Eğitimi ve Spor	47	9,319	3,606		
	Antrenörlük Eğitimi	67	9,462	3,168		
	Spor Yöneticiliği	60	9,133	3,412		
Kişisel Yeterlilik	Yabancı Diller	190	9,242	3,048	,291	,884
	Temel İslam Bilimleri	307	9,485	2,985		
	Toplam	671	9,371	3,100		

**P<0.05 seviyesinde anlamlı*

Tablo 14’te görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin iş kaygısı ölçeği ve alt boyutları puanlarının katılımcıların Bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. İş Kaygısı Ölçeği ($F=1,453$; $p=,215$) ve alt boyutlarından İstihdam yetersizliği ($F=2,133$; $p=,075$), Ayrımcılık ($F=1,728$; $p=,142$), Deneyimsizlik ($F=1,988$; $p=,095$), Kişisel yeterlilik ($F=,291$; $p=,884$) için istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Diğer alt boyutlardan olan Çaresizlik ($F=3,211$; $p=,013$) için ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc (gabriel) analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu sonuca göre, iş kaygısı ölçeği alt boyutlarından çaresizlik boyutunda ortalama puanlardaki farklılıkların yabancı dillerde islami ilimlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre iş kaygıları yaşarken yabancı diller islami ilimlere göre çaresizlik boyutunu daha fazla hissetmektedir diyebiliriz.

Tablo 15. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçme araçları	Sınıf	<i>n, x ve s.s. Değerleri</i>			<i>Anova Sonuçları</i>	
		n	x	s.s	F	p
İş Bulma Kaygısı Ölçeği	1. sınıf	140	65,478	14,315	,192	,902
	2. sınıf	144	66,611	13,861		
	3. sınıf	174	65,655	14,333		
	4. sınıf	213	65,624	14,860		
	Toplam	671	65,813	14,374		
İstihdam Yetersizliği	1. sınıf	140	28,235	8,790	,020	,996
	2. sınıf	144	28,416	8,530		
	3. sınıf	174	28,206	8,435		
	4. sınıf	213	28,211	8,957		
	Toplam	671	28,259	8,679		
Çaresizlik	1. sınıf	140	13,950	4,430	,663	,575
	2. sınıf	144	13,972	4,362		
	3. sınıf	174	13,425	4,295		
	4. sınıf	213	13,530	4,487		
	Toplam	671	13,685	4,396		
Ayrımcılık	1. sınıf	140	9,307	3,177	,918	,432
	2. sınıf	144	9,798	2,772		
	3. sınıf	174	9,614	3,059		
	4. sınıf	213	9,323	3,369		
	Toplam	671	9,497	3,128		
Deneyimsizlik	1. sınıf	140	7,671	3,138	1,810	,144
	2. sınıf	144	7,763	2,848		
	3. sınıf	174	8,275	3,100		
	4. sınıf	213	8,295	3,359		
	Toplam	671	8,046	3,147		
Kişisel Yeterlilik	1. sınıf	140	9,342	3,175	1,085	,355
	2. sınıf	144	9,736	2,816		
	3. sınıf	174	9,109	3,100		
	4. sınıf	213	9,356	3,230		
	Toplam	671	9,371	3,100		

**P<0.05 seviyesinde anlamlı*

Tablo 15’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutları puanlarının katılımcıların Bölüm değişkenine göre anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. İş Bulma Kaygısı Ölçeği ($F=,192$; $p=,902$) ve alt boyutlarından İstihdam yetersizliği ($F=,020$; $p=,996$), Çaresizlik ($F=,663$; $p=,575$), Ayrımcılık ($F=,918$; $p=,432$), Deneyimsizlik ($F=1,810$; $p=,144$), Kişisel yeterlilik ($F=1,085$; $p=,355$) için istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 16. Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçme araçları	Yaş	<i>n, x ve s.s. Değerleri</i>			<i>Anova Sonuçları</i>	
		n	x	s.s	F	p
Gelecek Kaygısı Ölçeği	18-21	206	53,368	13,979	7,847	,000*
	22-25	374	54,631	13,994		
	26-29	41	52,122	11,595		
	30 ve üzeri yaş	50	44,560	14,358		
	Toplam	671	53,339	14,096		
Gelecek Korkusu	18-21	206	38,199	12,481	7,272	,000*
	22-25	374	38,708	12,042		
	26-29	41	34,463	9,980		
	30 ve üzeri yaş	50	30,940	11,214		
	Toplam	671	37,713	12,175		
Gelecekte Umutsuzluk	18-21	206	15,169	5,873	4,607	,003*
	22-25	374	15,922	5,652		
	26-29	41	17,658	5,641		
	30 ve üzeri yaş	50	13,620	5,102		
	Toplam	671	15,625	5,728		

* $P<0.05$ seviyesinde anlamlı

Tablo 16’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutları puanlarının katılımcıların yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Gelecek Kaygısı Ölçeği ($F=7,847$; $p=,000$) ile alt boyutlarından Gelecek korkusu ($F=7,272$; $p=,000$) ve Gelecekte umutsuzluk ($F=4,607$; $p=,003$) boyutlarında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc (gabriel) analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu sonuca göre, gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından gelecek korkusu boyutunda anlamlı farklılığın 30 ve üzeri yaş ile 22-25 yaş ve 18-21 yaş gruplarından kaynaklandığı görülmüştür. Ortalama puanlardaki fark 30 ve üzeri yaşta daha fazla olarak tespit edilmiştir. Gelecekte umutsuzluk boyutunda ise ortalama puanlarda 30 ve üzeri yaş puanlarının 22-25 ve 26-29 yaşa göre yüksek olduğu, yine 26-29 arası yaş puanlarının da 18-21 yaş gruplarından yüksek olduğu görülmüştür. Yaşın ilerlemesinin Gelecek kaygısına sebep olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 17. Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Ekonomik Durum Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçme araçları	Ekonomik durum	<i>n, x ve s.s. Değerleri</i>			<i>Anova Sonuçları</i>	
		n	x	s.s	F	p
Gelecek Kaygısı Ölçeği	5000 ve altı	201	55,920	13,547	3,617	,006*
	5001-10000	167	53,215	14,064		
	10001-20000	156	52,750	13,195		
	20001-30000	102	49,607	15,324		
	30001 ve üzeri	45	52,777	15,116		
	Toplam	671	53,339	14,096		
Gelecek Korkusu	5000 ve altı	201	38,865	12,157	1,379	,240
	5001-10000	167	37,628	12,315		
	10001-20000	156	37,673	11,004		
	20001-30000	102	35,421	13,424		
	30001 ve üzeri	45	38,222	12,433		
	Toplam	671	37,713	12,175		
Gelecekte Umutsuzluk	5000 ve altı	201	17,054	5,843	5,642	,000*
	5001-10000	167	15,586	5,842		
	10001-20000	156	15,076	5,208		
	20001-30000	102	14,186	5,509		
	30001 ve üzeri	45	14,555	5,833		
	Toplam	671	15,625	5,728		

**P<0.05 seviyesinde anlamlı*

Tablo 17’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutları puanlarının katılımcıların Ekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Gelecek kaygısı ölçeği ($F=3,617$; $p=,006$) ve alt boyutlarından Gelecekte umutsuzluk ($F=5,642$; $p=,000$) boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Gelecek korkusu ($F=1,379$; $p=,240$) boyutunda ise fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc (gabriel) analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu sonuca göre, gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından gelecekte umutsuzluk boyutunda anlamlı farklılığın 5001 ve altı gelire sahip gruplar ile 10001-20000 ve 20001-30000 arası gelire sahip gruplarda olduğu tespit edilmiştir. 5001 ve altı gelire sahip grupların ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre düşük gelir grubu yüksek gelir grubuna göre gelecek kaygısı yaşamakta ve gelecekte umutsuz diyebiliriz.

Tablo 18. Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Fakülte Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçme araçları	Fakülte	<i>n, x ve s.s. Değerleri</i>			<i>Anova Sonuçları</i>	
		n	x	s.s	F	p
Gelecek Kaygısı Ölçeği	Spor Bilimleri	172	52,180	13,372	3,154	,043*
	Yabancı Diller	189	55,492	13,683		
	İslami İlimler	310	52,671	14,626		
	Toplam	671	53,339	14,096		
Gelecek Korkusu	Spor Bilimleri	172	36,581	12,287	7,218	,001*
	Yabancı Diller	189	40,539	11,189		
	İslami İlimler	310	36,619	12,446		
	Toplam	671	37,713	12,175		
Gelecekte Umutsuzluk	Spor Bilimleri	172	15,598	6,192	2,172	,115
	Yabancı Diller	102	14,186	5,509		
	İslami İlimler	45	14,555	5,833		
	Toplam	671	15,625	5,728		

** $P<0.05$ seviyesinde anlamlı*

Tablo 18’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutları puanlarının katılımcıların Fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Gelecek kaygısı ölçeği ($F=3,154$; $p=,043$) ve alt boyutlarından Gelecek korkusu ($F=7,218$; $p=,001$) boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Gelecekte umutsuzluk ($F=2,172$; $p=,115$) boyutunda ise fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc (gabriel) analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu sonuca göre, gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından gelecek korkusu boyutunda anlamlı farklılığın yabancı diller ile islami ilimler spor bilimleri arasında olduğu tespit edilmiştir. Yabancı dillerdeki öğrencilerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre yabancı diller okuyan öğrenciler diğer fakülte öğrencilerine göre daha yüksek gelecek kaygısı ve gelecek korkusu yaşamaktadır diyebiliriz.

Tablo 19. Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Bölüm Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçme araçları	Bölüm	<i>n, x ve s.s. Değerleri</i>			<i>Anova Sonuçları</i>	
		n	x	s.s	F	p
Gelecek Kaygısı Ölçeği	Beden Eğitimi ve Spor	47	52,744	14,827	1,505	,199
	Antrenörlük Eğitimi	67	51,597	12,601		
	Spor Yöneticiliği	60	53,150	14,155		
	Yabancı Diller	190	55,384	13,728		
	Temel İslam Bilimleri	307	52,583	14,451		
	Toplam	671	53,339	14,096		
Gelecek Korkusu	Beden Eğitimi ve Spor	47	38,468	12,472	3,813	,004*
	Antrenörlük Eğitimi	67	35,686	11,983		
	Spor Yöneticiliği	60	36,616	12,872		
	Yabancı Diller	190	40,463	11,209		
	Temel İslam Bilimleri	307	36,553	12,386		
	Toplam	671	37,713	12,175		

Gelecekte Umutsuzluk	Beden Eğitimi ve Spor	47	14,276	5,554	2,185	,069
	Antrenörlük Eğitimi	67	15,910	6,287		
	Spor Yöneticiliği	60	16,533	6,677		
	Yabancı Diller	190	14,921	5,087		
	Temel İslam Bilimleri	307	16,029	5,758		
	Toplam	671	15,625	5,728		

**P<0.05 seviyesinde anlamlı*

Tablo 19’da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutları puanlarının katılımcıların Bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Gelecek kaygısı ölçeği ($F=1,505$; $p=,199$) ve alt boyutlarından Gelecekte umutsuzluk ($F=2,185$; $p=,069$) boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Gelecek korkusu ($F=3,813$; $p=,004$) boyutunda ise fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc (gabriel) analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu sonuca göre, gelecek kaygısı ölçeği alt boyutlarından gelecek korkusu boyutunda anlamlı farklılığın yabancı diller ile antrenörlük eğitimi ve temel islam bilimleri arasında olduğu tespit edilmiştir. Yabancı dillerdeki öğrencilerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre yabancı diller bölümünde okuyan öğrenciler antrenörlük eğitimi ve temel islam bilimleri okuyan öğrencilerine göre daha yüksek gelecek korkusu yaşamaktadır diyebiliriz.

Tablo 20. Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Ölçme araçları	Sınıf	<i>n, x ve s.s. Değerleri</i>			<i>Anova Sonuçları</i>	
		n	x	s.s	F	p
Gelecek Kaygısı Ölçeği	1. sınıf	140	53,178	14,038	,745	,526
	2. sınıf	144	53,694	13,462		
	3. sınıf	174	54,419	14,116		
	4. sınıf	213	52,323	14,552		
	Toplam	671	53,339	14,096		
Gelecek Korkusu	1. sınıf	140	37,750	11,742	,819	,483
	2. sınıf	144	38,048	11,586		
	3. sınıf	174	38,614	12,493		
	4. sınıf	213	36,727	12,589		
	Toplam	671	37,713	12,175		
Gelecekte Umutsuzluk	1. sınıf	140	15,428	5,688	,114	,952
	2. sınıf	144	15,645	5,472		
	3. sınıf	174	15,804	5,377		
	4. sınıf	213	15,596	6,215		
	Toplam	671	15,625	5,728		

Tablo 20’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin Gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutları puanlarının katılımcıların Sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Gelecek kaygısı ölçeği ($F=745$; $p=,526$) ile alt boyutları Gelecek korkusu ($F=,819$; $p=,483$) ve Gelecekte umutsuzluk ($F=,114$; $p=,952$) boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 21. İş Bulma Kaygısı ve Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi İçin Yapılan Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

Ölçeme Araçları	İş bulma Kaygısı Ölçeği	İstihdam Yetersizliği	Çaresizlik	Ayrımcılık	Deneyimsizlik	Kişisel Yeterlilik	Gelecek Kaygısı Ölçeği	Gelecek Korkusu	Gelecekte Umutsuzluk
İş bulma Kaygısı Ölçeği	r 1 p								
İstihdam Yetersizliği	r ,955** p ,000	1							
Çaresizlik	r ,888** p ,000	,839**	1						
Ayrımcılık	r ,735** p ,000	,604**	,630**	1					
Deneyimsizlik	r ,563** p ,000	,426**	,407**	,618**	1				
Kişisel Yeterlilik	r -,318** p ,000	-,326**	-,341**	-,585**	-,614**	1			
Gelecek Kaygısı Ölçeği	r ,490** p ,000	,486**	,451**	,284**	,159**	,001	1		
Gelecek Korkusu	r ,528** p ,000	,527**	,489**	,332**	,183**	-,073	,915**	1	
Gelecekte Umutsuzluk	r ,085* p ,027	,076*	,069	-,006	,004	,157**	,516**	,126**	1

(n=671) * $P<0.05$ seviyesinde anlamlı ** $P<0.01$ seviyesinde anlamlı

Tablo 21’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin iş bulma kaygısı ölçeği ve gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutları arasındaki ilişkinin belirlenmesi için pearson korelasyon testi yapılmıştır.

Bu inceleme sonucunda; iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutları arasında anlamlı pozitif yönlü orta düzeyin üstünde ilişki tespit edilmiştir. Kişisel yeterlilik alt boyutunda ise anlamlı negatif yönlü düşük düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

İş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı toplam puanları incelendiğinde anlamlı pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İş bulma kaygısının yükselmesi gelecek kaygısında da bir yükselmeye sebep olmaktadır.

İş bulma kaygısı ölçeği ile gelecek kaygısı ölçeği alt boyutlarından gelecek korkusu arasında anlamlı pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. İş bulma kaygısı arttıkça gelecek korkusu da pozitif yönde artmaktadır.

İş bulma kaygısı ölçeği ile gelecek kaygısı ölçeği alt boyutlarından gelecekte umutsuzluk arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Gelecek kaygısı ölçeği ile iş bulma kaygısı ölçeği alt boyutlarına bakıldığında istihdam yetersizliği ve çaresizlik boyutları ile gelecek kaygısı arasında anlamlı pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Gelecek kaygısı ölçeği ile iş bulma kaygısı ölçeği alt boyutlarına bakıldığında ayrımcılık ve deneyimsizlik boyutları ile gelecek kaygısı arasında anlamlı pozitif yönlü düşük düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Gelecek kaygısı ölçeği ile iş bulma kaygısı ölçeği alt boyutlarına bakıldığında kişisel yeterlilik arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde öğrenim gören Spor Bilimleri, Yabancı Diller Yüksekokulu ve İslami İlimler Fakültesi öğrencilerinin iş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı arasındaki ilişkiyi belirlemek amacı ile yapılan çalışmada şu sonuçlara ulaşılmıştır

Araştırmaya katılan toplam 671 öğrencinin demografik özelliklerine bakıldığında cinsiyete göre dağılımlarda 408'i kadın (%60,8), 263'ü erkeklerden (%39,2) oluştuğu görülmektedir. İş beklentisine bakıldığında dağılımların kamu sektörü isteyenlerin sayısı 502 (%74,8), özel sektör ise 169 (%25,2) katılımcıdan oluştuğu görülmektedir. Yaş gruplarında ise 18-21 yaş grubunda 206 (%30,7), 22-25 yaş grubunda 374 (%55,7), 26-29 yaş grubunda 41 (%6,1), 30 ve üzeri yaş grubunda ise 50 (%7,5) öğrenci vardır. Fakültelere göre Spor bilimleri fakültesinde 174 (%25,9), Yabancı dillerde 190 (%28,3), İslami ilimlerde 307 (%45,8) kişinin okuduğu görülmektedir. Bölüm bazında ise Beden eğitimi ve spor 47 (%7,0), Antrenörlük eğitimi 67 (%10,0), Spor yöneticiliği 60 (%8,9), Yabancı diller 19 (%28,3), Temel islam bilimlerinde 307 (45,8) kişinin okuduğu görülmektedir. Öğrencilerin okuduğu sınıflar ise 1. Sınıf 140 (%20,9), 2. Sınıf 144 (%21,5), 3. Sınıf 174 (%25,9), 4. Sınıf 213 (%31,7) katılımcıdan olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutları ile gelecek kaygısı ölçeği alt boyutları puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelediğimiz çalışmada iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından istihdam yetersizliği, çaresizlik, ayrımcılık, deneyimsizlik boyutlarında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farklılık kız öğrencilerin lehine gerçekleştiği ortalama puanlardan anlaşılmıştır. Gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından gelecek korkusu boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu farkın kızlar lehine anlamlı olduğu yine ortalama puanlardan anlaşılmaktadır. Bu durum kızların

erkeklere göre daha garantici olmalarından işlerini ve geleceklerini güvence altına almak istemelerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

İlgili alan yazın incelendiğinde, yapılan bazı çalışmalar iş bulma kaygısının cinsiyete göre farklılaştığını tespit etmiştir. Ayrıca erkek öğrencilerin ortalamasına göre kadın öğrencilerin ortalamasının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. (Tayfun ve Korkmaz 2016; Dursun ve Aytaç 2009; Çakmak ve Hevedanlı, 2005). Bu yönüyle bakıldığında çalışma bulgularımızla benzer sonuçların ortaya çıkmış olduğu görülmektedir. Sonuçların benzer çıkması iş bulma kaygısının cinsiyet açısından önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde mevcut çalışmanın cinsiyet değişkeni sonucu ile benzerlik gösteren ve benzerlik göstermeyen çalışmalarında olduğu görülmektedir. Ancak, çalışmaların genelinde iş bulma kaygısı ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır (Yılmaz, 2022; Akdemir, 2021). Bu durumun kadın ve erkeklerin eşit koşullarda iş bulamama aktif işgücü olarak erkekler kadar çalışma hayatına dahil olamamaktan kaynaklandığı söylenebilir. Türkiye' nin sahip olduğu, kültürel farklılıklar siyasal ve sosyal açıdan yapılan ayrımlar kadınların iş gücü piyasasında çalışabileceği alanları kısıtlamaktadır. Bu durumda, cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırılması erkek ve kadının birlikte çalışma hayatının içinde yer almasına ve cinsiyet ayrımcılığını önlemeye yönelik politikalar geliştirilmeli ve kadınların çalışma hususunda erkeklerle aynı fırsatlara sahip olmaları sağlanmalıdır (Erdayı, 2009). Ayrıca genel olarak bakıldığında kadınların erkeklere nazaran işle alakalı daha fazla kaygı duyduğunu söylememiz mümkündür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin iş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı ölçeği ile alt boyutları puanlarının katılımcıların iş beklentisi değişkenine göre incelediğimizde iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından istihdam yetersizliği, çaresizlik, ayrımcılık, deneyimsizlik boyutlarında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

İlgili literatür incelendiğinde iş beklentisi değişkenini kullanan her hangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu açıdan katılımcıların iş beklentisi değişkeni bulgularımızın sonuçlarına göre yorulanmıştır. Söz konusu farklılık kamu sektöründe özel sektöre göre iş beklentisi fazla olanlar lehine olduğu ortalama puanların yüksek olmasından anlaşılmaktadır. Kamu sektörünü düşünen katılımcıların özel sektörü

düşünen katılımcılara göre iş ile ilgili kaygılarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Çünkü kamu sektöründe istihdam edilebilirlik sayısının azalması bununla birlikte kurumların merkezi yerleştirme ya da kendi bünyelerinde açmış oldukları sınavların zorluğu ve genel itibarıyla bu sınavlara yüksek öğretimden mezun çok sayıda kişinin başvurması kamu sektöründe iş bulma ve işe yerleşmeyi zorlaştırmakta dolayısıyla bu durum bireylerde kaygıyı artırmaktadır. Gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Katılımcıların iş beklentisine göre kamu veya özel sektörde çalışması onlarda gelecekle ilgili bir herhangi bir kaygı oluşturmamaktadır.

İş bulma kaygısı ölçeği ile alt boyutları puanlarının katılımcıların yaş değişkenine göre incelediğimizde. İş bulma Kaygısı Ölçeği ve alt boyutlarından İstihdam yetersizliği , Çaresizlik boyutlarında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Diğer alt boyutlarda Ayrımcılık Deneyimsizlik ve Kişisel yeterlilik ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre, iş bulma kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından istihdam yetersizliği ile çaresizlik boyutunda anlamlı farklılığın 30 ve üzeri yaş ile 22-25 arası yaş gruplarından kaynaklandığı görülmüştür. Ortalama puanlardaki fark 30 ve üzeri yaşta daha fazla olarak tespit edilmiştir. Yaşın ilerlemesinin iş bulma kaygısına sebep olduğunu söyleyebiliriz.

(Yumuşaker ve Kılılı, 2023) tarafından yapılan bir çalışmada yaş ile iş bulma kaygısı arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşmanın olmadığı saptanmıştır. Ancak Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesinde, Yabancı Diller Yüksek Okulunda ve İslami ilimler Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler ile gerçekleştirilen bu çalışmada; öğrencilerin, genel olarak yaşlarının arttıkça iş bulma kaygılarının da arttığı saptanmıştır. (Uzunbacak vd 2021) tarafından elde edilen sonuçlar, mevcut araştırma sonuçlarımızla benzerlik göstermekteyken, (Yumuşaker ve Kılılı, 2023) tarafından ulaşılan sonuçlar ile mevcut araştırma sonuçlarımızla benzerlik göstermemektedir. İşverenlerin istihdam etmek istediği personelde daha genç ve dinamik olsun diye personel alımında yaşı küçük bireyleri tercih etmesi ayrıca kamu sektöründe işe alımlarda yaş sınırının olması öğrencilerde yaşın ilerlemesine bağlı olarak kaygı oluşturduğu düşünülmektedir.

İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Ekonomik Durum Değişkenine göre incelediğimizde İş bulma Kaygısı Ölçeği ve alt boyutlarının İstihdam yetersizliği Çaresizlik, Ayrımcılık, Deneyimsizlik ve Kişisel yeterlilik istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Yapılan bazı çalışmalarda araştırma sonucu ile benzer sonuçlara ulaşılmış olup öğrencilerin ekonomik durum değişkenine göre kaygı düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Yılmaz vd 2014). Literatür tarandığında bu sonuçtan farklı çalışma sonuçlarına ulaşılan çalışmalar da mevcuttur. Algur (2019)'da yapmış olduğu araştırmasında gelecek kaygısı ve gelir düzeyi arasında anlamlı ilişki saptamış, gelir seviyesi azaldıkça kaygı seviyesinin arttığı sonucuna varmıştır. Kaya ve Varol (2004)'da bireylerin ekonomik durumları ile kaygı düzeyleri arasında farklılık olduğunu belirtmiştir. Tekin, Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından yapılan çalışmalarda; iş bulma kaygısı ve gelir seviyesi arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İbiş (2023) tarafından yapılan bir başka çalışmada da gelir düzeyi ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişki incelenmiş ve gelir gideri eşit olan bireylerin ve geliri giderinden çok olan bireylerin işsizlik kaygısı düzeyinin daha düşük olduğu, geliri giderinden az olan bireylerin ise işsizlik kaygılarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırmalardan elde edilen bulgulardan hareketle mevcut araştırmamızda elde edilen sonuçların benzer nitelikte olduğu söylenebilir. Ekonomik anlamda sıkıntı çekmeyen bireylerin gelecek kaygısı taşımadığı düşünülmektedir.

İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Fakülte Değişkenine Göre incelediğimizde, İş Bulma Kaygısı Ölçeği ve alt boyutlarından İstihdam yetersizliği, Kişisel yeterlilik için istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Diğer alt boyutlardan olan Çaresizlik, Ayrımcılık, Deneyimsizlik için ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bu sonuca göre, iş kaygısı ölçeği alt boyutlarından çaresizlik ve ayrımcılık boyutunda ortalama puanlardaki farklılıkların yabancı dillerde islami ilimlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre iş kaygıları yaşarken yabancı diller islami ilimlere göre bu boyutları daha fazla hissetmektedir diyebiliriz. Deneyimsizlik alt boyutunda ise ortalama puanlardaki farklılıkların spor bilimlerinde yabancı dillere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Dursun ve Aytaç (2009) öğrencilerin öğrenim sürecinde almış oldukları staj eğitimi sonrasında iş deneyimine sahip olmaları iş bulma kaygısını ve bireyin kariyer algılarını olumlu yönde etkilediğini bulmuştur, Ersoy Kart ve Erdost (2008)'ün üniversiteden mezun olacak 287 öğrencinin mezun olduktan sonra iş bulamama endişesinin benlik öz saygısının nasıl etkilendiğini incelediği araştırmalarında, bir çok öğrencinin iş deneyiminin olmadığı iş deneyimi olanların ise kendi mesleklerini icra edemeyip farklı işlerde çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda öğrencilerin iş tecrübesi olmaması ve mezun olunca işsiz kalma iş bulamama kaygısı yaşamaları ailelerinde ve akran çevresinde prestij kaybı olarak görüldüğünü ifade etmiştir. Sonuç olarak bu çaresizlik ve ayrımcılığın bazı bölümlerde atama ve kontenjan sayılarındaki eşitsizlikten dolayı olduğu düşünülmektedir.

İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Bölüm Değişkenine Göre incelediğimizde İş Bulma Kaygısı Ölçeği ve alt boyutlarından İstihdam yetersizliği Ayrımcılık Deneyimsizlik, Kişisel yeterlilik için istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Diğer alt boyutlardan olan Çaresizlik için ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. İş bulma kaygısı ölçeği alt boyutlarından çaresizlik boyutunda ortalama puanlardaki farklılıkların yabancı dillerde islami ilimlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre iş bulma kaygısı yaşarken yabancı diller islami ilimlere göre çaresizlik boyutunu daha fazla hissetmektedir diyebiliriz.

(Çolakoğlu vd 2017) yaptığı araştırmalarda, öğrencilerin bölümlerine göre kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulmamışlardır. Çolakoğlu tarafından elde edilen bulgular ile mevcut araştırmamızın sonucu kısmen benzerlik göstermektedir. Yabancı Diller Yüksekokulu öğrencilerinin kamu sektöründe istihdam edilmelerinde yeter sayıda talebin olmaması ve ayrıca çalışma alanlarının kısıtlı olmasından kaynaklı çaresizlik duygusuna kapıldıkları düşünülebilir.

İş Bulma Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre incelediğimizde İş Bulma Kaygısı Ölçeği ve alt boyutlarından İstihdam yetersizliği , Çaresizlik, Ayrımcılık, Deneyimsizlik, Kişisel yeterlilik için istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Elde edilen bulguya göre İş Bulma Kaygısı Ölçeğini sınıf değişkenine göre incelediğimizde öğrencilerin kaygı düzeylerinin bezer olduğu anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Yapılan literatür araştırmasında (Kıdır, 2017) eğitim alınan bölümlere göre işsizlik kaygı düzeyi arasında anlamlı fark bulunmadığını ifade etmiş, *“iş bulamama kaygısının bütün son sınıf öğrencileri için benzer düzeyde olduğunu”* belirtmiştir. Demir ve Taşkıran (2018) yaptıkları çalışmada son sınıf öğrencilerinin diğer sınıflardaki öğrencilere nazaran çok fazla iş bulma kaygısı yaşadıklarını tespit etmiştir. Taşkent ve Şahin (2004) ile Akdemir (2021) tarafından yapılan diğer çalışmalarda ise üniversite son sınıf öğrencilerinin iş bulma konusunda umutsuz oldukları ve iş bulma kaygısı ile öğrenim görülen sınıf değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bulgular ile yapılan mevcut çalışmamız sonucunda ulaşılan sonuçlar kısmen benzerlik göstermekle birlikte benzer sonuçların çıkmadığı çalışmaların da olduğu görülmektedir. İlgili çalışmaların sonuçlarına dayanılarak sınıf düzeyinin artması öğrencide iş bulma kaygısına sebep olduğu düşünülmektedir.

Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Yaş Değişkenine Göre incelediğimizde Gelecek Kaygısı Ölçeği ile alt boyutlarından Gelecek korkusu ve Gelecekte umutsuzluk boyutlarında fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu sonuca göre, gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından gelecek korkusu boyutunda anlamlı farklılığın 30 ve üzeri yaş ile 22-25 yaş ve 18-21 yaş gruplarından kaynaklandığı görülmüştür. Ortalama puanlardaki fark 30 ve üzeri yaşta daha fazla olarak tespit edilmiştir. Gelecekte umutsuzluk boyutunda ise ortalama puanlarda 30 ve üzeri yaş puanlarının 22-25 ve 26-29 yaşa göre yüksek olduğu, yine 26-29 arası yaş puanlarının da 18-21 yaş gruplarından yüksek olduğu görülmüştür. Yaşın ilerlemesinin Gelecek kaygısına sebep olduğunu söyleyebiliriz.

İncelenen literatür çalışmalarında Gelecek kaygısının üniversite öğrencileri arasında değerlendirmelerinin yapıldığı ve 20-23 yaş aralığındaki öğrencilerle 24-44 arasındaki öğrencilerin sürekli kaygı düzeyleri birbirine benzer sonuçlar vermiştir (Özkan, 2020). Bu durumda mevcut çalışmamızın bulguları ile benzetilmektedir. Ancak literatür incelendiğinde farklı sonuçlara da ulaşılmış olduğu görülmektedir. Farklı değişkenler ile üniversite öğrencilerinin kaygılarının incelendiği bir araştırma yaş arttıkça kaygı düzeyinin azaldığı sonucunu saptamıştır (Bozkurt, 2004). Ancak farklı

bir çalışmada ise yaş arttıkça kaygı seviyesinin de yükseldiği görülmüştür (Shamsuddin et al. 2013). Literatürde sürekli kaygının yaş üzerinde anlamlı bir farklılığı olmadığı çalışmalar da bulunmaktadır (Gürgül ve Şeker, 2022; Gül, 2019; Karakulak, 2017; Ziyalan, 2019). Dursun ve Aytaç (2009) üniversite öğrencilerine yönelik olarak yaptıkları çalışma sonucunda yaşa göre üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerini karşılaştırdığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Yaş arttıkça öğrencilerin kaygı düzeylerinin de arttığını belirlemiştir. Bu durumun yükseköğrenimden mezun olduktan sonra öğrencilerin iş bulma kaygısı ve süreçte işsiz kalma korkusu yaşamalarından ayrıca kamu ve özel sektör işverenlerini çalıştıracığı personel için yaş kriteri koymasından kaynaklanabileceğini söyleyebiliriz.

Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Ekonomik Durum Değişkenine Göre incelediğimizde Gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından Gelecekte umutsuzluk boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Gelecek korku boyutunda ise fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuca göre, gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından gelecekte umutsuzluk boyutunda anlamlı farklılığın 5001 ve altı gelire sahip gruplar ile 10001-20000 ve 20001- 30000 arası gelire sahip gruplarda olduğu tespit edilmiştir. 5001 ve altı gelire sahip grupların ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre düşük gelir grubu yüksek gelir grubuna göre gelecek kaygısı yaşamakta ve gelecekte umutsuz diyebiliriz.

Alpertonga (2014) çalışmasında öğrencilerin gelir düzeylerinin kaygıyı azaltan ya da arttıran bir sonuç olarak bulmuştur. Çolakoğlu vd (2017) çalışmalarında gelir seviyesi arttıkça öğrencilerin duyduğu kaygı seviyesinin azaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuca ulaşılmasına neden olarak gelir düzeyi düştükçe öğrencilerin geleceğe dair kaygısı artmakta ekonomik durum iyileştikçe geleceğe dair kaygı düzeyinin düştüğü düşünülmektedir.

Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Bölüm Değişkenine Göre incelediğimizde Gelecek kaygısı ölçeği ve alt boyutlarından Gelecekte umutsuzluk boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Gelecek korkusu boyutunda ise fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bu

sonuca göre, gelecek kaygısı ölçeği alt boyutlarından gelecek korkusu boyutunda anlamlı farklılığın yabancı diller ile antrenörlük eğitimi ve temel islam bilimleri arasında olduğu tespit edilmiştir. Yabancı dillerdeki öğrencilerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre yabancı diller bölümünde okuyan öğrenciler antrenörlük eğitimi ve temel islam bilimleri okuyan öğrencilerine göre daha yüksek gelecek korkusu yaşamaktadır diyebiliriz.

Yapılan literatür çalışmaları bölüm bazında incelendiğinde Ünlü vd (2021) Spor Yöneticiliği bölümünde öğrenim gören öğrencileri kapsayan araştırmada öğrencilerin hayata karşı olumsuz tutum sergilemesi ve gelecekleri hakkında kaygı duyduklarını belirtmiştir. Araştırmacılar beden eğitimi ve spor yüksekokullarından mezun olan öğrencilerin kamu veya özel sektörde iş bulma olasılıklarının düşük olduğunu söylemişlerdir (Yıldız ve Tüfekçioğlu, 2008). Yapılan çalışmalar ve mevcut çalışmamızda benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bölümlerden mezun öğrencilerin geleceğe dair olumsuz tutum sergilemelerinin nedeni olarak iş bulma olasılıklarının düşük olmasına ve işsiz kalma korkusunu yoğun bir şekilde hissetmelerine bağlayabiliriz.

Gelecek Kaygısı Ölçeği ile Alt Boyutları Puanlarının Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre incelediğimizde Gelecek kaygısı ölçeği ile alt boyutları olan Gelecek korkusu ve Gelecekte umutsuzluk boyutunda fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. İlgili literatür incelendiğinde sınıf değişkenine göre herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Sınıf değişkeninin katılımcıların gelecek kaygısını etkilemediğini söyleyebiliriz.

Öneriler

Çalışmamızdan elde edilen veriler ışığında yapılacak araştırmalara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Yükseköğretimde eğitime devam eden ya da mezun olan öğrencilerin okul dönemlerinde başlayan kaygılı halleri bir süre sonra kendini iş bulma kaygısı ve gelecek kaygısı şeklinde göstermeye başlamıştır. Elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde genç yetişkinlerin gelecek kaygısının daha

çok öğrenim görülen fakültelerden mezun olduktan sonra iş bulma işsizlik kaygısı ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

- Yükseköğrenimden mezun gençlere yönelik politikaların yetersizliği nedeniyle gençlerde oluşan iş bulma kaygısının önlenmesi adına yeni politikalar ve programlar geliştirilebilir.
- Gençlerin öğrenim gördükleri okullardan mezun olduktan sonra yalnızca kamu sektöründe çalışmayı özel sektöre tercih etmeleri doğrultusunda kamuda iş bulamayan bireylerin özel sektörde istihdam edilebilmesi için çalışma ortamı, maaş vb. olanakların iyileştirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- Ülkemizde genç nüfusun fazlalığı buna istinaden sayıları hızla artan üniversiteler eğitim olanaklarının iyileştirilmemesi ve dolayısıyla çok sayıda gencin üniversiteden mezun olması işsiz birey sayısını artırmaktadır. Bunun için üniversitelerin mezun takip sistemiyle mezun ettikleri öğrencilerin ne kadarının özel sektör ya da kamu sektöründe istihdam edildiğini saptayacak çalışmalar yapılabilir.
- üniversitede eğitimi sırasında öğrenciler staj programlarına dahil edilerek öğrencilerin beceri ve deneyim sahibi olmasını sağlayacak programlar çalışmalar yapılabilir.
- Öğrenciler arasında fırsat eşitliğini sağlamak, cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmak ,yaş ,öğrenim, bölüm farklılıklarından kaynaklı oluşan iş bulma kaygısı ve nihayetinde gelecek kaygısının azaltılması için gençlere yönelik program ve politikaların güncellenmesi sağlanmalıdır.
- Gençlerin içinde bulundukları iş bulma ve gelecek kaygısını en aza indirgeyebilmek için kendilerine devlet desteği ve teşvikler sunulabilir. İlgili kurum, kuruluşlarla ve paydaşlarla genç yetişkinler arasında iletişimi sağlayacak çalışmalar yapıp platformlar kurulabilir.

KAYNAKÇA

- Abacioğlu, S. (2019). *Sağlık alanı öğrencilerinin iş bulma kaygısının ve kariyer geleceği algı düzeylerinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).s22.
- Abdülhamit, E. ve Durak, H. (2018). Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin iş bulma kaygılarına yönelik ölçek geliştirme: Abant İzzet Baysal Üniversitesi örneği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14, 115-127 s116.
- Akdemir, H. ve Çiçek, H. (2022). *İş bulma kaygısı*. İksad yayın evi.
- Akgün, S. (2019). *Üniversite öğrencilerinin girişimcilik niyeti ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Sakarya.
- Akkaya, T. (2017). Ç. V. S. G. Bakanlığı Türkiye’de işsizlik olgusu bağlamında iş beğenmeme nedenleri İstanbul ili örneği. S 13.
- Alaosman, F. (2019). Alaosman, F. B. (2019). *Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı ve başa çıkma yöntemleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Lefkoşa Yakın Doğu Üniversitesi.
- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş, İ. (2003). Çocukların kaygı düzeyleri ile annelerin kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, C.28, S.128, ss.65-71.
- Algur, V. (2019). *Üniversite öğrencilerinin anksiyete ve depresyon düzeyleri ile fiziksel saldırganlık, öfke, düşmanlık ve sözel saldırganlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gelişim Üniversitesi.
- Almomani, M. and Naeem, M. (2013). Future anxiety college students in Al-Jalil region in light of some variable. *Jordan Journal of Education Sciences*, 9(2), 173-185.
- Alpertonga, H. (2014). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerin kaygı ve stres düzeylerinin belirlenmesine yönelik alan araştırması: Trakya Üniversitesi*, T. C. Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, (Yüksek lisans dönem projesi).
- Alpertonga, H. vd (2016). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin kaygı ve stres düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir alan araştırması*. *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 32, 71-83.
- Altunöz, U. (2020). Türkiye’de işgücü piyasasında eğitim seviyesi genç işsizlik üzerindeki etkili mi? Ekonometrik analiz. *Journal of Ekonomi*, 1-4. S1.

- Arslan, Z., Oğuz, E., Varlıklöz, K., Keskinlik, A., Alagöz, N. ve Semra, A. (2022). Türkiye’de sosyal kaygı ve sosyal fobi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Scientific Educational Studies*, 6(2), 278-305.s281.
- Arsu, Ş. (2022). *Covid-19 pandemisinde öğrencilerin gelecek kaygılarının kariyer geleceği algısı ile ilişkisi*.
- Aşar , H. ve Heidegger. (2014). Sartre Felsefesinde “kaygı” ve “bulantı” kavramlarının analizi. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 17:85- 99.
- Aydın, N. (2012). İşsizlik, Beveridge Eğrisi ve Türkiye işgücü piyasasına ilişkin bir değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (32). S 124.
- Aydın, N. ve Gökçen, A. (2012). *Türkiye’de işsizlik olgusu ve çözümüne ilişkin politikaların etkinliği*. (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. S 36.
- Aydın, O. ve Çiftel, N. (2013). Ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrencilerin akademik ve mesleki gelecek kaygılarının incelenmesi. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi / IZU Journal of Social Science*, s131.
- Aygün, M. (2014). *Öğrencilerin yaşam amaçlarıyla gelecek kaygısı arasındaki ilişki* (Master's thesis İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Başaran, M., Taşkın, Ö., Sanioğlu, A. ve Taşkın, A. (2009). Sporcularda durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 533-542.s32.
- Başpınar, P. (2007). *Kaygının bilişsel ve fizyolojik bileşenlerine yönelik tedavilerin etkinliği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Aydın.
- Baydağ, C. ve Başoğlu, M. (2018). Müzik eğitimi perspektifinde performans kaygısına genel bir bakış. *Journal Social and Humanities Sciences Research*, 2204-2212.
- Bayrakdar , S. ve İncekara, A. (2013). Türkiye’nin genç işsizlik profili. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 4(1), 15-38.s 17.
- Bayrakdar, S. (2014). *Kamu büyüklüğü ve işsizlik arasındaki ilişkinin analizi: Türkiye örneği*. (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beck, J. (2011). *Bilişsel Terapi Temel İlkeler Ve Ötesi*.(N. Hisli Şahin, Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınevi.
- Beck, S. (2002). *The perceived effects of incumbent versus new head coaches on state cognitive anxiety levels of division ı college athletes*. University of Southern Missisipi U.S.A. s.152.
- Beksaçı, I. (2019). *Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu ile depreyon ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bengisoy, A., Özdemir, M., Erkıvanç, F. ve Şahin, S. (2019). Bilişsel Davranışçı Terapi kullanılarak yapılan araştırma makalelerinin içerik analizi 1997-2018.

Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal, 9(54), 745-793. S 746.

- Bıçerli, M. (2009). *Çalışma Ekonomisi*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Bıçerli, M. (2011). Yükseköğretim sistemimizi işgücü piyasasındaki gelişmeler paralelinde yeniden yapılandırmak zorundayız. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), Aralık 122-127
- Bilgin, F. (2017). *Yoğun bakım ünitesinde hastası olan bireylerin anksiyete düzeyleri*, K.K.T.C. Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yüksek lisans tezi). Lefkoşa.
- Binici, Y. (2015). *Günübirlik cerrahi geçirecek çocukların annelerinin ameliyat hakkında bilgi ve anksiyete düzeylerinin belirlenmesi*. T.C. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. (Yüksek lisans tezi). Erzurum.
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 29(133), 52-59.
- Börü, A. (2000). *Üniversite giriş sınavlarında öğrencilerin yaşadığı kaygı ve nedenleri (Eskişehir TMS Dershanesi örneği)*. (Yüksek lisans tezi.) Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitap Evi 15. Basım.
- Çakır, S. (2010). *Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı olarak hazırlanan sosyal kaygıyla başa çıkma programının lise öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerine etkisi* (Doctoral dissertation, Bursa Uludag University).
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2004, Temmuz 6-9). *Biyoloji öğretmen adaylarının kaygılarını etkileyen etmenler*. XIII.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Malatya.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve Fen Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 115-127.
- Çalış, G. (2022). *Türkiye’de işsizliğin makroekonomik belirleyicileri* (Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). S3.
- Çankıroğlu, S. (2007). *Üniversite adayı ergenlerin stresle başa çıkma ve sınav kaygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi). S 78.
- Çapkın, N. (2011). *Personelin kaygı düzeyinin iş tatminine olan etkisi: Sağlık sektöründe yapılan bir araştırma* (Master's thesis, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). S26.
- Çavuşoğlu, O. (2021). Genç işsizliği: lisansüstü tezlerin incelenmesi ve sosyal politika bağlamında bir değerlendirme. *Sosyal Sağlık Dergisi*, 1(1), 81-115. S86.
- Çetinay Aydın, P. (2017). Kaygı ve Endişe. *Türkiye Klinikleri J Psychiatry-Special Topics*, 10(4), 228-36.

- Çetinceli, K. ve Tüzün, P. (2022). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı, yaşam doyumu ve psikolojik iyi oluşları arasındaki ilişki. *Current Perspectives in Social Sciences*, 26(1), 21-30.S 22.
- Çırak, B. (2021). *Pandemi sürecinde bireylerin geleceğe karşı belirsizlik algıları, kaygı düzeyleri ve yaşam doyumlarının incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Çoban, A. ve Karaman, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk, kaygı ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 78-88.
- Demir, B. (2016). *Yapısal Eşitlik Modeli ile öğrencilerin iş bulma kaygılarına yönelik ölçek geliştirme:Cumhuriyet Üniversitesi İİB' de Bir Uygulama*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Sayısal Yöntemler Bilim Dalı. (Yüksek lisans tezi). Sivas.
- Demir, Ö. ve Taşkiran, G. (2018). İİBF mezun adaylarının iş bulma ümitlerini etkileyen faktörler üzerine nicel bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 9(1), 42-57. S 43-44.
- Demirci, M. (2020). *Üniversite öğrencilerinin iş bulma kaygısının okula bağlılığa etkisi*. 2. Uluslararası İktisat, İşletme ve Sosyal Bilimler Kongresi. 10-12.s 170.
- Demirsu, Ö. (2018). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın ve kaygı duyarlılığının aracı rolleri*. (Yüksek lisans tezi).İstanbul: Işık Üniversitesi.
- Dinler, Z. (2015). *İktisada Giriş*. Bursa.: Ekin Kitapevi.
- Dönder, B. (2005). *Ameliyat öncesi hastaların duygulanım ve duygu durumları*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrah Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı (Yüksek lisans tezi).
- Duman, G. (2008). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin durumluk sürekli kaygı düzeyleri ile sınav kaygısı düzeyleri ve ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2012). Üniversite öğrencilerinin işgücü piyasasına yönelik beklentileri ve iş deneyimleri ile umutsuzluk ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.10,S.1, ss.37.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). *Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı*.
- Ediş, D. (1994). *Relationship Between Skill Performance of Elite Volleyball Players and Competitive State Anxiety*. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi, (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi) s 4.
- Erözkan, A. (2011). Erözkan, A. (2011). Investigation of factors predicting the anxiety level of university senior students. *International Online Journal of Educational Sciences*, 776-805.
- Eryılmaz, O. (2022). *Kaygının belirsizliğe tahammülsüzlük ile ilişkisinde bilişsel çarpıtmaların aracı rolü* Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı. S 9.

- Eser, A. ve Terzi, H. (2008). Türkiye'de işsizlik sorunu ve Avrupa istihdam stratejisi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (30), 229-250.s 230.
- Eskici, K. (2022). *Yaşam doyumunun yordanmasında kaygı ve bilinçli farkındalığın rolü (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).*s13.
- Freud, S. (1997). *Psikopatoloji Üzerine. (Selçuk Budak, Çev.).* Ankara: Öteki Yayınları.
- Geylani, M. ve Yıldız, C. (2022). Üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısı ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 10(1), 284-300.s 285.
- Good, C. (1973). *Dictionary of education. (3rd Edition).* NY: Mc Grow, Hill Book Company.
- Göker, S. (2020). *Turist rehberliği öğrencilerinin sosyal etkileşim kaygısı üzerine bir araştırma (Master's thesis, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).* s 14.
- Güdücü, S. ve Özerk, H. (2022). Türkiye’de üniversite öğrencilerinin gelecek kaygılarıyla ilintili olarak 1996-2020 yılları arasında yapılan araştırmaların incelenmesi ve değerlendirilmesi. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(6), 748-769.
- Gürgül, S. ve Şeker F. B. (2022). Tıp Fakültesi öğrencilerinin depresyon, anksiyete, umutsuzluk ve endişe düzeylerinin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 15(2), 361-369.
- Gül Akmaz, M. ve Ceyhan, N. (2009). Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinin durumluk sürekli kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri (Tokat örneği) . *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1, 131-147.
- Gül, Y. S. (2019). *üniversite öğrencilerinin sürekli kaygı düzeyleri ve affetme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).* Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Günay, O., Öncel, N., Erdoğan, Ü., Güneri, E., Tendoğan, M., Uğur, A. ve Başaran, O. (2008). Lise son sınıf öğrencilerinde durumluk ve sürekli anksiyete düzeyini etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal Of Health Sciences)*, C.17,S.2. S 77-85.
- Gündoğan, N. ve Biçerli, M. (2003). *Çalışma Ekonomisi.* Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları S206.
- Güney, A. (2010). Türkiye’de geliştirilmiş işsizlik oranları. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 1(24), 239-252.
- Hakan, K. (2012). Durumluk kaygısının otomatik düşünceler üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Social Sciences*, 7(4), 244-258. S 249.
- Haymana Tiryaki , H. (2013). *Teorik ve ampirik açıdan gelir dağılımı ve işsizlik ilişkisi: Türkiye üzerine bir çalışma* S250.
- İbiş, RN. (2023). *Güzel Sanatlar Fakültesi lisans öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeylerinin incelenmesi: Dokuz Eylül Üniversitesi örneği. (Yayınlanmamış*

- Yüksek Lisan Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı. Isparta.
- İlgar, M. ve Coşgun İlgar, S. (2019). Varoluşçu psikolojik danışma ve psikoterapi: teori ve pratiği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 23(1), 193-220. S 194.
- İslamoğlu, E. (2014). Sakarya'da işsizliğin nedenleri ve sonuçları üzerine bir araştırma. Siyaset,. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 123-137.
- John B., G. and JR. (1990). Clinical Methods: The history, physical and laboratory examinations. Walker HK, Hall WD ,Hurst JW, editors, 3rd edition Chapter 202.
- Karagüven, M. (1999). Açık kaygı ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği ile ilgili bir çalışma. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(11), 203-218.
- Karakartal, D. (2023). Sınav kaygısında ebeyen tutumlarının rolü üzerine bir derleme. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 421-431.
- Karakulak, L. (2017). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin geleceğe karşı belirsizlik ve kaygı düzeylerinin yaşam doyumları üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaman, G. (2020). *Üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ile stres ve kaygının ilişkisi* (Master's thesis, İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Karaman, N. (2008). *Cerrahi girişim uygulanan adölesanlar ile anne/babalarının anksiyete düzeyleri arasındaki ilişki ve anksiyete nedenlerinin incelenmesi*. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilimdalı. (Yüksek lisans tezi).
- Karasar N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Karakulak, L. Ş. (2017). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin geleceğe karşı belirsizlik ve kaygı düzeylerinin yaşam doyumları üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karslı, N. (2021). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Dindarlık. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10(20), 220- 249.
- Kaya, M. ve Varol, K. (2004). İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin durumluk - sürekli kaygı düzeyleri ve kaygı nedenleri (Samsun örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17; 31-63.
- Kıçır, B. (2017). Eğitimli genç işsizliği üzerinden işsizlik kaygısına bir bakış. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 3(54), 1369-1396. s1375.
- Kıllı, M. ve Yumuşaker, M. (2021). *Muhasebe eğitimi alan önlisans öğrencilerinin muhasebe derslerine yönelik tutumlarının ve iş bulma kaygılarının incelenmesi: muhasebe ve vergi uygulamaları programı öğrencileri üzerinde bir araştırma*. *Fiscaoeconomia*.
- Koçak, R. ve Gökler, R. (2008). Varoluşsal yaklaşımda psikolojik danışma ve gruba uygulanışı. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 91-107. S 91.

- Koçak , O. ve Çepni, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin çalışma hayatına dair beklentilerinin değerlendirilmesi: Yalova Üniversitesi öğrencileri örneği. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 6(1), 241-265.
- Korkmazer, F. (2020). Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı algılarının incelenmesi. *Business Economics and Management Research Journal*, 3(2), 141-152.s 143.
- Lazarus, R. and Averill, J. (1972). *Emotion and Cognition:With Special Reference to Anxiety.C.D Spielberger içinde,Anxiety: Current Trends in Theory and Research* (s. 242-290). New York: Academic Press.
- Lee, J. (2012). *Personality and cultural determinants of social anxiety in Asian Americans*, Washngton State Univesity, Doktora Tezi. S1.
- Limoncuoğlu, S. (2006). *Mukayeseli hukuk ve Türk Hukukunda işsizlik sigortası* (Doctoral dissertation, DEÜ Sosyal Bilimleri Enstitüsü). S 1.
- Lin, M., Sandifer, R. and Stein, S. (1985). Effects of unemployment on mental and psychical health. *American Journal of Public Health*, 75(5), 502-506.
- Macleod A K, , J. ve Williams, D. (1991). *Beklerian worry is reasonable: The role of explanations in pessimism about future personal events. j. abnorm. psychol.* 100(4), 478-486.
- Manav, F. (2011). Kaygı Kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*, s 9.
- Mütevellioglu, N., Zambak, M. ve Mert, M. (2010). İşsizlik, Üniversiteli Gençlik ve Gelecek: Bir Alan Araştırmasının Bulguları. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11 (1), 207- 229.
- Nurşen, A. (2010). Sosyal bir problem olarak işsizlik ve sonuçları. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 21(2), 105-116. S 105.
- Oktuğ, Z. (2007). *Freud'un kişilik birimleri (id-ego-süperego) ile reklam iletisinin izleyici üstünde yarattığı etkiler arasındaki bağlantı : “magnum, kalbim benecol ve lösev reklamları üzerine bir araştırma*. İstanbul kültür üniversitesi, Sosyal Bilimler.
- Özbek, Ö. (2020). *Türkiye'deki istihdam sorunu ve işsizlik: Tekirdağ ili örneği* (Master's thesis, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi). s 22.
- Özkan, S. (2020). *Belirsizliğe tahammülsüzlük ve sürekli kaygı arasındaki ilişkide psikolojik esnekliğin aracılık rolü*. Bolu: Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Öztürk, A. (2014). Sosyal kaygıyı açıklayan yaklaşımlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 15-26. S 16.
- Perişan, N. (2018). *Kaygı, psikolojik dayanıklılık ve başa çıkma yolları arasındaki ilişki: Üst bilişin aracı rolü* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü). s 8.
- Reiss, S. (1997). Trait anxiety: it's not what you think it is. *Journal of Anxiety Disorders*, 11(2), 201-214.

- Saraç, T. (2015). *Ahi Evran Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin gelecek kaygısı ve umutsuzluklarının incelenmesi*. Kırşehir: T.C Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Matematik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Selçuk, Z. (2005). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sema, A. (2012). Türkiye’de işsizliğin nedenleri: istihdam politikaları üzerine bir değerlendirme. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 19(2), 321-341. s322.
- Shamsuddin, K., Fadzil, F., Ismail, W. S. W., Shah, S. A., Omar, K., Muhammad, N.A. and Mahadevan, R. (2013). Correlates of depression, anxiety and stress among Malaysian University students. *Asian Journal of Psychiatry*, 6(4), 318-323.
- Spielberger, C., Gorsuch, R., Lushene, R., Vagg, P. and Jacobs, G. (1983). *Manual for the State-Trait Anxiety Inventory*. California: CA:Consulting Psychologists Press.
- Sungur , A. (2016). *Sosyal koruma ekseninde işsizlik sigortası uygulamalarının incelenmesi ve Türkiye için öneriler*. S49.
- Şahin , M. (2019). Korku, kaygı ve kaygı (anksiyete) bozuklukları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 117-135. S123.
- Şanlı Kula, K. ve Saraç, T. (2016). *Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı*.
- Taşgın, Ö., Bozgeyikli, H. ve Boğazlıyan, E. (2017). Üniversiteli gençlerin işsizlik kaygıları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişki. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 551-567 S 557.
- TDK (2024). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı. Erişim Tarihi: 30.03.2024.
- Tekin, A. (2015). *Üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma*. Isparta: SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tekindal, B., Ertekin, A. ve Tekindal, M. (2010). Meslek liselerinde eğitim-öğretim gören öğrencilerin bilgisayarla yönelik tutumlarının değerlendirilmesi (Yozgat ili Yerköy ilçesi örneği). *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 3(1).
- Tektas, N. (2014). Üniversite öğrencilerinin sosyal ağları kullanımlarına yönelik bir araştırma. *Tarih Okulu Dergisi*, 2014(XVII).
- Toraman, A. ve Erdem, R. (2016). Kavramsal Açısından Tıbbileştirme. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, C.19 S.4, ss.503-510.
- TUİK (2021). <http://www.tuik.gov.tr> adresinden alındı. Erişim Tarihi: 30.03.2024.
- Tunçer, B. ve Bingöl, T. (2023). Bilişsel davranışçı yaklaşım temelli psikoeğitim programları kullanılarak yürütülen ulusal tezlerin incelenmesi. *Journal of Sustainable Education Studies*, (Özel Sayı (Ö2), 68.
- Tuzcuoğlu, N. (1995). Psikanaliz kuramı ve özellikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(7), 275-285.
- Uzuntarla, Y., Changiroğlu, N., Ceyhan, S. ve Eroğlu, M. (2015). Üniversite öğrencilerinin sürekli kaygı düzeyleri ile sosyodemografik özellikleri

arasındaki ilişkinin analizi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, C.2, S.4., ss.156-169.

- Ünver, G. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. Ulusoy, A. (Editör). Ankara: Anı Yayıncılık: Anı Yayıncılık.
- West, A. (2018). *Yetişkin bağlanma stillerinin savunma mekanizmaları ve yaşam doyumuyla ilişkilerinin incelenmesi* (Master's thesis, Işık Üniversitesi).s 14.
- Yanbaşı, E. (2014). *Türkiye'de genç işsizliği sorunu ve işsizlikle mücadelede uygulanan ekonomi politikalarının analizi* (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).s 12.
- Yandım, M. (2022). *Bilişsel davranışçı terapi ve yeni kuşak bilişsel davranışçı terapilerde yaygın kaygı bozukluğunun tedavisi* (Master's thesis, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü). s34.
- Yaşar, Ö. (2014). *Yetişkin yakın ilişkilerde bağlanma stilleri ile kullanılan savunma mekanizmalarının arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Yazar Aslan, B. (2014). *Türkiye’de genç işsizliğe yönelik bir alan araştırması: üniversite öğrencileri arasında kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi, Uz.
- Yeşilyaprak, B. (2011). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldız, E., Yeniçeri, E. ve Öngel, K. (2019). Durumluk-sürekli kaygı ölçeğinin (stat-tx) rastgele seçilmiş bireylerde uygulanması ve sonuçları. *Smyrna Tıp Dergisi*, 1, 19-24. 2 s 20.
- Yıldız, K. (2014). İşsizlik türleri, her bir işsizlik türünün toplam işsizlikteki payı ve çeşitli demografik parametrelerle ilişkisi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 45.
- Yılmaz, İ., Dursun, S., Güngör Güzeler, E. ve Pektaş, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin kaygı düzeyinin belirlenmesi: bir örnek çalışma. *Ejovoc (electronic journal of vocational colleges)*, 4(4), 16-26. <https://doi.org/10.17339/ejovoc.82823>.
- Yılmazel G. (2013). Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinde algılanan sosyal desteğe sağlıkla ilişkili davranışlar. *Yeni Symposium Journal* 51(3), 151-7.
- Yurdakul, T. (2006). *Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı Seramik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin işsizlik kaygıları üzerine bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek, Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Uygulamalı Sanatlar Anabilim Dalı. Ankara.
- Yumuşaker, M. C. ve Kılı, M. (2021). Muhasebe eğitimi alan ön lisans öğrencilerinin muhasebe derslerine yönelik tutumlarının ve iş bulma kaygılarının incelenmesi: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Fiscaeconomia*, 5(2), 722-755.

Yöndem, Z. (2012). Müzik öğrencilerinde algılanan performans kaygısının fiziksel, davranışsal ve bilişsel özellikleri:nitel bir çalışma. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 181-194.

Ziyalan, M. G. (2019). *Üniversite öğrencilerinde sürekli kaygı düzeyi ve bilişsel davranışsal kaçınma ilişkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

EKLER

EK 1. Etik Kurulu Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 25.01.2024-E.92546

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-95531838-050.99-92546
Konu : Etik Kurul Kararı

25.01.2024

Sayın Doçent Yaşar ÇORUH

İlgi : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünün 16.01.2024 tarih ve 90773 sayılı yazısı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünün ilgi yazısına istinaden Doç. Dr. Yaşar ÇORUH'un danışmanlığında yüksek lisans öğrencisi Tuba DIŞBUDAK'ın "Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Öğrencilerinin İş Bulma ve Gelecek Kaygı Algılarının Karşılaştırılması" başlıklı bilimsel araştırması Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunca incelenmiş olup, 25.01.2024 tarih ve 29 sayılı karar ile söz konusu araştırmaya izin verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Metin AKGÜN
Etik Kurulu Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BSCBL4N7FC* Pin Kodu : 19162

Belge Takip Adresi : https://ebys.agri.edu.tr/en/Vision/Validate_Doc.aspx?

Adres : Fırat Mah. Yeni Üniversite cad. No:2 AE/1 04100 Merkez, Ağrı – Türkiye
Telefon : 0472 215 98 63 Faks:0472 216 20 08
e-Posta : hukukburos@agri.edu.tr Web : www.agri.edu.tr
Kep Adresi : agriibrahimcecenuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için : Yılmaz SABUNCU
Unvanı : Şube Müdürü
Tel No : 1280

EK 2. Ölçek Kullanım İzinleri

21.11.2023 09:05

Re: Ölçek Kullanım İzni Hk.

Tümünü yanıtla | Sil Gereksiz | ...

Re: Ölçek Kullanım İzni Hk.

Bekir Demir
17.11 (Cum) , 16:58
Tuba DIŞBUDAK

Tümünü yanıtla |

Gelen Kutusu

Bu E-Posta kurum dışı bir göndericiden gelmektedir.

Bu göndericiyle ilk defa iletişim kurmaktasınız. Göndericisinin güvenli olduğundan emin değilseniz bağlantılara tıklamayınız, ekleri açmayınız.

İyi günler Tuba Hanım,
Ölçeği çalışmamızda kullanabilirsiniz.
Akademik çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Tuba DIŞBUDAK

17 Kas 2023 Cum, 16:06 tarihinde şunu yazdı:

Merhaba Bekir Hocam

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Spor Yöneticiliği anabilim dalında yüksek lisans öğrencisiyim. Danışman hocam Doç.Dr Yaşar Çoruh ile yürüteceğim yüksek lisans tez çalışmamda İş bulma kaygı ölçeğinizi kullanmak için izin istemekteyim.

Konu ile ilgili izninizi rica eder, sağlıklı günler dilerim.

Saygılarımla

Tuba DIŞBUDAK
AĞRI ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU
İL MÜDÜRLÜĞÜ
İş ve Meslek Danışmanı
E-mail
Tel

<https://eposta.iskur.gov.tr/owa/projection.aspx>

1/2

21.11.2023 09:02

Ynt: ÖLÇEK İZNİ HAK.

Tümünü yanıtla | Sil Gereksiz | ...

Ynt: ÖLÇEK İZNİ HAK.

Merve GEYLANI

17.11 (Cum) , 21:03

Tuba DIŞBUDAK

Tümünü yanıtla |

Gelen Kutusu

Üniversite Öğrencilerind...

21 KB

1 ekin (21 KB) tümünü göster İndir

Bu E-Posta kurum dışı bir göndericiden gelmektedir.

Bu E-Posta Kurumumuz dışından gelmektedir. Göndericisinin güvenli olduğundan emin değilseniz bağlantılara tıklamayınız, ekleri açmayınız.

Sayın Dışbudak merhaba,

Ölçeği ekte size iletiyorum.

İyi çalışmalar dilerim

Bu e-posta ve ekleri, e-postada gönderildiği belirtilen kişi/kişilere özel ve gizli olup; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve 25 Mayıs 2018 tarihli Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü ("GDPR") kapsamında kişisel veriler içerebilmektedir. Bu e-posta ve eklerinin tarafınıza gönderim amacı ile orantılı olarak kullanılması kanuni bir zorunluluktur. İletilen bilgiler sadece göndericisi tarafından alması amaçlanan yetkili gerçek ya da tüzel kişinin kullanımı içindir. Eğer söz konusu yetkili alıcı değilseniz bu elektronik postanın içeriğini açıklamaz, kopyalamaz, yönlendirmeniz ve kullanmanız hukuka aykırı ve yasaktır, eğer bu mesajı yanlışlıkla aldıysanız lütfen göndereni ile temasa geçiniz ve bu elektronik postayı siliniz. İstanbul Aydın Üniversitesi bu mesajın içerdiği bilgilerin doğruluğu veya eksiksiz olduğu konusunda herhangi bir garanti vermemektedir. Bu nedenle bu bilgilerin ne şekilde olursa olsun içeriğinden, iletilmesinden, alınmasından ve saklanmasından sorumlu değildir. Bu mesajdaki görüşler yalnızca gönderen kişiye aittir ve İstanbul Aydın Üniversitesi'nin görüşlerini yansıtmayabilir. Bu e-posta bilinen bütün bilgisayar virüslerine karşı taranmıştır.

This e-mail and attachments are private and confidential to the person(s) specified in the e-mail and it may contain personal data within the scope of 6698 numbered Law On The Protection Of Personal Data, and 25 May 2018 dated European Union General Data Protection Regulation. It is legal obligation to use this e-mail and attachments for the purpose of sending them to you. The information transmitted is intended only for the person or entity to which it is addressed and may contain confidential and/or privileged material. Any review, retransmission, dissemination or other use of, or taking of any action in reliance upon, this information by persons or entities other than the intended recipient is prohibited and may be unlawful. If you receive this in error, please contact the sender and delete the material from any computer. Please note that any opinions expressed in this e-mail are those of the author personally and not İstanbul Aydın University who do not accept responsibility for the contents of the message. This e-mail has been scanned for all known computer viruses.

Gönderen: Tuba DIŞBUDAK

Gönderildi: 17 Kasım 2023 Cuma 16:20:12

Kime: Merve GEYLANI

Konu: ÖLÇEK İZNİ HAK.

Merhaba Merve Hocam

EK 3. Ölçekler

İş Bulma ve Gelecek Kaygısı Araştırması Demografik Sorular

Sayın katılımcı;

Bu anket Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalında devam etmekte olduğum yüksek lisans tezimin araştırma kısmını oluşturmaktadır. Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğinin sağlanması için ayrıca istatistiki açıdan boş veya eksik doldurulan anketler değerlendirme dışı sayılacağından ,lütfen tüm soruları yanıtlamaya çalışınız.

Vereceğiniz yanıtlar yalnızca bilimsel bir çalışmanın veri tabanını oluşturmak amacıyla kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacağından lütfen isim yazmayınız.

1-Lütfen aşağıdaki tabloda yer alan kişisel bilgilerinizi eksiksiz olarak doldurunuz.

Cinsiyet

Kadın

Erkek

2-Yaşınız

18-21 22-25 26-29 31-34 35 ve üstü

3-Sosyo -Ekonomik Durumlar

Ailenizin Aylık Gelir Durumu

Aylık gelir 5000 ve Altı

Aylık gelir 5001-10000

Aylık gelir 10001-20000

Aylık gelir 20001 ve 30000

Aylık gelir 30001 ve üstü

4-Öğrenim gördüğünüz Fakülte ya da Yüksekokul

AIÇÜ Spor Bilimleri Fakültesi

AIÇÜ Yabancı Diller Yüksekokulu

AIÇÜ İslami İlimler Fakültesi

5-Öğrenim Gördüğünüz Bölüm Ve Sınıf

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

Antrenörlük Eğitim Bölümü

Spor Yöneticiliği

Yabancı Diller Bölümü

İslami İlimler

6-Meslek ve İş Beklentileri

1. Kamu Sektörü (Düzenli Yaşam-Sosyal Güvence)

Özel Sektör (Kazanç –Ün Sahibi Olma)

İş Bulma Kaygısı Ölçeği Örnek Sorular

No	Faktörler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	Faktör 1: İstihdam Yetersizliği					
1	Bölümümün mezunlarının istedikleri işte çalışmadıklarını görmek kaygımı arttırmaktadır.					
	Faktör 2: Çaresizlik					
9	Kendi işimi kurma konusunda devletten yeterli desteği bulamayacağımı düşünüyorum.					
	Faktör 3: Ayrımcılık					
13	Cinsiyetimden dolayı uygun bir iş bulamayacağımı düşünüyorum.					
	Faktör 4: Deneyimsizlik					
16	Okul döneminde stajın olmaması iş bulmamı zorlaştıracaktır.					
	Faktör 5: Kişisel Yeterlilik					
19	Mezun olduktan sonra rahatlıkla istediğim işi bulacağımı düşündüğümünden dolayı iş bulma kaygısı yaşamıyorum.					

Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği Örnek Sorular

Yönerge: Bu ölçek, üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda geleceğe yönelik kaygı düzeyiyle ilgili ifadeleri yanıtlarken her bir ifadeyi dikkatle okuyarak, size uygunluk derecesine göre “Hiçbir Zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Sıklıkla”, “Her Zaman” seçeneklerinden birini seçerek , işaretleyiniz.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her Zaman
Yanıtlar arasında doğru ya da yanlış seçenek yoktur. Bu nedenle okuduğunuz cümle üzerinde uzun süre düşünmeden, aklınıza gelen ilk cevabı işaretlemeniz beklenmektedir. Tüm ifadeleri okuyup, eksik işaretleme yapmamaya özen gösteriniz.					
1. Yaşadığım sorunların uzun süre devam edecek olma ihtimalinden korkuyorum					
2. Gelecekte daha mutlu olacağımı düşünüyorum					
3. Gelecekte başarısız olmaktan korkuyorum					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı	Tuba DIŞBUDAK
Eğitim Durumu	Lisans
Lisans Öğrenimi	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu
Bölümü	Spor Yöneticiliği
İŞ DENEYİMLERİ	
Çalıştığı Kurumlar	Ağrı Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü İş ve Meslek Danışmanı
eposta	